

OBRANA

Bezpečnosť v ženských rukách

Spoločný výcvik
potápačov

Najlepší
športovci Dukly

Hodnotili
výcvikový rok

Pilotky druhej
svetovej vojny

Tajomná
skratka
BE-AU-TI full

Pionier v múzeu

PyeongChang 2018

Biatlonistka VŠC Dukla Banská Bystrica a reprezentantka Slovenska Anastasia Kuzminová zavŕšila 17. februára na XXIII. ZOH v Pchjongčchangu svoj medailový hetrik ziskom zlatej medaily v pretekoch žien s hromadným štartom na 12,5 km. „Naša Nastenka je naozaj zlatá, som na ňu hrdý a blahoželám jej v mene celého rezortu obrany,” komentoval jej úspech minister obrany Peter Gajdoš. Kuzminová získala pre Slovensko na tohtoročných ZOH prvú medailovú pozíciu 12. februára, keď sa v stíhacích pretekoch žien na 10 km prebojovala z 13. štartovacej pozície na 2. miesto. Druhé striebro vybojovala 15. februára vo vytrvalostných pretekoch žien na 15 km. V týchto pretekoch úspech slovenského biatlonu a VŠC Dukla umocnila 5. miestom Paulína Fialková. Anastasia Kuzminová, Terézia Poliaková, Paulína a Ivona Fialkové získali výbornú piatu pozíciu aj v štafete žien. Piata v superkombinácii bola tiež Petra Vlhová. Po XXIII. ZOH v Pchjongčchangu je Anastasia Kuzminová so ziskom šiestich olympijských medailí (tri zlaté a tri strieborné) historicky najúspešnejším olympijským športovcom Slovenskej republiky.

Text: Pavol Vitko
Foto: TASR

Veronika Máťušová
vedúca vydania

*Milé čitateľky, milí čitatelia,
v našej spoločnosti sa v súčasnosti deklaruje medzi mužmi a ženami rovnosť.
Prežitky zo starších čias sa postupne odstraňujú, ženy už dávno môžu voľiť,
rozhodovať o svojej budúcnosti, slobodne si vybrať zamestnanie a napríklad sa
hlásiť aj do ozbrojených síl. Záujemkyň o vojenskú profesiu je čoraz viac. Práve
o nich prinášame v marcovej Obrane reportáž zo základného výcviku. Ženy sa
nevzdali. Dočítať sa môžete aj o tom, že počet žien v ozbrojených silách stúpol
za posledných 25 rokov zo 6 % na takmer 11 %. Ženám v rezorte obrany
venujeme pri príležitosti Medzinárodného dňa žien 8. marca aj celý tém, z
zostavenú z príbehov o niektorých z nich. Pri ich čítaní si budete môcť
odpovedať na otázku, či je rovnosť v obrane len deklarovaná, alebo skutočná.
Marcová Obrana ponúka tiež články z hodnotenia vlaňajšieho výcvikového
roka či z výcviku potápačov. V historickej časti sa vraciame na juh Afriky do
obdobia búrskych vojen, ako aj do kokpitov stíhacích lietadiel Jak, ktoré počas
druhej svetovej vojny pilotovali tiež ženské letecké esá. No a ešte jedna otázka. Vedeli
ste, že do výzbroje bývalej Československej ľudovej armády patrila malý motocykel
Pionier? Iste – odpoveď je zrejmalá. Veď Jawa 50, samozrejme, v klasickom zelenom
prevedení, tiež patrí k exponátom vojenského múzea, ktoré tradične predstavujeme
na posledných stranách nášho časopisu.*

NA TITULNEJ STRANE: Rotná Ivana Pellegrini je jednou z tisícok žien v OS SR • Foto: Ivan Kelement

**4 Veliteľské zhromaždenie
náčelníka Generálneho štábu
Ozbrojených síl SR**

7 Rozlúčka s legendou

8 Základný vojenský výcvik vrcholí

**14 Slovenskí a českí
potápači cvičili spolu**

14

**16 Rozhovor
s kpt. Marcelou Vrábelovou**

16

18 TÉMA: Obrana v ženských rukách

**24 Ruské pilotky
v druhej svetovej vojne**

28 Bez očkovania by svet skolaboval

30 Konferencia generality

34 Poddôstojníčky

**36 S mjr. Lenkou Halášovou
o ženách v ozbrojených silách**

36

44 BE-AU-TI full a HIIT

Mesačník Obrana v digitálnej podobe: www.mosr.sk/obrana/

Týždňový súhrn správ eBulletin: www.mosr.sk/ebulletin/

Ďalšie informácie: www.facebook.com/mosr.sk a www.youtube.com/user/MinisterstvoObrany

Distribúcia mesačníka Obrana: obrana@mod.gov.sk

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXVI. • č. 3/2018 • Redakčná uzávierka 19. 2. 2018 • Do výroby zadané 23. 2. 2018 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktori: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk, Mgr. Hana KLOBUŠICKÁ, tel.: 0960 31 29 45, 0903 820 193, e-mail: hana.klobusicka@mod.gov.sk • Vedúca vydania: Mgr. Veronika Máťušová, tel.: 0960 31 17 01, 0903 820 555, e-mail: veronika.matusova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Ing. Otakar HRABÁK • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslávské tlačiarne Skalica, s.r.o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

Veliteľské zhromaždenie zhodnotilo výcvikový rok

Čelom k realite

„Rok 2017 môžeme považovať za mimoriadne náročný, ale zároveň aj za historický a prelomový. Po dlhých dvanástich rokoch sme vytvorili nový strategický rámec obrany štátu, zodpovedajúci zásadným zmenám bezpečnostného prostredia, a to vypracovaním novej obrannej stratégie a vojenskej stratégie, ktoré boli schválené vládou, pričom sme sa podieľali aj na obsahu novej bezpečnostnej stratégie, ktorú vypracoval rezort diplomacie,“ uviedol minister obrany Peter Gajdoš 1. februára v úvode Veliteľského zhromaždenia náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Milana Maxima.

Ľažiskom veliteľského zhromaždenia bolo vyhodnotenie splnenia cieľov a rozhodujúcich úloh roka 2017 a predstavenie zámerov, cieľov a priorit OS SR na rok 2018.

Míľnik modernizácie

Minister obrany Peter Gajdoš zdôraznil, že rok 2017 bol historickým míľnikom z pohľadu systémovej modernizácie ozbrojených síl. „Chceme ju realizovať vysoko efektívne, tak, aby sa občania Slovenskej republiky cítili bezpečne a obrana našej krajiny bola zabezpečená. A to všetko transparentne, v zmysle platnej legislatívy.“ Ocenil, že vláda SR prijala zásadné politické rozhodnutia, ktoré garantujú postupné narastanie obranných výdavkov. „Naša vláda potvrdila, že obrana štátu patrí medzi jej priority.“ Konkretizoval: „Na základe našich požiadaviek vláda potvrdila dlhodobú projekciu rastu obranných výdavkov SR s ambíciou dosiahnuť 1,6 % HDP v roku 2020 a 2 % HDP od roku 2024 pri súčasnom vyčleňovaní 20 % obranných výdavkov na hlavnú výzbroj. Slovenská republika tým potvrdzuje, že nie je a nebude len konzumentom bezpečnosti, ale že bude prispievať k spravodlivému zdieľaniu spoločnej obrannej záťaže v NATO.“

Minister dodal, že na základe strategických dokumentov mohol rezort spracovať Dlhodobý plán rozvoja obrany s dôrazom na výstavbu a rozvoj Ozbrojených síl SR s výhľadom do roka 2030, ktorý schválila vláda a ktorý poskytuje systematické riešenie nielen v oblasti zabezpečenia obrany štátu, ale aj záväzkov vyplývajúcich z členstva v medzinárodných inštitúciách. Dlhodobý plán rozvoja obrany, ktorý takmer 25 rokov absentoval, podľa ministra realisticky definuje rozvojové zámery v kľúčových oblastiach OS SR, najmä ich modernizácie: „Za zvlášť mimoriadne považujem prijatie rozhodnutí vlády o realizácii historicky prvých veľkých modernizačných projektov viacerých hlavných druhov zbraní a bojovej techniky s dôrazom na pozemné sily, ako sú bojové obrnené vozidlá 8×8 a 4×4, pričom vytvárame aj podmienky na účasť slovenského obranného priemyslu. Zároveň sme pokračovali vo financovaní modernizačných projektov bojovej techniky pre vzdušné sily. S tým, že v roku 2017 boli dodané dva vrtuľníky Black Hawk a jedno lietadlo Spartan, pri ktorom sme oproti pôvodnej cene dosiahli jej zníženie takmer o 900-tisíc eur.“

Minister okrem iného avizoval nevyhnutnosť vyššieho kvalifikačného personálu a jeho udržania v ozbrojených silách, ako

aj zabezpečenie infraštruktúry, ktorá súvisí s novou technikou. „Chceme zlepšiť úroveň zabezpečenia a kapacít Centra výcviku Lešť, a tiež jeho využiteľnosti domácimi a zahraničnými subjektami.“ Komentoval aj zintenzívnenie prípravy aktívnych záloh či dobrovoľnej vojenskej prípravy, ako aj využitie významných výročí, ktoré sa viažu k našej štátnosti, na prehlbovanie vlastenectva a hrdosti občanov na našu vlasť.

Potrebuje investície

„Vo výcvikovom roku 2017 sme pokračovali v úsilí udržať a zvyšovať komplexnú pripravenosť na použitie ozbrojených síl. Dôraz bol na plnenie úloh a záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, a to v podmienkach obmedzených zdrojov,“ uviedol náčelník generálneho štábu generál Milan Maxim. Dodal však, že rozpočet OS SR bol zvýšený o vyše 23 miliónov eur, čo v komplikovaných podmienkach uľahčilo udržiavanie bojovej techniky a obligatórne personálne náklady. Generál poznamenal, že požiadavky ozbrojených síl na finančné zdroje v roku 2017 boli síce podstatne vyššie, ako napokon dovolil rozpočet; vlni takmer 18% z rozpočtu ministerstva obrany bolo vyčlenených na modernizačné projekty ozbrojených síl. „Za posledné roky to bolo najviac a chápeme to ako dôkaz, že

terajšie vedenie rezortu, s podporou nás v ozbrojených silách, je odhodlané modernizačné projekty realizovať,“ konštatoval gen. Maxim. Analyzoval tiež mimoriadne situácie, ktoré bolo nevyhnutné vlani v ozbrojených silách riešiť vrátane straty munície z muničných skladov. Tak isto nenaplnenosť personálnych počtov, menej odlietanych hodín, nevyhnutnosť zlepšiť výstroj vojakov a ďalšie výzvy. „Mojím cieľom je reálne nastaviť tvár situácii, ktorú v ozbrojených silách máme,“ zdôraznil. Zároveň so zadosťučinením konštatoval, že OS SR majú v očiach verejnosti dôveryhodnosť 71 %, pričom: „vojaci budú o ňu bojovať ďalej a budú sa snažiť predchádzať problémom a nedostatkom.“ Generál Maxim opakovane zdôraznil, že „armáda niečo stojí. Treba investovať do techniky, do vzdelania, do ľudí, no skutočne si nepamätám, že by sme boli tak blízko k prezbrojeniu, ako sme teraz.“

Nesklameme dôveru

„Náčelník generálneho štábu s hrdosťou konštatoval, že ozbrojené sily požívajú veľmi vysokú dôveru verejnosti a my nesmieme túto dôveru sklamať,“ zdôraznil prezident Andrej Kiska. „Armáda dostala od našej krajiny v porovnaní s minulými rokmi obrovské prostriedky, preto musíme kaž-

dé jedno euro minúť transparentne a efektívne.“ Prezident hovoril napríklad aj o nevyhnutnosti obmeniť stíhacie letectvo či o tom, že nesmieme sklamať dôveru našich

„Treba investovať do techniky, do vzdelania, do ľudí, no skutočne si nepamätám, že by sme boli tak blízko k prezbrojeniu, ako sme teraz.“

**generál Milan Maxim,
náčelník Generálneho štábu
Ozbrojených síl SR**

spojencov. „Veľmi oceňujem rozhodnutie našej vlády poslať našich vojakov do Lotyšska, do Iraku, i to, že sme sa zapojili do projektu európskej obrany PESCO,“ uviedol A. Kiska. Hlavný veliteľ OS SR zdôraznil ne-

vyhnutnosť intenzívnejšieho plnenia cieľov, ktoré súvisia s našim členstvom v Aliancii, a hovoril aj o samotnej dôvere vojakov vo svoje ozbrojené sily: „Máme pripravenú obrovskú sumu na modernizáciu armády, ale musíme myslieť aj na to, v akých podmienkach vojaci slúžia, v akom stave sú posádky. Je nevyhnutné mať profesionálne vycvičených, pripravených a adekvátne zaplatených vojakov,“ dodal.

„Ani v Dlhodobom pláne sme sa nebáli povedať, aký je stav ozbrojených síl, a iba na tomto základe sa nám podarilo definovať skutočne reálny dlhodobý plán s víziou do roku 2030. Vráťame starostlivosť o vojaka, ktorú chceme realizovať na základe požiadaviek ozbrojených síl a náčelníka generálneho štábu,“ povedal minister obrany Peter Gajdoš. Zdôraznil, že modernizácia s výcvikom musia byť v rovnováhe, pretože bez vycvičeného, pripraveného a dobre zaplateného personálu by boli modernizačné projekty nevyužiteľné. „Všetkým príslušníkom OS SR sa chcem úprimne poďakovať za ich prácu v roku 2017 a vyjadriť presvedčenie, že rovnako zodpovedne a kvalitne budeme plniť úlohy aj v roku 2018,“ dodal minister obrany.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

Generál Scaparrotti

Slovensko je v rámci Severoatlantickej aliance aktívnym členom, zhodli sa 29. januára minister obrany SR Peter Gajdoš a vrchný veliteľ spojeneckých síl NATO v Európe generál Curtis M. Scaparrotti, ktorý je zároveň veliteľom Európskeho veliteľstva Armády USA. Počas jeho prvej návštevy na Slovensku, ktorá sa konala pri príležitosti bratislavskej konferencie náčelníkov generálnych štábov krajín strednej Európy, diskutovali o aktuálnej domácej a medzinárodnej politicko-vojenskej situácii, možnostiach spolupráce v rámci NATO a plnení záväzkov. Minister oboznámil generála Scaparrottiho s úlohami a prioritami rezortu obrany na rok 2018 v rámci príspevku SR do aktuálnych iniciatív NATO. Informoval ho o súčasných aktivitách OS SR v rámci výcviku a budovania spôsobilosti irackých bezpečnostných síl v oblasti odmiňovania, opráv a udržiavania techniky sovietskeho pôvodu. Peter Gajdoš za prítomnosti náčelníka Národnej gardy štátu Indiana generálmajora Courtneyho Carra ocenil dlhoročnú vzájomnú spoluprácu v oblasti spoločných cvičení, vzdelávania či aktuálne prebiehajúceho výcviku pilotov a technikov vrtuľníkov UH-60M Black Hawk. Na záver zdôraznil, že Slovensko pokračuje v príprave na účasť našich jednotiek v aktivite posilnenej predsunutej prítomnosti v Lotyšsku.

Foto: Ivan Kelement

O spolupráci s USA

Spolupráca v oblasti obrany, strategické dokumenty a modernizácia Ozbrojených síl SR boli 5. februára hlavnými témami rokovania ministra obrany SR Petra Gajdoša a amerického veľvyslanca Adama H. Sterlinga. V súvislosti so strategickými dokumentmi minister obrany pripomenul spracovaný Dlhodobý plán rozvoja obrany s dôrazom na výstavbu OS SR do roku 2030. Témou rokovania bola aj spolupráca medzi NATO a Európskou úniou a oblasť medzinárodných cvičení.

Foto: Ivan Kelement

Minister predstavil plán

Minister obrany SR Peter Gajdoš 9. februára predstavil poslancom Národnej rady SR modernizačné plány Ozbrojených síl SR, ktoré bude rezort obrany realizovať v zmysle Dlhodobého plánu rozvoja obrany s dôrazom na výstavbu a rozvoj Ozbrojených síl SR s výhľadom do roku 2030. Plnú podporu mu vyjadril aj predseda Národnej rady SR a Slovenskej národnej strany Andrej Danko. Minister odmietol tvrdenia, že by vedenie rezortu chcelo predlžovať závislosť na technike sovietskej výroby. Pripomenul, že MO SR pripravilo reálny plán investícií až do roku 2030, pričom takýto dokument v rezorte dosiaľ absentoval.

Schválili koncepciu mobilizácie

Bezpečnostná rada a vláda SR 24. januára schválili Koncepciu mobilizácie Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Rieši výrazný pokles počtu vojakov v zálohe po zrušení povinnej vojenskej služby. Minister obrany Peter Gajdoš vláde predložil dva varianty riešenia tvorby záloh. Prvý je založený na princípe dobrovoľnosti, druhý na princípe povinnosti. Rezort obrany počítá najmä s tvorbou záloh na princípe dobrovoľnosti. Princíp povinnosti bude aktuálny, ak o štátnu službu profesionálneho vojaka a o dobrovoľnú vojenskú prípravu nebude dostatočný záujem.

Vzťahy sú nadštandardné

Spolupráca Slovenskej republiky a Maďarska v oblasti obrany je nadštandardná na bilaterálnej úrovni aj v rámci medzinárodných organizácií a zoskupení. Zhodli sa na tom 25. januára minister obrany SR Peter Gajdoš a minister obrany Maďarska István Simicskó, ktorý prišiel na oficiálnu návštevu Slovenska. Peter Gajdoš prijal 6. februára ministra zahraničných vecí a obchodu Maďarska Pétera Szijjártóa. Témou ich diskusie bola bilaterálna spolupráca krajín, spoločné medzinárodné cvičenia, ale aj spolupráca v medzinárodnom krízovom manažmente a iniciatíva Európskej únie PESCO vrátane slovenského projektu nepriamej palebnej podpory EuroArtillery.

Novela prešla čítaním

Poslanci Národnej rady SR 30. januára v prvom čítaní prerokovali novelu zákona o brannej povinnosti. V prípade jej schválenia budú vojaci zaradení do aktívnych záloh už od mája tohto roka cvičiť podľa atraktívnejších podmienok. Novelu z dielne rezortu obrany schválili Bezpečnostná rada SR a vláda v novembri minulého roka. Zmeny sa týkajú samostatne zárobkovo činných osôb aj možnosti zaradenia vojakov do aktívnych záloh. Pozitívne sa tiež dotknú zamestnávateľov.

Sme transparentní

Cieľom vedenia MO SR je systematická modernizácia OS SR v zmysle Dlhodobého plánu rozvoja. V diskusnej relácii RTVS O 5 minút 12 to 11. februára povedal minister obrany Peter Gajdoš. Ministerstvo ostro odmieta, že pri modernizácii ozbrojených síl postupuje netransparentne. „Postupujeme v zmysle zákona. Zverejňujeme všetko, čo je možné zverejniť,” povedal minister. Pravdivé nie sú ani medializované informácie o zrušení medzinárodnej súťaže na 3D radary.

Rozlúčka s legendou

Na vojenskom cintoríne v anglickom Brookwoode sa 2. februára konala posledná rozlúčka s legendou vojnového letectva generálmajorom v. v. Ivanom Ottom Schwarzom. S posledným slovenským letcom československého letectva Royal Air Force (RAF) sa prišla rozlúčiť aj slovenská delegácia pod vedením ministra obrany SR Petra Gajdoša. Generálmajor Schwarz zomrel 4. januára 2018 vo veku 94 rokov.

S generálmajorom Schwarzom sa lúčime ako s hrdinom, akých Slovensko nemalo vo svojej histórii veľa. Nepodvolil sa sile fašizmu, pretože jeho srdce bilo pre slobodu. Toto jeho rozhodnutie z neho urobilo legendu. Aj napriek tomu, že veľkú časť života prežil vo Veľkej Británii, nikdy na Slovensko – svoju vlasť nezabudol. A my nikdy nezabudneme na neho,“ uviedol počas smútočnej reči minister obrany SR Peter Gajdoš.

Generálmajor v. v. Ivan Otto Schwarz bol rodákom z Bratislavy, vyrastal v Bytči. Počas druhej svetovej vojny bol príslušníkom 311. čs. bombardovacej perute a slúžil v čs. jednotkách RAF. Medzi jeho najväčšie úspechy patrí účasť na potopení nacistickej lode Alsterufer. Generálmajor v. v. Ivan O. Schwarz bol tiež prvým Slovákom vo funkcii prezidenta Zväzu letcov slobodného Československa. Za svoje úspechy v západnom odboji bol ocenený mnohými domácimi aj zahraničnými vyznamenaniami, medzi nimi aj štátnym vyznamenaním Rad Bieleho dvojkríža III. triedy. Počas mnohých návštev Slovenska bol viackrát hosťom aj na Ministerstve obrany SR.

Miestom posledného odpočinku generálmajora v. v. Ivana O. Schwarza je vojenský cintorín v Brookwoode, kde sú pochovaní aj ďalší príslušníci čs. vojenských jednotiek. Minister obrany Peter Gajdoš spolu so svojou a s českou delegáciou na tomto mieste pietnou spomienkou uctil pamiatku padlých československých letcov a vojakov.

Foto: Ivan Kelement

Penzión pre veteránov

Penzión pre vojnových veteránov sa postupne stáva realitou. Jeho vybudovanie umožní Ministerstvu obrany SR novela zákona o vojnových veteránoch, ktorú schválila vláda SR. Novela určuje rozsah poskytovaných služieb a nákladov spojených s ubytovaním a stravovaním. Umožňuje, aby veteráni v penzióne bývali s manželom či manželkou alebo druhom/družkou, ktorí s nimi žijú v spoločnej domácnosti. Má ísť o dlhodobé, cenovo prijateľné ubytovanie pre vojnových veteránov, ktorí majú problém so zabezpečením bývania. Zákon počíta aj s možnosťou, že ministerstvo obrany im po splnení zákonom stanovených podmienok bude do určitej výšky uhrádzať náklady na ubytovanie. Ak kapacity penziónu rezort nenaplní vojnovými veteránmi, bude možné prijať doň aj bývalých profesionálnych vojakov, ktorí sú poberateľmi výsluhového dôchodku alebo invalidného výsluhového dôchodku. Ministerstvo obrany plánuje penzión vybudovať v priestoroch už existujúceho objektu v správe rezortu. Na Slovensku je v súčasnosti evidovaných 173 vojnových veteránov z obdobia druhej svetovej vojny a viac ako 7 500 novodobých veteránov.

Foto: Ivan Kelement

Ženy sa nevzdali

Keď sa brány martinskej
Základne výcviku a
mobilizačného doplňovania
PS OS SR 8. januára po
prvý raz v tomto roku
otvorili pre 98 čakateľov
prípravnej štátnej služby a
41 absolventov vysokých
škôl, ktorí tu absolvovali
sedemtýždňový základný
vojenský výcvik, medzi
čakateľmi a kadetmi bolo aj
28 žien.

Zástupkyňa veliteľa roty základného vojenského výcviku nadporučíčka Jana Kubíková s úsmevom hovorí: „Žiadna žena výcvik nevzdala. Na rozdiel od dvoch mužov. A to ma teší.“

Jana na BVP

Rodáčka z Banskej Bystrice je v ozbrojených silách už 11 rokov. Vyštudovala v AOS v Liptovskom Mikuláši odbor manažment zdrojov. Vo vtedajšom martinskom prápore výcviku začínala ako veliteľka čaty zabezpečenia techniky PVO, KIS a VePS, neskôr bola veliteľkou čaty špeciálnej a pásovej techniky. Práve v tom období úspešne absolvovala kurz vedenia bojových vozidiel BVP-1, 2 a OT-90. „Mala som v čate takúto techniku, tak bolo dobré prakticky ju ovládať. Inštruktori mi pomohli a všetko som nakoniec zvládla. Bol to dobrý pocit. Zvýšil sa môj odborný obzor a mohla som už fundovane, na základe osobných praktických skúseností posúdiť a ohodnotiť aj počínanie podriadených. Bola som asi prvá že-

na, ktorá v posledných rokoch takýto kurz zvládla,“ prezradila 29-ročná sympatická blondínka. Pred tromi rokmi sa stala zástupkyňou veliteľa roty základného vojenského výcviku. Medzitým získala aj 14-mesačnú zahraničnú skúsenosť z pôsobenia v operácii Európskej únie ALTHEA v Bosne a Hercegovine.

Podľa nej za posledné roky badať posun vpred. Mladí muži a ženy, ktorí prichádzajú do Martina, sú motivovanejší. Nadporučíčka Kubíková s trochou nadsadenia dodáva, že niektorí, keby mohli, tak prídu vo vlastných maskáčoch. Tešia sa na výcvik, chcú a usilujú sa pracovať na sebe. Keď porovná ich fyzickú pripravenosť pri nástupe a keď odchádzajú, vidieť markantný rozdiel. Pravidelné cvičenie a rozcvičky robia svoje. „Je to rozdiel po siedmich týždňoch. Niekedy sa z doslova detí stávajú dospelí ľudia. Je to zásluha najmä kvalitných inštruktorov a veliteľov,“ zdôraznila nadporučíčka a dodáva, že pri práci nikdy nerozdeľuje čakateľov a kadetov na ženy a mužov.

Rodí sa tím

Všetci bez výnimky absolvujú výcvik zameraný na zvládnutie základných vojenských zručností. Precvičia si ich na posádkovom cvičisku Sučany a v priestoroch základne v Martine. Počas výcviku v streleckej a taktickej príprave získavajú prvé praktické skúsenosti a vzápätí sú preverení z vybraných druhov bojovej prípravy pri záverečnom cvičení. Inštruktor roty základného vojenského výcviku rotmajster Igor Slezák prezrádza, že momentálne majú čakatelia a kadeti za sebou preskúšania z poradovej a streleckej prípravy, topografie. Teraz zvládajú taktiku. Očuchávajú si ju, začali základmi. Teda prískokmi, plazením, postupne prejdú až ku kruhovej obrane. Vedú ich skúsení inštruktori, ktorí majú v tomto smere bohaté skúsenosti, aj zahraničné. Rotmajster Slezák bol rok v UNDOF na Golanských výšinách, v KFOR, na zahraničných cvičeniach v Nemecku a Španielsku. Nadrotmajster Milan Mikuš, starší inštruktor výcviku, pôsobil v ISAF v Kandaháre a Tarin Kowte, absolvoval kurzy v Nemecku a v USA vo výcvikovom centre námornej pechoty. Práve na okraji lesíka viedol zamestnanie zo ženíjnej prípravy zamerané na maskovanie a kopanie okopov. Sústredili sa na zamaskovanie jednotlivca, na odstránenie všetkých prípadných demaskujúcich prvkov. Napríklad lesku výstroja, zbrane. Na to, aby v tichosti zaujali svoje stanovisko, splynuli s lesom okolo nich a prípadný pozorovateľ ich nezbadal. Aké najväčšie prehrešky robia? „Spočiatku si nedávali pozor na to, že poľná lopatka či prilba ich môže odleskom prezradiť. Rovnako aj časti výstroja. No veľmi rýchlo sa zlepšili, nedostatky odstránili. Rovnako aj pri maskovaní prilby sme im vysvetľovali, že nie všetky maskujúce prvky sú dobré. Musia byť také, aký je les okolo nich. Aby nekričali a aby im neskôr nebránili v plazení so zbraňou. Teda žiadne vetvičky za pásom,“ vysvetľuje nadrotmajster Mikuš.

Medzi mužmi a ženami nerobí pri výcviku rozdiel. Ale pochvaľuje si precíznosť žien. No predsa kadetke vojačke Veronike Hrochovej a ďalším vojačkám pripomenul, že ženy majú trochu bledšiu tvár a to má demaskujúci príznak. Preto si ju musia dôkladne zamaskovať bojovými farbami, aby v tmavom lese nesvietili. Najväčší pozor si pri maskovaní musia dávať blondínky. Napríklad aj na ušné lalôčky, ktoré ich môžu prezradiť. Osobnými skúsenosťami Veronike a ďalším ženám z jednotky poradila aj nadporučička Kubíková.

Rodáčka z Trenčína po absolvovaní vysokoškolského štúdia v Prahe a v Nitre, zameraného najmä na manažment a ekonomiku, pokračuje v rodinných šľapajach. Profesionálnou vojačkou je aj jej mama. „I keď spočiatku nebola veľmi nadšená, že som sa vybrala na túto cestu. Ale podľa mňa je to šanca získať mnohé zaujímavé skúsenosti. Fyzická námaha pri výcviku mi neprekáža. Musím sa priznať, že som čakala ešte väčšiu záťaž. Vždy, keď bolo treba, naši inštruktori nám všetko vysvetlili, poradili, ako zložiť jednotlivé prekážky,“ hovorí 26-ročná ka-

detka, ktorá ovláda angličtinu a španielčinu a roky sa venovala hádzanej a ďalším športom. Po ukončení prípravy v AOS v Lipovskom Mikuláši by mala nastúpiť do trenčianskeho práporu podpory velenia pozemných síl.

Nadrotmajster Mikuš si pochvaľuje prístup kadetov k výcviku. „Táto čata je za posledné roky jedna z najlepších. Sú to všetko budúci dôstojníci. Sú skúsenejší, absolvovali civilné vysoké školy a vedia, čo chcú.“ Neskôr priznáva, že spočiatku mal obavy, ako zvládnu zrýchlený presun na päť kilometrov v zimných podmienkach. Nakoniec boli ako čata lepší o dve minúty oproti norme.

Evin beh

Absolventka Slovenskej poľnohospodárskej univerzity Nitra, odbor bezpečnosť a kontrola potravín, čakaťka vojačka Eva Jenisová je podľa vlastných slov typ, ktorý chce prekonávať svoje hranice aj v oblasti fyzickej či psychickej námahy. Práca v kancelárii rodáčke z Hostia v okrese Zlaté Moravce nevoľala. Aj preto sa rozhodla pre ozbrojenú silu. Nikto z jej rodiny a blízkych sa doposiaľ touto cestou nevydal. Ako sa naplnili jej očakávania? „Pravdupovediac, očakávala som ešte náročnejšie prostredie. Aj po fyzickej stránke. Zatiaľ najhoršie bolo, keď som so skrehnutými prstami skladala zbraň, sta-

rala som sa o ňu po výcviku. Ale to bola len chvíľka. Preskúšanie fyzickej pripravenosti som zvládla. Zvykla som chodiť do posilňovne. A pred nástupom do Martina som si pri cvikoch dávala ešte pätnásť kíľ záťaž. Takže s kondičkou nie je problém,“ hovorí 29-ročná žena, ktorá predtým pôsobila v niekoľkých firmách ako prevádzkarka.

To, že Eva sa pri zrýchlenom presune nestratila, priznáva aj nadporučíčka Kubíková. „Prakticky do konca presunu sa držala s nami vpredu. Bola príkladom aj pre ostatné ženy.“ Eva k tejto pochvale len lakonicky dodáva: „Držala som sa chlapcov, ktorí bežali prví. Snažila som sa dokonca udávať tempo. To je podľa mňa určite lepšie, ako bežať vzadu a neustále dobiehať ostatných. Pri tom sa človek unaví oveľa viac.“ Priznáva, že pohybovať sa po teréne v modulare, v prilbe, so zbraňou je síce náročnejšie, no dá sa to zvládnuť. Oceňuje dobrý prístup inštruktorov. Neodpustí si však poznámku, že na niektorých chlapcov, ktorí nestáhajú, by mohli byť ešte prísnejší. Eva má nastúpiť k nitrianskemu mechanizovanému práporu ako guľometníčka. Na otázku, či jej neprekáža, že ide o najťažšiu a najväčšiu zbraň v jednotke, iba mykne plecami. „Viem, do čoho idem. Neľutujem to a všetko zvládnem. Moje kamarátky mi už dávnejšie hovorili: Eva, ty by si mala ísť k voja-

kom! Teším sa na výzvy, ktoré ma čakajú v ozbrojených silách.“

Kadetka Vladimíra Bartová z Topoľčian chcela byť vojačkou už od malička. Lákali ju uniformy aj zelená farba. Ľudia ju však odhovárali, lebo si ju predstavovali skôr v inom prostredí. A tak vyštudovala regionálny rozvoj a európske štúdiá. Zamestnala sa na katastrálnom úrade a istý čas pracovala aj v hoteli. Kancelárska robota ju však omrzela a išla za svojou predstavou o uniforme. Ako reagovali rodičia? „Sú nadšení, že som sa na niečo také dala. Podporujú ma“. Zatiaľ je predurčená do práporu logistiky Topoľčany, ale ako nič v živote, ani toto nie je isté. Postupne by sa chcela dostať na zahraničnú misiu. Na začiatok napríklad na Cyprus. Očakávania mala rôzne. Bála sa, ako bude výcvik zvládať, ale nakoniec s ním nemá väčšie problémy. Tešila sa na streľby a najviac sa jej páčia ranné rozcvičky, pohyb. „Keď sme napríklad mali zrýchlené presuny, boli medzi nami aj chlapci, ktorí trochu nevládali. Pomohli im ostatní,“ hovorí kadetka Bartová.

Jej kolegyňa, kadetka Jana Švirková, 33-ročná absolventka Právnickej fakulty v Bratislave, ktorá pochádza z Bardejova, spomína, že do bardejovských kasární chodieval aj jej brat, čo malo vplyv na jej rozhodnutie vstúpiť do ozbrojených síl.

„Po siedmich
týždňoch sa niekedy
z detí stávajú dospelí.
Najmä zásluhou
kvalitných inštruktorov
a veliteľov.“

nadporučička Jana Kubíková

Najskôr pracovala v odbore práva, potom istý čas v zahraničí. Práca v advokátskych kanceláriách sa jej zdala zdĺhavá. Bavilo ju vyšetrovanie, akčnosť. Preto sa skúšala zamestnať v polícii či absolvovať dobrovoľnú prípravu. A táto cesta ju priviedla až do Martina. Po skončení prípravy by mala pôsobiť vo vojenskej logistike. Či pri nej aj ostane, je otáznne. Uvidí sa, kde sa aké pozície uvoľnia, alebo kam sa človek bude môcť posunúť. Ani právo ešte úplne nezavrhol. „Aj armáda má svojich právnikov. Je možnosť realizácie aj v tejto sfére. No veď uvidíme. Nejdem teraz ako právnik, idem na logistiku, ale to sa môže zmeniť,“ hovorí Jana.

Hoci nemá rada zimu, priznáva, že výcvik si predstavovala ešte horšie: „Nie je to také zlé, len si treba zvyknúť na ten režim.“ A zvyká sa počas prvého týždňa, preto ten je pre viacerých najodstrašujúcejší. Ale kadeti nie sú odkázaní len na svoju pevnú vôľu. „Inštruktori sa nám to snažia spestriť, aj tipy nám povedia, keď vidia, že morálka klesá,“ hovorí s úsmevom kadetka Šviríková.

Zelený šatník

Na cvičisku v Sučanoch prebieha strelecká príprava na bariérovej strelnici. Na nej začuť aj ženské hlasy, oznamujúce zaistenú zbraň. Jeden z nich patrí čakateľke Bibiane Ferencovej, ktorá sa s vyštudovanou

sociálnou prácou na Katolíckej univerzite v Ružomberku mohla uchádzať aj o dôstojnícky kurz. Nenastúpila však ako čakateľka. Nechcela čakať na výberové konanie. Vojenstvo bolo aj pre ňu istým životným štýlom: „Sme skupina kamarátov a aj s priateľom obľubujeme chodiť do lesa v maskáčoch. Zelená farba prevažuje aj v šatníku,“ hovorí nadšene vojačka Ferencová. Jej priateľ je od minulého roka strojníkom vo vrtuľníkovom krídle v Prešove, dvaja z kamarátov sú vojakmi už päť rokov. A tak prišiel rad aj na ňu, po tom, čo si najprv v bare, banke a call-centre potvrdila, že „normálna“ práca nie je pre ňu.

Rozdiely medzi ženami a mužmi v ozbrojených silách vníma len okrajovo. Keď napríklad treba vyložiť z nákladného auta nádobu s čajom pre celú čatu, zavolajú sa skôr chlapi. Vzhľadom na ich fyzické možnosti je to pochopiteľné. Zaradená je na post guľometníčky, ale neskôr si chce podať žiadosť na zaradenie do dôstojníckej pozície. Rodičia aj priateľ ju vo výbere povolania podporujú. A čo bolo pre ňu najťažšie? Povestný prvý týždeň, ale aj neustále prezliekanie. Na to si však zvykla. „A ťažké je aj to, keď inštruktor kričí. Lebo ja som veliacou izby, a keď niečo nie je v poriadku, tak kričí na mňa a nie na ostatných,“ priznáva Bibiana Ferencová, ale vzápätí svojich inštruktorov obhajuje: „Sú to

celkom normálni chlapi. Len musia udržiavať disciplínu. Lebo keď ukážu, že sú mäkkí, tak ich nikto nebude počúvať.“

V Martine sa inštruktori a velitelia usilujú, aby všetci čakatelia a kadeti bez ohľadu na pohlavie vytvorili dobrý kolektív. „Aby sa aj v behu ťahali. Lebo sa ráta čas posledného v jednotke, nie prvého. Ten môže prekonať aj svetový rekord, ale keď nepotiahne ostatných, jednotka zlyhala. Učia sa tímovej spolupráci, tá je veľmi dôležitá z hľadiska ich ďalšieho formovania. Tak isto ich učíme, aby sa nebáli napomenúť kolegu, keď vidia, že má neupravený golier. Lebo budú ako velitelia viesť svoju jednotku. Musia sa naučiť cítiť za kolektív zodpovednosť,“ prízvukuje zástupkyňa veliteľa roty základného výcviku nadporučička Jana Kubíková a dodáva, že bez takých skúsených inštruktorov, ako sú nadrotmajstri Martin Jenča, Milan Mikuš, rotmajstri Ľuboš Podhorský a Marcel Haluška by sa im tento postupný prerod mladých mužov a žien, prichádzajúcich z civilného prostredia, na vojenských profesionálov len ťažko podaril. Najlepšie výsledky spomedzi nových vojakov dosiahli: vojačka Veronika Hrochová (na veľkej fotografii na strane 8. - 9.), vojačka Eva Jenisová, vojak Martin Demián a vojačka Veronika Petrušová.

Text: Jozef Žiak a Veronika Mátušová

Foto: Jozef Žiak

Trumpova doktrína

Administratíva amerického prezidenta Donalda Trumpa oznámila, že bude pokračovať v politike Baracka Obamu týkajúcej sa jadrových zbraní, ibaže s tvrdším postojom voči Rusku. Podľa Bieleho domu musí byť Rusku jasné, že za akúkoľvek hrozbu jadrového útoku v Európe bude musieť zaplatiť nepriateľne vysokú cenu. Revízia americkej politiky sa nezmieňuje o navýšení počtu strategických jadrových zbraní. Dokument Bieleho domu nazýva Severnú Kóreu jasnou a závažnou hrozbou pre USA a ich spojencov. Akýkoľvek jadrový útok Severnej Kórey voči USA či ich spojencom by však „znamenal koniec tohto režimu“. Ako možný jadrový rival voči USA sa v dokumente spomína aj Čína. Americký jadrový arzenál je preto údajne vytvorený tak, aby „Peking neprišiel k nesprávnym záverom“, že môže posilňovať svoju pozíciu hrozbou použitia jadrových zbraní v Ázii. Podľa amerického ministra obrany Jamesa Mattisa prichádza revízia v čase, keď sa svet nachádza v najzložitejšej bezpečnostnej situácii od konca studenej vojny.

Vyhodené milióny

Spojené štáty investovali do hraničných zariadení v Afganistane 62,6 milióna dolárov, mnohé sú však dnes nefunkčné a nevyužívané. Vyplýva to zo správy úradu špeciálneho inšpektora USA pre obnovu Afganistanu SIGAR. Washington kúpil v roku 2006 pre Afganistan osem kontrolných zariadení, ktoré mali pomôcť eliminovať pašovanie drog a zvýšiť výnosy vlády v Kábuľe z vyberania colného. Išlo o skenery schopné odhaliť narkotiká, výbušniny a pašovaný tovar vo vozidlách a nákladných kontajneroch. Nainštalované boli na piatich hraničných priechodoch a stáli 12,1 milióna dolárov. Do roku 2014 investovali USA ďalšie desiatky miliónov do výcviku personálu a prevádzky a údržby zariadení. Celkové odhadované náklady sú 62,6 milióna dolárov. V roku 2014 prenechali Spojené štáty prevádzku skenerov afganskej vláde. SIGAR zistil, že väčšina z nich sa krátko po odovzdaní do afganských rúk stala nevyužívanou a nefunkčnou. Washington investoval do obnovy Afganistanu od roku 2002 do júna 2017 približne 119,74 miliardy dolárov.

Foto: SIGAR

Poľskí študenti absolvujú výcvik

Poľsko sa usiluje o zvýšenie branných kapacít modernizáciou svojho armádneho vybavenia a zvyšovaním počtu vojakov. Poľské ministerstvo obrany poskytne počas tohto akademického roka vojenský výcvik 10 000 dobrovoľníkom z radov študentov. Varšava zároveň uviedla do činnosti novú dobrovoľnícku vojenskú štruktúru s názvom Sily územnej obrany, ktorá má do roka 2019 disponovať 53 000 osobami.

Na pohlaví nezáleží

Americká armáda začala od 1. januára prijímať transrodové osoby. Administratíva prezidenta Trumpa rozhodla, že sa neodvolá proti verdiktom federálnych súdov. Trump koncom júla oznámil, že chce zabrániť tomu, aby transrodové osoby plnili akékoľvek úlohy v americkej armáde. Jeho nariadenie zakazovalo armáde, aby prijímala transrodové osoby a aby využívala zdroje ministerstva obrany na pokrývanie nákladov na chirurgické zákroky týkajúce sa zmeny pohlavia. Súdy však opakovane nariadili, aby armáda takéto osoby do svojich radov prijímala. Uchádzači však musia spĺňať prísne požiadavky.

Rusko bránia radary

Rusko má po prvý raz vo svojej histórii radarový systém plne pokrývajúci jeho územie. Oznámil to minister obrany Sergej Šojgu na zasadnutí vedenia rezortu za účasti prezidenta Putina. Zároveň zverejnil, že rozpočet jeho rezortu na rok 2018 predstavuje 46 miliárd dolárov, čo je 2,8 percenta hrubého domáceho produktu krajiny. Rezort plánuje v roku 2018 zvýšiť podiel modernej výzbroje na 61 percent. Šojgu tiež uviedol, že viac ako 48 000 ruských vojakov získalo neoceniteľné skúsenosti v Sýrii. Z nich vyše 14 000 dostalo štátne vyznamenania.

Ukrajina zavedie kybernetické sily

Rada národnej bezpečnosti a obrany Ukrajiny sa zaoberá možnosťou vytvorenia kybernetických síl v ozbrojených silách štátu. Jej tajomník Olexandr Turčynov konštatoval na slávnostnom otvorení Centra reakcie na kybernetické hrozby: „Moderné vedenie vojny je nemožné bez kybernetickej obrany a kybernetických útokov.“ Služba zahraničnej rozvedky Ukrajiny aj Hlavná správa rozvedky ministerstva obrany Ukrajiny už podľa Turčynova v oblasti kybernetickej obrany pracujú.

Červený kríž ukončí pátranie

Osudy vyše 1,2 milióna ľudí, ktorí zmizli počas druhej svetovej vojny, pravdepodobne zostanú neznáme. Nemecký Červený kríž koncom roka 2023 ukončí vyšetrovanie otvorených prípadov. Rozhodnutie zastaví prácu padlo v zhode s nemeckým ministerstvom vnútra, hoci stále existuje záujem zistiť, čo sa stalo s ľuďmi, ktorí zmizli. Nemecký Červený kríž dostal za posledný rok okolo 9 000 žiadostí od rodín nezvestných. V roku 1959 bolo otvorených ešte 2,5 milióna žiadostí.

Bomby proti maku

Americké a afganské lietadlá počas štyroch dní náletov v provincii Helmand na juhu Afganistanu zničili 22 zariadení na výrobu drog. Produkcia ópia v Afganistane sa vlni oproti roku 2016 takmer zdvojnásobila na 9 000 ton, kým v roku 2016 to bolo 4 800. O 63 percent sa zvýšil aj počet polí s makom. Provincia Helmand je baštou Talibanu i strediskom výroby drog; predstavuje 80 až 90 percent svetovej výroby ópia. Talibovia zarábajú na jeho produkcii a pašovaní 200 až 400 miliónov dolárov ročne.

Best of Defence Imagery 2017

Britské ozbrojené síly každý rok vyberajú najlepšie fotografie, vyhotovené príslušníkmi svojej fotografickej služby, vojakmi i civilnými fotografmi a uverejnené počas roka na webovej stránke Defence Imagery.

Kolekcia 85 fotografií z lanského roka zobrazuje širokú škálu tém, lokalít a zahŕňa vojakov, servisný personál, priateľov a rodinných príslušníkov. Sú na nich aj členovia kráľovskej rodiny, predseda vlády, politici aj celebrity, ale najmä prostí vojaci. Od prachu a špiny vojnových zón až po žiarivé uniformy slávnostných sprievodov ukazujú vybrané obrázky realitu života

britských vojakov a vojačiek na celom svete. Popri výcviku, tréningu spojencov či pomoci civilnému obyvateľstvu na živlami devastovaných karibských ostrovoch sa v kolekcii objavujú aj mimoriadne momenty, ktoré sú vernou kronikou roka 2017.

Ich autormi sú najčastejšie armádni fotografi, no i amatéri, ktorí podstupujú s kamerou rovnaké riziká ako ostatní vojaci, ale zároveň prinášajú verejnosti jedinečný a úprimný pohľad na realitu vojenského života.

Foto: MoD/Crown copyright

Trikolóry v Čiernej Vode

Predposledný januárový týždeň sa uskutočnil v priestoroch ženijného práporu Sereď a cvičiska Čierna Voda spoločný výcvik slovenských a českých potápačov. Veliaci poddôstojník ženijno-prieskumnej čaty rotmajster Michal Ščepko, ktorý je skúšobným komisárom ženijných špecializácií pre odbornosť potápač v OS SR, konštatuje, že hlavným cieľom spoločného výcviku bola výmena skúseností, zručností a postupov pri riešení vojenských činností v uzatvorenom prostredí pod vodnou hladinou.

Vojská podľa neho často operujú pri ženijných prekážkach, vodných tokoch, ktoré prekonávajú napríklad premostením. Môže sa stať, že nejaká technika spadne do vody.

Utopené vozidlo

Treba ju nájsť a vytiahnuť aj v zimných podmienkach, keď je na vodnej hladine ľad. Preto používajú laná, ktoré sú namotané na tzv. bubienkoch (navijakoch). Pomocou nich musia potápači vyhľadať techniku pod vodou, nájsť k nej cestu a vyznačiť ju. Potom sa začína úloha pre ďalšiu skupinu, ktorá by mala techniku dostať na hladinu. Na Čiernej Vode slovenskí a českí potápači plnili úlohy v zmiešaných tímoch.

Pri svojej práci musia eliminovať najväčšie riziká pod vodnou hladinou. Zvládnuť prácu s navijakom. Lebo lano dokáže byť veľmi nebezpečné. Môžu sa doň zamotať. Poručík Jakub Hynek, veliteľ ženijnej čaty ženijného práporu Běchyne, si spoločný výcvik pochvaľuje. Z českej strany sa na ňom zúčastňujú takmer dve desiatky potápačov zo ženijných práporov Běchyne a Olomouc, zo slovenskej potápači sereďského ženijného práporu zo Sereďe a Michaloviec. Práporčík Michal Strejc je skúšobný komisár Armády ČR pre potápanie, hlavný odborník v AČR pre túto oblasť: „Pre našich potápačov je spoločný výcvik so slovenskými kole-

gami vítanou príležitosťou na získanie nových skúseností. Najmä z práce s navijakom pod vodnou hladinou. Z hľadiska bezpečnosti je treba, aby potápač pod vodu nenosil žiadne zbytočné veci. Mohli by zapríčiniť nehodu, mimoriadnu udalosť a ohroziť bezpečnosť, ale aj život potápača. Napríklad hadica navyše sa môže zaplietať do nejakého koreňa. Cvičíme úlohy zimného potápania, bez ohľadu na to, či je nad nami ľad. Používame tie isté postupy. Budeme radi, keď naši slovenskí kolegovia zavítajú cvičiť aj do našich lokalít, najmä na severnej Morave.“

Žena pod vodou

Skúsený český potápač má asi dvetisíc ponorov. Rád sa potápal na Korzičke, v Česku na Slezskej Harte a vo Svobodných Heřmaniciach. Medzinárodné skúsenosti získal

počas dvoch misií v KFOR v Kosove. Podľa neho medzi najskúsenejších potápačov z oboch českých ženijných práporov patrili rotní Lubomír Šimek, Jiří Dvořák a Michal Černý. V českej výprave nechýbala ani žena, rotná Jarmila Šišťáková. Ponára sa už 9 rokov, potápanie ju baví, aj keď sa k nemu dostala ako „slepé kura k zrnú“. Ponúkol jej to vtedajší veliteľ a ona dodnes svoje rozhodnutie neľutuje. Od zamestnania na Čiernej Vode očakávala praktickú výmenu skúseností. Aby v prípade potreby vedeli so slovenskými kolegami efektívne spolupracovať. Vedeli, čo môžu navzájom od svojich kolegov očakávať. Jej predstavy sa naplnili.

Veliteľ potápačského prieskumného družstva rotný Vladimír Búda pripomína, že napriek absencii ľadu zmiešané tímy plnili úlohy v náročných podmienkach. Tep-

lota vzduchu bola nula stupňov, teplota vody dva stupne, viditeľnosť do jeden a pol metra, ale aj nulová. Najmä, keď potápači pri svojej práci pod vodou pri dne svojou nepozornosťou zvrhajú bahno a nič nevidia. Čas ponoru bol do 60 minút a maximálna hĺbka ponoru bola 15 metrov.

Slovensko-české tímy

Úlohy plnili zmiešané slovensko-české tímy. Celý výcvik bol zameraný na zimné podmienky, prácu s lanom a navijakom. Tí-

my boli vystrojené v kompletnej potápačskej výstroji. Všetko mali zdvojené: dve fľaše, dve automatiky na dýchanie, maska, suchý oblek. Potápač si doň oblieka termobielizeň, aby bol v suchu a mal určitý tepelný komfort. „Ešte na brehu si ujasníme všetko, čo budeme plniť pod vodou. Zopakujeme si signály. Najskôr sa urobí na suchu primárny vývaz. V našom prípade o strom pri brehu. Ideme pod vodu v skupinách po 4 - 5. Ja ako vedúci potápač našej skupiny určujem smer, azimuty, lebo to tu poznám...“, približuje rotný Búda úlohu, ktorá čakala slovenských a českých potápačov pod vodou.

Zo slovenských potápačov na Čiernej Vode patrili okrem rotmajstra Ščepka medzi najskúsenejších rotný Vladimír Búda, desiatnik Igor Molnár, čatár Rastislav Gronský, desiatnik Ján Ridzoň a slobodník Marek Búš. Na ich rady a skúsenosti sa spoliehali aj noví vojaci Matúš Rečka a Dominik Gaál, ktorí v zimnom potápaní ešte len zbierali skúsenosti. Rodák z Kráľovej nad Váhom ženista – potápač vojak Matúš Rečka sa potápa zhruba 10 mesiacov. Predtým pôsobil v pontónovej rote. „Som rád, že som sa dostal k potápačom. To bol môj cieľ. Je to zaujímavé, aj keď náročná práca. Pociťujem to aj teraz, keď mám premiéru v zimnom potápaní za sebou. Voda bola studená a dolu pri dne prakticky nič nebolo vidieť. Človek veľmi ľahko stratí orientáciu a môže spanikáriť. Som rád, že som mal v skupine skúsenejších starších kolegov“, priznáva Matúš.

Pre časť českých potápačov znamenalo potápanie na Čiernej Vode prvotné zoznámenie s prácou s navijakom. Museli držať svoj vztlak, v ruke mali navijak, s ním bolo treba pracovať – a už dopredu premýšľať, kam a ako pripevniť lano. Zároveň nestratiť orientáciu pri obmedzenej viditeľnosti pod vodou alebo v zakalenej vode. Na nováčikov pod vodnou hladinou čakalo veľa nástrah a stresových prvkov. „Napriek náročným podmienkam nakoniec úlohy všetky zmiešané tímy slovenských a českých potápačov splnili“, spokojne konštatuje veliaci poddůstojník ženijně-prieskumné čaty rotmajster Michal Ščepko, ktorý viedol zamestnanie.

Text a foto: Jozef Žiak

„Pre našich potápačov je spoločný výcvik so slovenskými kolegami vítanou príležitosťou na získanie nových skúseností. Najmä z práce s navijakom pod vodnou hladinou.“

práporčík Michal Strejc,

skúšobný komisár Armády ČR pre potápanie

Vedúca staršia dôstojníčka odboru vnútorného riadenia veliteľstva Vzdušných síl OS SR
kapitánka Marcela Vrábelová:

Uniforma kráča so mnou

Kapitánka zvolenského veliteľstva vzdušných síl v posledných rokoch moderovala mnohé vojenské cvičenia, spoločenské udalosti, podieľala sa na zabezpečení rôznorodých aktivít, ktoré organizovali vzdušné sily. Veľmi dobre sa uviedla aj počas pôsobenia v mierovej misii OSN UNFICYP na Cypre. Taká je vedúca staršia dôstojníčka odboru vnútorného riadenia veliteľstva vzdušných síl kapitánka Marcela Vrábelová.

Ako ste sa dostali k OS SR, do vojenskej školy, čo vás inšpirovalo k tomuto kroku?

Pochádzam z Lastomíra neďaleko Michaloviec. Aj ja som ako každé malé dievča túžila byť najprv kaderníčkou, predavačkou. Dlho ma držala myšlienka stať sa letuškou. Stále ma lákala určitá forma uniformity. Ako malé dieťa som obdivovala otcovu poľovnícku uniformu, neskôr ma fascinoval odev zdravotných sestier a lekárov. Uniforma so mnou jednoducho kráčala celým detstvom až do dospelosti, keď som sa rozhodla pre vojenské povolanie.

A keď už armáda, prečo práve Vojenská letecká akadémia Košice?

Už v detstve som obdivovala staršieho brata, ako skladal modely vojenských lietadiel. Postupne som aj ja pričuchla k tejto záľube. Dokonca som začala stavať modely lietadiel, ale len také najjednoduchšie. Lietadlá ma vždy fascinovali. Už len ten úžasný zvuk ich motorov, schopnosť odlepiť sa od zeme a udržať stroj vo vzduchu bolo a je pre mňa niečím obdivuhodným. Vždy ma lákali trochu iné povolania ako tie typické pre ženy. V roku 1997 som ako vojačka základnej služby nastúpila do prvého ročníka na Vojenskú leteckú akadémiu. Vyštudovala som odbor riadenia leteckej prevádzky, špecializáciu riadenie, prevádzka a automatizácia velenia v letectve.

V škole ste sa zoznámili so svojím manželom, tak isto profesionálnym vojakom, a nastúpili ste na svoje prvé pôsobisko do vtedajšej leteckej základne Sliač a po pomerne krátkom čase na veliteľstvo vzduš-

ných síl. Aké boli prvé dojmy čerstvej poručíčky s červeným diplomom z reálneho vojenského života?

Pocity boli určite zmiešané. V akadémii som dva roky robila veliteľku čaty, bola som tiež aktívnou členkou v školskom senáte. Po úspešnom skončení štúdiá som nastúpila do vtedajšej leteckej základne Sliač na operačné oddelenie. Krátko nato na veliteľstvo vzdušných síl do Zvolena. Začiatky neboli vôbec jednoduché, pretože aj napriek bohatým teoretickým vedomostiam až v praxi človek pochopí a zažije reálny vojenský život.

Máte dve dcéry, ste profesionálnou vojačkou rovnako ako váš manžel. Ako sa dá sklbiť úloha vojačky a matky?

Stále vravím, že mám dva svety, ktoré sú síce rozdielne, ale navzájom prepojené. Skoro ako jin a jang. Jeden svet tvorí vojenská rodina, kde patria moji nadriadení, kolegovia, jednoducho vojenské prostredie. Veď v konečnom dôsledku v práci strávime väčšiu časť dňa ako so svojou rodinou. No a ten druhý svet je moja rodina, manžel a moje dva poklady Vaneška a Veronika. Dovolím si povedať, že práve preto, že aj môj manžel je profesionálnym vojakom, plne chápe moju profesiu a s tým spojené povinnosti. Lahšie sa nám darí zlaadiť našu prácu s rodinou. Vieme si stanoviť priority a nastaviť sa tak, aby sme plnohodnotne fungovali pre rodinu aj svoje povolanie. Všetko je len o vzájomnom pochopení, tolerancii a dohode. A to všetko nachádzam u svojho manžela, u svojich detí. Som im za to neskutočne vďačná!

Ako vnímajú vaše deti, že majú oboch rodičov vojakov? Sú na to hrdé, využívajú vás na rôzne akcie v škole, chvália sa vami, keď pridáte v uniforme?

Kým boli moje dievčatá v materskej škole, nejako som si neuvedomovala, ako vnímajú naše povolanie. Až keď nastúpili na základnú školu a zúčastnili sa na podujatí, ktoré som moderovala, začala som si uvedomovať, ako vnímajú, že majú oboch rodičov profesionálnych vojakov. A bol to krásny pocit, keď som zistila, že naše deti sú na nás neskutočne hrdé. Živo si pamätám, keď sme organizovali Deň detí na leteckej základni Sliač a v tom čase som podujatie moderovala, prišli tam obe triedy dcér a moje dievčence prstom ukazovali na mňa, že toto je moja mama. Najviac sú hrdé na mamu vojačku od môjho návratu z Cypru. Odvtedy dcéry mňa a manžela občas poprosia, aby sme po ne prišli do školy v uniformách. Občas im tú radosť spravíme a vtedy cesta zo školy domov trvá večnosť. Chcú sa nami popýšiť. Doslova im pritom žiaria očka.

Počas vojenskej kariéry ste plnili úlohy aj v zahraničí v mierovej misii OSN UNFICYP na Cypre. Čo vám rok na Cypre dal a ako to znášala rodina?

Rok ako taký možno pre niekoho nie je až taký dlhý čas. Ale stráviť rok bez vašich najbližších, to už je iná kapitola. No i napriek tomu dlhému odlúčeniu som v septembri 2015 odišla na Cyprus. Rozhodnutie predchádzalo veľa rozhovorov s mojou rodinou, manželom a deťmi. Mať skúsenosť aj z medzinárodného prostredia ma lákalo už dávnejšie. No keď už máte vlastnú rodinu, stále zvažujete, kedy je ten správny čas. Vždy nájdete dôvody, prečo ako matka zostať doma. Vďaka môjmu manželovi, ktorý ma od prvého dňa v rozhodovaní plne podporoval, som sa rozhodla pre tento krok. Spoločne sme sa všetci na odlúčenie pripravovali vyše pol roka. Učila som svoje dievčatá, že keď tu mama nebude, budú musieť niektoré veci zvládnuť samy, alebo s pomocou ocina. Najhorší bol deň odletu, vtedy so mnou lomcovali rôzne pocity. No po pristátí na letisku Larnaka som sa nastavila tak, že teraz som v misii. A práve vďaka úžasným ľuďom, s ktorými som počas nej prišla do kontaktu, či to už boli slovenskí vojaci, ale aj kolegovia z Maďarska, Srbska či miestni obyvatelia, mi tento čas ubehol veľmi rýchlo. Počas toho roka som pôsobila ako náčelníčka osobného oddelenia veliteľa slovenského kontingentu. Prinášalo to so sebou neustály kolobeh plnenia úloh. Preto som si odlúčenie od rodiny až tak veľmi nepripúšťala. Ale prišli aj dni, keď sa materinský pud nedal zaprieť. No vďaka internetu sme to zvládli. Som vďačná a neľutujem, že som sa rozhodla aj pre takúto skúsenosť. Počas pôsobenia v misii som

získala neoceniteľné skúsenosti z medzinárodného prostredia, zúročila svoje jazykové schopnosti, rozšíril sa obzor mojich priateľov. Boli aj situácie, ktoré by som najradšej zo svojho života vymazala, ale nedá sa to. Počas misie mi náhle zomrel môj otec. Bola to strašná rana osudu, s ktorou som sa musela vyrovnáť. Vďaka skvelým ľuďom, ktorí vtedy stáli pri mne, sa to podarilo. Aj keď to bolelo.

Ste známa tým, že moderujete a pomáhate organizovať rôzne akcie vzdušných síl určené civilnej verejnosti. Aké boli začiatky práce s mikrofónom, čo vám z nich najviac utkvelo v pamäti?

Už na strednej škole som sa zapájala do rôznych podujatí, kde bolo treba vystúpiť pred skupinu ľudí a prihovoriť sa im. Dodnes neviem, kde sa vo mne nabrala tá odvaha. No skutočné moderovanie som zažila už počas štúdia v Košiciach, kde som moderovala môj prvý ples. A odvtedy mi to už nejako prischlo. Počas moderovania nejde len o prácu s mikrofónom, ale najmä s publikom. A o to je to náročnejšie. Vždy cítim veľkú zodpovednosť. Najväčšie zážitky mám z moderovania

vojenských akcií pre deti. Lebo nikdy neviete, čo sa vás opýtajú a ako budú reagovať.

„Som rada, že ženy postupne prenikajú aj u nás vo vzdušných silách na pozície, ktoré v minulosti nezastávali. Ved' máme prvé pilotky, veliteľku letky, žena velila rote rádiolokačného prieskumu.“

Keby sa dnes dievča z Lastomíra malo možnosť znova rozhodnúť, bolo by to zasa pre prácu v uniforme, a ak áno, tak prečo?

Neľutujem svoje rozhodnutie stať sa profesionálnou vojačkou. Práve naopak. Aj dnes sa usilujem túto profesiu prezentovať a odporúčať známym. Aj vďaka mojim deťom sa moje rozhodnutie stať sa profesionálnou vojačkou len umocňuje. Táto práca ma stále posúva ďalej. Povolanie profesionálneho vojaka mi dáva priestor na neustále zdokonaľovanie odbornosti a udržiavanie sa po stránke fyzickej.

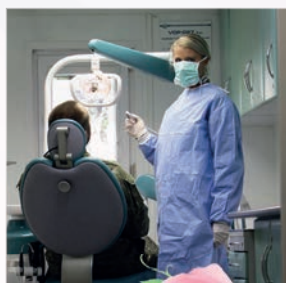
Ste žena v uniforme. Ako vás a vôbec ženy vnímajú mužskí kolegovia?

Keď sa nad tým zamyslím, ja som túto otázku nikdy neriešila. Možno preto, lebo už počas štúdia som bola v prevažne mužskom prostredí. A nemala som s tým zlé skúsenosti. Na druhej strane som rada, že ženy postupne prenikajú aj u nás vo vzdušných silách na také pozície, ktoré v minulosti nezastávali. Ved' máme prvé pilotky, veliteľku letky, žena velila rote rádiolokačného prieskumu.

Text: Jozef Žiak

Foto: rotná Zuzana Mildeová

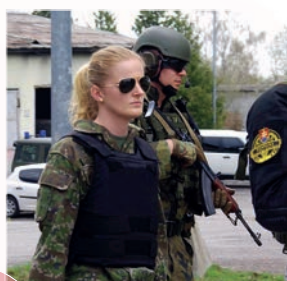
TÉMA

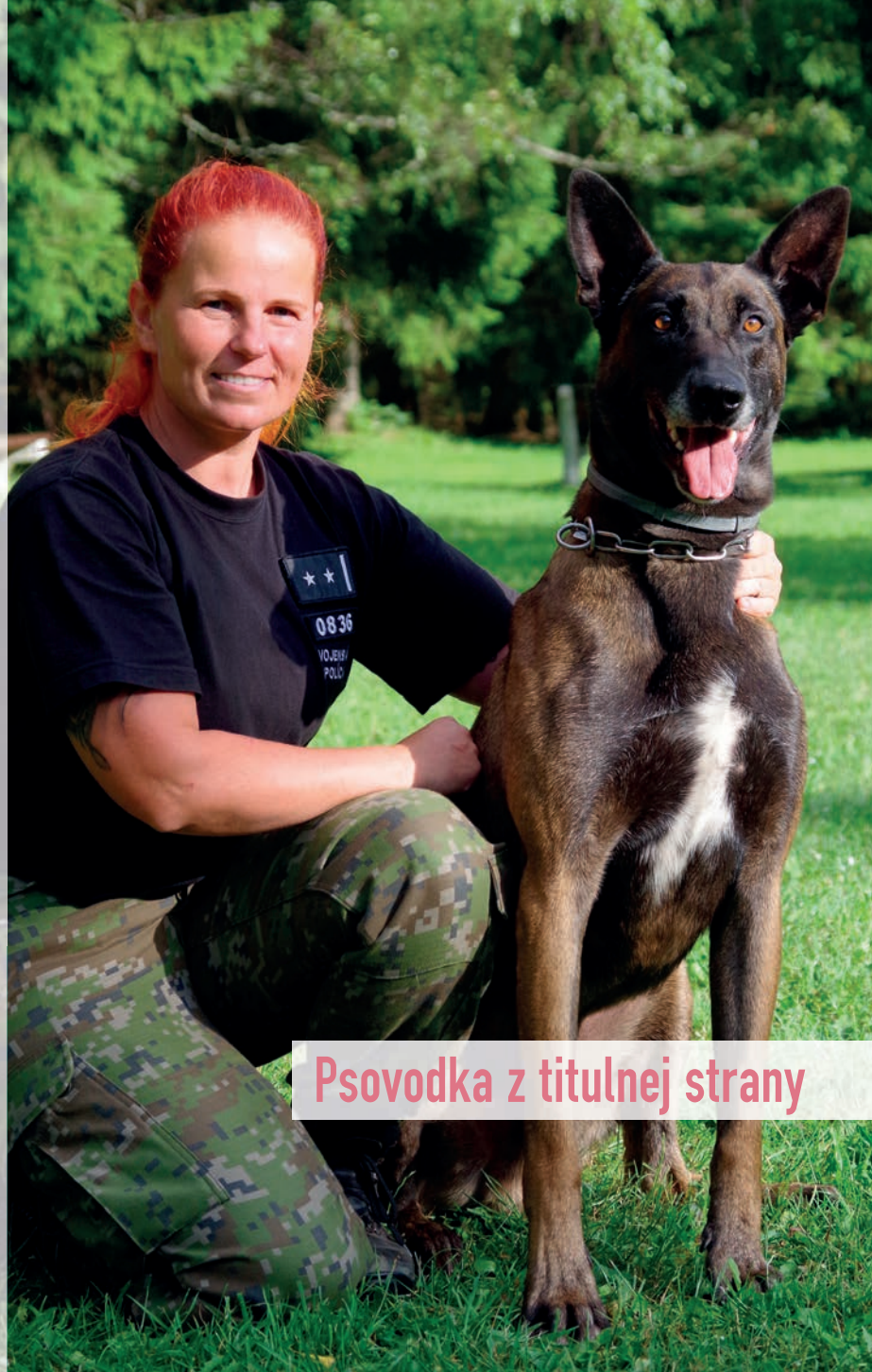
Obrana v ženských rukách

Obrana bola čisto mužská záležitosť. Možno s výnimkou Amazoniek, no aj tie boli len bájne. Za posledných sto rokov sa však svet – a nielen ten mužský – od základov premenil. Ak boli ženy v ozbrojených silách kedysi nepredstaviteľné a neskôr kuriózne, stali sa nielen bežnými, ale už si bez nich Ozbrojené sily Slovenskej republiky a celý rezort obrany ani nedokážeme predstaviť. Aj preto sme im v redakcii uvili túto kyticu obrázkov a slov, ako symbol našej úcty a vďaky.

Psovodka z titulnej strany

V pätnástich rokoch dostala svojho prvého psa, nemeckého ovčiaka. To vlastne svojím spôsobom predznamenovalo celý ďalší život rotnej Ivany Pellegrini. Rodáčka z Banskej Bystrice síce po strednej ekonomickej škole pôsobila 20 rokov v pobočke Národnej banky Slovenska v rodnom meste, ale psom sa venovala stále.

Sovčiakom Tirom bola mládežníčkou majsterkou Slovenska. Potom mala bernského salašníckeho psa. S ním mala medzinárodnú skúšku z výkonu a na svetovej výstave v Taliansku skončil tretí. V súčasnosti je Ivana vo Vojenskej polícii. Ako vôbec prvá žena pôsobí v Odbore výcviku a kynológie Vikanová – Hronsek ako inštruktorka výcviku psovodov. Má dva služobné psy, jedného hliadkového, druhého výbušnára. Sú to belgické ovčiaky: „Chovám belgické ovčiaky. Niektoré úspešne absolvovali mnohé súťaže. Sú živšie a viac vyhovujú môjmu temperamentu.“

„Po príchode k Vojenskej polícii som necítila nejakú nedôveru. Chlapi ma brali normálne, veď v našej psičkárskej komunite sa poznáme. Robím vysnívanú prácu. Vždy som si ju takto predstavovala. Som rada, že nie som zavretá v kancelárii. Často sme na Lešti na rôznych cvičeniach. Naposledy na Slovenskom štíte,“ spokojne konštatuje Ivana.

Získala mnohé skúsenosti aj z medzinárodného výcviku, napríklad s kolegami z Čiech. Absolvovala spoločné výcviky s príslušníkmi PZ SR na výbušniny, ale aj so psovodmi ZVJS, colníkmi či s maďarskou justičnou strážou. „Baví ma vychovávať, školiť nových psovodov, ktorí k nám prichádzajú na rôzne druhy kurzov. Viedem všestranné hliadkové kurzy, výbušnárské kurzy, kurzy pre kynológov. Pri nich je najdôležitejšie, ale zároveň aj najťažšie naučiť všetkému psovoda. Ako hovoríme, problém býva vždy na konci vôdzky, nie v psovi,“ poznamenáva prvá inštruktorka výcviku psovodov Vojenskej polície.

Statočnosť v sukni

Pre niekoho to bude možno ťažšie stráviteľné, ale je to fakt: ženy sú integrálnou súčasťou ozbrojených síl na všetkých kontinentoch. A v podstate aj vždy boli...

Ked' bývalý americký minister obrany Leon Panetta takto pred piatimi rokmi v januári 2013 zrušil rozkaz, ktorým sa zakazovala účasť žien vo frontových bojových operáciách, v USA (ale nielen tam) to vyvolalo obrovskú polemiku: niektorí/-é jasali, že padá jedno z posledných tabu v nasadení jednotiek v boji, iní/-é rozhorčene argumentovali tradičnými úlohami žien ako nositeľiek života, prípadne ich ochrankyň (s odvolávkou na odkaz Florence Nightingale). Po návrate k ráciu, keď vášne opadli, triezve hlavy skonštatovali, že v tomto historickom rozhodnutí predsa nešlo o nič iné ako o prirodzený vývoj: napokon, pre ženy nie sú frontové podmienky a operácie v nich prebiehajúce ničím novým – a neboli po posledných bezmála tristo rokoch. V kronikách uložených v amerických knižniciach sa nájde veľa príkladov, keď ženy vo vojne Severu proti

Juhu – na rozdiel od románovej hrdinky Scarlett – nepadali do bezvedomia na schodoch pri informáciách o blížiacom sa nebezpečenstve, ale dobrovoľne sa prezliekali do mužských odevov a brali zbraň do rúk. Samozrejme, v tých časoch to mali ľahšie, vstupné lekárske prehliadky eš-

Sestry vo veži

Veliteľka letky riadenia letovej prevádzky podplukovníčka Monika Šovčíková nastúpila po absolvovaní Vojenskej leteckej akadémie v Košiciach na letisko Kuchyňa najskôr ako letovod – navigátor An-26. Ale vzápätí prešla na veliteľské stanovište ako radarový riadiaci, neskôr bola na riadiacej veži ako vizuálny riadiaci letovej prevádzky. Veliteľkou letky je od júna 2014.

Ako veliteľka letky má pod sebou okolo 40 ľudí na pracoviskách skupiny radarového riadenia, vizuálneho riadenia a pracoviska meteorologickej služby. „Práca s ľuďmi je asi najťažšia, nemožno ich vypnúť ako techniku. Vlastne pokračujem v rodinnej tradícii. Otec bol profesionálny vojak. Sťahovali sme sa z Piešťan do Košíc. Pôvodne som chcela byť detskou psychologičkou, lekárkou, veterinárkou... Ale keď ma otec zobral na letecký deň, preletelo nad mnou lietadlo Tornado a doslova som cítila chvenie, bolo o mojom ďalšom smerovaní rozhodnuté,“ prezrádza podplukovníčka Šovčíková. Na vojenskú školu nakoniec išla aj jej mladšia sestra, ktorá dnes pôsobí na riadiacej veži na Sliachi.

V práci prevažujú radostné zážitky. Bola práve v službe, keď prileteli dve nové L-410, aj keď pristál prvý Spartan. Horšie je, keď sa lietadlo nevráti domov. To tiež zažila. Ráno pred 12 rokmi vypravila lietadlo do Prištiny a už sa nevrátilo, skončilo v Hejcoch. Podobne to bolo aj s prešovskými vrtuľníkarmi. Cvičili na Záhorí a zopár dní nato havarovali.

V rámci pohotovostného systému slúži Kuchyňa ako hotovostné letisko. Blízko sú strelnice a zariadenia Vojenského technického skúšobného ústavu Záhorie, na Tureckom vrchu je ďalšia strelnica. Spomínané faktory podľa Moniky ovplyvňujú letovú činnosť. Navyše na Záhorí sú často špecifické podmienky. Hoci v Bratislave môže byť pekne, v Kuchyni nie. Malé Karpaty robia v kombinácii s ďalšími vplyvmi svoje. Bývajú tu nepríjemné hmly a bočný vietor. Stáva sa, že lietadlo vzlietne, no musí pristáť na diverznom – záložnom letisku (Bratislava, Sliach).

„Svoju prácu mám rada. Keď nastane vo vzduchu krízová situácia, nesmieme podľahnúť panike. Musíme si zachovať chladnú hlavu, aby piloti podľa nášho hlasu ešte viac nestresovali. Snažíme sa ich upokojiť, aby vedeli, že na zemi majú oporu,“ približuje podplukovníčka Šovčíková.

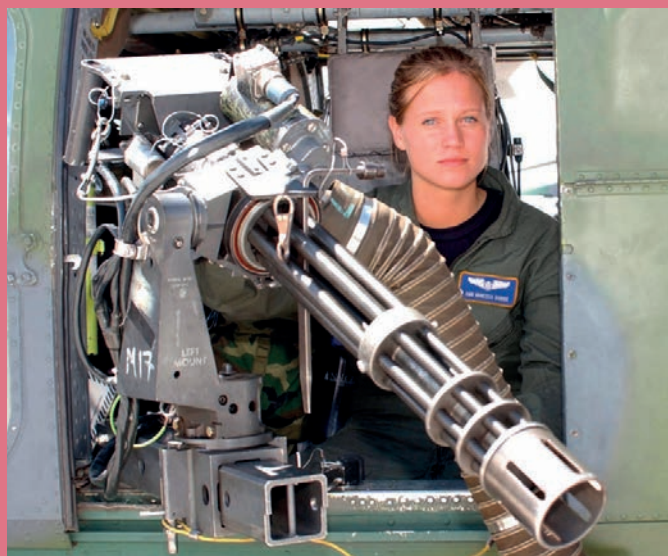
Slobodníčka Martina Krnáčová je vodička – záchranárka hasičskej jednotky Sliach. Na letisko prichádza na 24-hodinové služby. Preberie si službu, sanitku. V súčasnosti má sanitné vozidlo Mercedes. Pri letaní je so svojimi vyčlenenými kolegami v pohotovosti.

„**M**oja práca nie je stereotypná. Vždy sa deje niečo nové. Našťastie, zatiaľ som nemusela zasahovať pri leteckom nešťastí. Som vodička a zároveň záchranárka, pripravená, keby bolo treba zasiahnuť. Ale ak je to potrebné, plním úlohy aj ako hasič. Na Lešti aj na letisku si precvičujeme hasenie odstavených lietadiel MiG-29 a L-39. Treba vedieť, na ktoré časti lietadla striekať, aby ste minimalizovali prípadné škody na technike,“ vysvetľuje Martina.

Rodáčka z Detvy po strednej pedagogickej škole absolvovala dvojročné pomaturitné štúdium v odbore zdravotný záchranár. Pochvaľuje si spoločné cvičenia s leteckými hasičskými jednotkami Armády ČR na Lešti aj súčinnosťne cvičenia so zložkami záchrannej služby na Lešti. Od záchranárov, ktorí zasahujú prakticky denne pri rôznych haváriách a iných nešťastiach, sa mnohému priučili. Pripomína, že keď ide do služby, nikdy nevie, čo sa stane. Cíti obrovskú zodpovednosť. Na letisku Sliach je aj civilná prevádzka, takže v prípade potreby zasahujú vojenský hasiči aj pri civilných letoch.

Záchranárka z letiska

te zavedené neboli. A spoločné sprchy tiež nie. O to komplikovanejšie to potom dámy mali, keď ich zranili v boji a potrebovali operáciu či hospitalizáciu.

Povestný je prípad Margaret Corbinovej, ktorá v roku 1779 počas bitky o Fort Washington musela zastúpiť svojho muža za kanónom (keď ho zabila nepriateľská paľba) a toľko futrovala a odpaľovala, až sama bola zranená. Za svoju statočnosť sa stala prvou Američankou, ktorej Kongres priznal vojenský dôchodok – mal podobu polovice bežného žoldu a jednej súpravy odevu (alebo ekvivalentu v hotovosti). Pochopiteľne, anály pamätajú na celú plejádu žien, ktoré sa vyznamenali v tejto a nasledujúcich vojnách na americkej pevnine aj v zámorí, ale väčšinou išlo o hrdinky na poli medicínskom či administratívnom, ako napríklad povestný Batalión 6888, zložený výlučne zo žien, ktorého úlohou bolo v časoch druhej svetovej vojny triediť a rozposielať poštu viac ako siedmim miliónom amerických vojakov na európskom fronte. Táto aktivita zamestnávala najprv v anglickom Birminghame, neskôr vo francúzskom Rouen a Paríži viac ako 800 „poštárov“, ktoré denne vytriedili celkovo 65 000 listových zásielok a odoslali ich vojenskou poštou po celej Európe.

Dôstojníčka rádiolokátora navedenia a ožiarenia S-300 poručíčka Tatiana Bajová vyštudovala v AOS v Liptovskom Mikuláši smer elektronické systémy. Rodáčka z Dolného Kubína po bakalárskom štúdiu nastúpila do nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády k mobilnému viackanálovému protiletadlovému raketovému systému S-300P.

Druhý stupeň vysokoškolského štúdia si robila diaľkovo. Priznáva, že mamin brat bol profesionálny vojak. „Jeho rozprávanie a spomienky na pôsobenie v KFOR či ISAF ma motivovali. Od malička športujem. Hrávala som ženský futbal aj súťažne. Prvú ligu za Žilinu. Preto moje rozhodnutie spolužiačky neprekvapilo. Vždy som sa zaujímalá skôr o mužské športy,“ hovorí Tatiana.

Zvládnutie štúdia techniky vraj nebolo ľahké, ale spolužiaci jej pomohli. Po príchode do Nitry sa ale musela prehrýzať nástrahami ruštiny, zvládnuť azbuku. Veď všetky materiály a podklady sú v ruštine. „Keď som po prvý raz videla systém S-300, povedala som si, že je to poriadny kolos. Vo vnútri na mňa svietili rôzne prístroje, nápisy. Všetky v ruštine. Byť premiérovu zatvorená v rádiolokátore bol poriadny adrenalín. Dalo to zabráť, lebo s ruštinou som sa v škole nestretla. Postupne sa to poddalo. Na S-300 sme tri ženy, z toho dve dôstojníčky. Mám šťastie na dobrý kolektív. Aj keď na začiatku bola trochu nedôvera, ako to ženy zvládnu. Čaká ma vyvedenie na Lešť, kolegyňa ma oboznámila so skúsenosťami z bojových streľieb v Bulharsku. Som na pozícii, kde sa stále treba vzdelávať. Neskôr by som si chcela vyskúšať aj pôsobenie v zahraničnej misii OSN na Cypre,“ avizuje poručíčka Bajová.

Dôstojníčka rádiolokátora

Veliteľka roty

Rodáčka z Hlohovca kapitánka Alena Kačalová pokračovala v rodinnej tradícii. Jej otec bol profesionálny vojak. Začínala na ročnej práporčickej škole žien v Novom Meste nad Váhom v spojovacej odbornosti, neskôr absolvovala na Liptove Vojenskú akadémiu, špecializáciu vševojsové tylo.

Do hlohovského útvaru nastúpila ako veliteľka čaty v poddôstojníckej škole. Neskôr bola dôstojníkom pre evidenciu, náčelníčkou personálnej skupiny, pracovala na sekretariáte veliteľa práporu. Zhodou okolností útvaru vtedy velila podplukovníčka Zuzana Kraushubarová. Alenin manžel je tak isto profesionálny vojak a momentálne pracuje v Bratislave. V septembri 2015 sa stala veliteľkou roty poľných služieb. Reálne velí vyše šiestim desiatkam podriadených, z toho ôsmim ženám. V dôsledku personálnej nenaplnenosti jej chýba vyše 40 percent ľudí. Zo štyroch veliteľov čiat má len jedného, ale nesťažuje sa. Vie, že s podobnými problémami sa musia popasovať viacerí velitelia jednotiek v našich ozbrojených silách. Kapitánka Kačalová absolvovala v USA kurz pre personálnych pracovníkov. Spolu so svojou rotou nechýba na žiadnom významnejšom cvičení našich ozbrojených síl.

„Rota okrem iného pozostáva z dvoch čiat poľných služieb, čaty ťažkej prepravy a čaty prepravy vody. Disponuje aj kontajnerovými poľnými pekárňami, poľnou kontajnerovou kuchyňou, ale aj poľnou práčovňou, úpravňou vody, družstvom pre pohrebné záležitosti či hygienických služieb. Kontajnerové sociálky a sprchy poznajú mnohí cvičiaci najmä z Centra výcviku Lešť. Naše ťahače uskuotočňujú nadrozmerné prepravy ťažkej techniky na cvičenia po celom Slovensku. Riadenie ľudí nie je jednoduché. Výhodou je, že pred mojim príchodom bola rota reorganizovaná, obmenený jej kolektív. Nanovo sa formoval a to už som bola pri tom,“ spokojne konštatuje kapitánka Kačalová.

Citius, altius, fortius

Hoci až koncom prvej svetovej vojny bolo ženám v USA oficiálne umožnené zapísať sa do radov príslušníkov ozbrojených síl, stihlo tak urobiť 33 000 žien a dievčat, z nich 400 za to zaplatilo vlastným životom. Druhý svetový konflikt tieto počty len znásobil: 400 000 Američaniek sa prihlásilo do služby v Európe, Ázii i Amerike ako vodičky sanitiek, pilotky, zdravotné sestričky a úradníčky vo vojenskej mašinérii; pol tisíce z nich WWII neprežilo, 88 padlo do zajatia.

Dnes ženy tvoria približne 15 % z celkového počtu 1,1 milióna príslušníkov U.S. Army (vrátane Národnej gardy a záloh). Keďže najmocnejším argumentom v rukách odporcov emancipácie v boji sú fyzické predpoklady, ženy v USA (zatiaľ) nemajú otvorené dvere do špeciálnych jednotiek.

Hoci v mnohých krajinách sveta nasledovali americký príklad a umožňujú ženám potíť sa v uniformách, masírovať si plecيا spätnými nárazmi pažíeb pušiek a samopalov a plaziť sa v bahne spolu s mužmi, v súčasnosti jedinou krajinou na svete, v ktorej majú ženy povinnosť tak urobiť, je Izrael – povinný odvod pre slobodné a vydaté bezdetné ženy tu platí už od roku 1948. Spočiatku izraelské ženy obsadzovali admi-

nistratívne funkcie, ako napríklad vodičky, kancelárske sily či riadiace letovej prevádzky, neskôr sa pre ne otvorili aj niektoré pozície v bojových operáciách či pri ochrane hraníc. Zdroje izraelských ozbrojených síl (IDF) však pripúšťajú, že len menej ako štyri percentá žien v skutoč-

Stráži prezidenta

Poručíčku Tatianu Falisovú k vstupu do armády inšpirovali rozprávania jej otca o základnej vojenskej službe. A hoci ide o nezvyčajné povolanie pre ženu, o to viac ju to lákalo. V Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši minulý rok ukončila štúdium v delostreleckej odbornosti.

Pôsobila vo funkcii veliteľky protitankovej čaty, nastúpila k samohybnému delostreleckému oddielu v Michalovciach. Je veliteľka palebnej čaty. Ako prvá žena velila novoročným salvám na Tyršovom nábreží v Bratislave pri príležitosti 25. výročia vzniku Slovenskej republiky a Ozbrojených síl SR. Svoje prvenstvo vníma ako veľkú česť, ale za úspešným odvelením nevidí len seba: „Bez skvelého výkonu profesionálnych vojakov strieľajúcej jednotky a veliteľa batérie kapitána Jaroslava Kriša, ktorý bol riadiacim strelby, by som túto úlohu možno do požadovanej miery nezvládala, preto patrí veľká vďaka najmä im.“

Poručíčka priznáva, že najťažšie pre ňu boli začiatky. Ranné vstávanie a rozcvičky, celodenné výcviky, celkovo si zvyknúť na vojenský režim. „Aj keď som možno niekedy strácala sily, vždy som si povedala, že je to povolanie, ktoré som chcela robiť od malička, takže negatívne myšlienky ma rýchlo opustili,“ spomína. Ako vojačka má skúsenosti aj s menej lichotivými názormi na ženy v armáde. Vojaci si však podľa nej na vojačky už zvykajú a berú ich ako súčasť kolektívu. Sama má vraj veľmi dobrý kolektív, v ktorom sa s negatívnymi reakciami na svoju ženskosť nestretáva. A čo by odkázala ostatným ženám, ktoré zvažujú vojenskú profesiu? „Ak vedia, že ich táto profesia bude naplňať, nech si idú svedomito za svojím cieľom. Aj keď bude táto cesta plná rôznych prekážok. Rozvaha a pevné nervy im nesmú chýbať.“

Dvadsaťsedemročná rodáčka z Popradu slobodníčka Marta Jacková vstúpila do ozbrojených síl pred piatimi rokmi. Civilné oblečenie vymenila za azda tú najreprezentatívnejšiu uniformu – rovnošatu Čestnej stráže prezidenta Slovenskej republiky.

Na otázku, prečo sa rozhodla práve pre čestnú stráž, slobodníčka Jacková hovorí: „Čestná stráž prezidenta SR má jedinečné postavenie. Práve táto jedinečnosť ma priťahovala.“

Príslušníčka 1. roty čestnej stráže plní úlohy súvisiace so zabezpečením štátnych a protokolárnych aktivít a okrem toho ako jediná žena aj v rámci galaprogramu ČS PSR. „Zaradeniu príslušníka Čestnej stráže prezidenta SR do galaprogramu predchádza splnenie niekoľkých podmienok. Jednou z kľúčových je funkčné zaradenie jednotlivca v jednej z dvoch čestných jednotiek. Ďalšou je zvládnutie odborného výcviku s puškou. No a v neposlednom rade sú to fyzické a osobnostné predpoklady,“ vysvetľuje Marta.

Nadriadení vyzdvihujú predovšetkým jej vysokú profesionalitu a odbornosť pri plnení štátnych a protokolárnych aktivít prezidenta doma i v zahraničí. Inak to nebolo ani v januári 2017, keď na novoročnom prijatí u prezidenta republiky a hlavného veliteľa Ozbrojených síl SR Andreja Kisku v Prezidentskom paláci prevzala ocenenie a pamätný list.

Služba v čestnej stráž si vyžaduje odbornosť aj fyzickú pripravenosť. Tú preverí nielen telesná či vševojsková príprava, ale aj čestné stráženie sídla prezidenta a vzdávanie vojenských počt počas štátnych a protokolárnych aktivít. Od marca tohto roka bude slobodníčka Jacková príslušníčkou slovenského kontingentu mierových síl OSN UNFICYP na Cypre.

Čestné salvy

nosti považuje za svoj domov tanky či OTP, obsluhuje húfnice alebo sa nechá niekoľkými G pravidelne vtlačať do pilotných sedadiel. Majorita obsadzuje skôr pozície typické pre podporu boja (combat support). Mimochodom, v roku 2017 zaznamenali Izraelčania zatiaľ rekordný prírastok žien v ozbrojených zložkách štátu: spomedzi všetkých regrútok

sa ich asi 2 700 prihlásilo práve do bojových jednotiek (na dva roky povinnej služby).

V kariére aj zomieraní

V mnohých krajinách si zákonodarcovia dupli o zem/piesok/skalu a rozhodli, že rovnoprávnosť žien v uniforme má svoje hranice: trinásť komnata, ktorú napospol nazývajú „priamym bojom“ (direct combat), zostáva pre ženy nedostupnou – ide o pechotu, špeciálne jednotky, posádky obrnených vozidiel, delostrelectvo, námorný výsadek a niektoré ďalšie. Takto je to aj v Austrálii, kde miestna obdoba OS SR zvaná ADF (Australian Defence Force) zamestnáva vo svojich radoch štatisticky zrejme najväčšie percento žien spomedzi všetkých armádnych zoskupení vo svete (a ako jedna z mála aj na ponorkách).

Severná Kórea takéto škrupule nemá. Tamojšie ženy, ak sa chopia zbrane, sú si s mužmi rovné. Vo všetkom. V kariére aj v zomieraní. Samozrejme, nie sú v tom osamotené. Rovnakému rovnostárskemu prístupu sa tešia ženy napríklad v Pakistane, Singapure, ale aj v Dánsku, vo Fínsku a v ďalších európskych krajinách. Dôkazom je pomerne vysoké nasadenie žien v bojových operáciách v Iraku a Afganistane.

V máji minulého roka bola ako vôbec prvá žena v Armáde České republiky povýšená do generálskej hodnosti Lenka Šmerdová. Že sa stane vojačkou, sa vraj rozhodla už na základnej škole v Slavičine. Po maturite na ekonomickej škole absolvovala spojársku vojenskú odbornú školu v Prahe.

„Podľa môjho názoru sú ženy celkom šikovné aj v čisto vojenských disciplínach. Netvrdím, že sa nám podarí zvládnuť ich vždy na prvý raz, alebo sa mužom vyrovnáť v silových disciplínach, ale cieľavedome sa usilujeme osvojiť si odbornosť. S niektorými kolegyňami som vlani mala možnosť zúčastniť sa na streleckej súťaži, ktorú zorganizovala manželka prezidenta ČR Miloša Zemana Ivana, a naše armádne družstvo v nej zvíťazilo.“

Brigádna generálka Lenka Šmerdová začala vojenskú kariéru ako pomocník náčelníka personálnej skupiny pluku. V rokoch 1986 – 1990 vyštudovala v Bratislave Vojenskú pedagogickú školu. Aj po rokoch hovorí, že Slovensko je jej srdcová záležitosť. Vystriedala mnohé pozície. Pracovala ako náčelníčka personálnej skupiny, špecialistka centra personálneho marketingu, zástupkyňa náčelníka a náčelníčka oddelenia regrutácie a výberu. Pôsobila tiež ako riaditeľka odboru náboru a riaditeľka a náčelníčka odboru dopĺňovania vojenského personálu. „V oblasti náboru pracujem posledných sedemnásť rokov. Bola som pri zrode Centra personálneho marketingu Armády Českej republiky. Zakladali sa regrutačné strediská, následne strediská pre výber personálu. Boli to doslova pionierske časy. Chýbalo nám potrebné vybavenie, spočiatku nás vnímali len ako rozdávačov letákov. Ani armáda nevedela s ľudskými zdrojmi správne pracovať,“ spomína generálka Šmerdová.

„V dôsledku ekonomickej krízy sa okolo roku 2010 nábor takmer zastavil. Prijímali sme len záujemcov o štúdium na vojenských školách a zopár špecialistov. Pred necelými štyrmi rokmi sa náborový boom obnovil. Posledné roky sme prijímali vyše dvetisíc záujemcov ročne. V roku 2013 sa proces dopĺňovania personálu centralizoval. Regrutačné strediská a ich pracoviská sme doplnili o skúsených vojenských profesionálov, ktorí majú za sebou roky výcviku, kurzov a v mnohých prípadoch aj nasadenie v zahraničných misiách a operáciách. Tento krok sa nám osvedčil,“ dodáva brigádna generálka Lenka Šmerdová, od apríla 2017 poradkyňa náčelníka Generálneho štábu AČR.

Text: Jozef Žiak, kpt. Andrea Rišianová, Vladimír Marek, Veronika Mátušová

Foto: Jozef Žiak, Vladimír Marek, čat. Michal Potocký, Ivan Kelement

Žena s generálskou hviezdou

Zdá sa, že tento trend (umožňovania účasti žien v priamych bojových operáciách, nie nasadzovania v Iraku či Afganistane) valcuje aj krajiny, ktoré ešte donedávna boli – nazvime to – zdráhavé. V júli 2016 na varšavskom summite NATO vtedajší britský premiér David Cameron oznámil zrušenie zákazu ženám slúžiť v priamych bojových operáciách. Vo fázovanom prístupe sa tak ženy postupne dostávajú aj do tankov či k pechote a medzi elitných príslušníkov špeciálnych jednotiek (ak, pravda, splnia náročné testy). Britský minister obrany Michael Fallon to lakonicky komentoval slovami, že pozície v armáde „by mali byť obsadzované podľa schopností a nie podľa pohlavia“.

Každý príbeh musí mať svoju pointu, táto je trochu úsmevná: paradoxne (či príznačne?) jedným z vedľajších efektov začlenenia ženskej populácie do armádnych radov je ovplyvnenie dizajnu uniforiem. Národnictvo USA tak napríklad pred pár rokmi muselo zaviesť do výstroja novú kaki materskú blúzu so suchými zipsami na zapínanie, nastaviteľnými podľa zväčšujúceho sa objemu tehotenského bruška. Zlé jazyky hovoria, že po nej siahajú aj niektorí muži...

Text: Peter Susko

Foto: U.S. DoD

V našom seriáli sme si už predstavili stíhačky Lavočkin a z Jakovlevových konštrukcií typ Jak-3. V jeho prípade išlo doslova o súbojový špeciál. Jak-3 bol maximálne odľahčený a mal zdokonalenú aerodynamiku. V spojení s výkonným motorom bol veľmi obratný.

Pre širšie spektrum frontových úloh slúžila séria stíhačiek Jak-1, Jak-7 a Jak-9. Prvý z nich začal vznikať v roku 1939 pod označením I-26. Napriek tomu, že skúšky dopadli neúspešne, sériovú výrobu objednali už vo februári 1940, mesiac po prvom lete prototypu. Dôvodom pre takýto hazard bola snaha urýchliť zavedenie nového typu do výzbroje. Problémy sa mali vyriešiť počas prípravy výroby. Rovnako riskovalo sovietske vedenie aj v prípade typov MiG-3 a LaGG-3, ktoré tiež objednalo napriek neúspešným skúškam.

Do začiatku nemeckého útoku na ZSSR 22. júna 1941 sa podarilo vyrobiť 425 kusov Jak-1, ale iba 92 dostali frontové jednotky. Ich vplyv na vývoj situácie v začiatkoch vojny tak bol minimálny. Zo spomínanej trojice typov si však počínali najlepšie. Jaky sa používali najmä na krytie lietadiel útočiacich na pozemné ciele a práve vo výškach do 4 000 metrov podávali optimálny

výkon. MiG-3 bol lepší vo väčších výškach, kde sa však toľko nebojovalo, a LaGG-3 trpel problémami s kvalitou výroby.

Na Jak-1 nadväzoval Jak-7, ktorý začal vznikať v roku 1940 ako výkonné cvičné lietadlo. V podstate išlo o dvojmiestnu stíhačku, ktorá mala uľahčiť preškoľovanie pilotov na stroje novej generácie. Po nemeckom útoku sa ukázalo, že Jak-7 v niektorých ohľadoch prekonáva aj jednomiestne stroje. Po odstránení druhého pilotného priestoru sa do boja dostal aj on.

Posledným vývojovým článkom sa stal Jak-9, ktorý vznikol odľahčením Jak-7 a k frontovým jednotkám sa dostal na konci roka 1942. Aj tento typ sa postupne zdokonaľoval – používali sa rôzne motory, rôzna výzbroj a palivová inštalácia. Základné

tvary celej série Jak-1, 7 a 9 však ostávali rovnaké – s jednou výnimkou. Prvé stroje mali vysoký chrbát, až neskôr dostali znížený chrbát trupu a kvapkovitú kabínu s lepším výhľadom. Pri Jak-9 už bola takáto kabína štandardom.

Výzbroj tvorili jeden kanón a jeden až dva guľomety rôznych kalibrov. Jak-9 napríklad používal kanóny kalibru 20 mm, ale aj 37 mm a dokonca 45 mm. Zbrane s vyšším kalibrom slúžili aj na boj proti tankom či proti menším lodiam v Baltskom mori. Jak-9 sa používal aj v bombardovacej či prieskumnej verzii.

Jaky patrili k najpočetnejším stíhačkám. Jednotiek sa vyrobilo 8 700 kusov, sedmičiek vzniklo 6 400 a najpočetnejších deviatok vyrobili takmer 16 900. Pri takýchto počtoch nečudo, že na nich lietal veľa úspešných sovietskych pilotov. Dvaja, resp. dve, sú však absolútnou výnimkou na ce-

Väčšinu vzdušných víťazstiev na sovietskej strane vybojovali počas druhej svetovej vojny tri základné typy stíhačiek – séria strojov konštruktéra Lavočkina, rodina lietadiel od Jakovleva a Bell P-39 Airacobra z amerických dodávok. Na Jakoch lietal aj jediný ženský stíhací esá v histórii letectva.

Najlepšie stíhačky druhej svetovej vojny

Stíhacie esá na Jakoch

lom sveta. Jekaterina Budanovová a Lidia Litvjaková sú jednými ženami na svete, ktoré prekročili hranicu piatich zostrelov a stali sa stíhacími esami.

Nahradili mužov

Jedným z dôsledkov druhej svetovej vojny bol akútny nedostatok mužov v profesiách, v ktorých dovtedy dominovali. Táto situácia sa prejavila aj v letectve. Väčšina schopných pilotov pôsobila v bojových jednotkách a úlohy v zázemí nemal kto plniť. Jednou z možností, ako to vyriešiť, bolo vyčinenie a zaradenie žien do služby. Takto to riešili v Spojenom kráľovstve aj v USA. Kým muži boli na fronte, ženy pôsobili v

leteckých továrňach ako robotníčky aj ako pilotky. Každé nové lietadlo totiž bolo treba zalietat' a preverit', či nie je poruchové. Potom ho bolo treba prepraviť z továrne k vojenskej jednotke. K bojovému lietaniu sa však britské a americké pilotky nedostali.

V Sovietskom zväze však bola situácia odlišná. Komunistický režim hlásal rovnosť žien (aspoň formálne) a zamestnával ich na rovnakých miestach ako mužov. Po začatí vojny sa mnoho žien hlásilo na front a bolo im umožnené bojovať. Kým na západe ženy pôsobili nanajvýš v pomocných úlohách v tyle (ako zdravotníčky, radistky či šoférky), v Červenej armáde pôsobili aj ako tankistky či snajperky. Najväčšia sláva však sprevádzala bojové nasadenie letkýň.

Tie v Sovietskom zväze lietal vo veľkých počtoch už pred vojnou. V aerokluboch, ktoré pripravovali mládež na dráhu vojenských letcov, tvorili dievčatá až tretinu pilotných žiakov. Známa letkyňa Marina Raskovová osobne presvedčila Stalina, aby povolil týmto pilotkám bojovať. Rozkaz na sformovanie troch leteckých plukov vyšiel 8. októbra 1941. Vznikol tak 586. stíhací, 587. bombardovací a 588. nočný bombardovací pluk.

Posledný menovaný pluk sa stal najznámejším. Jeho príslušníčky prezývali Nočné čarodejnice. Lietali na dvojplášňových Polikarpov Po-2 na rušivé nočné nálety. Spolu ich do konca vojny vykonali viac ako 24 000. V pluku pôsobilo dokopy 61 pilotiek a 63 navigátoriek. Z nich 24 si vydobylo najvyššie vyznamenanie Hrdina Sovietskeho zväzu. Bombardovací pluk lietal na strojoch Petľakov Pe-2. Vykonal 1 134 ná-

letov, pri ktorých zhodil 980 ton bômb. V zostave mal 30 pilotiek a 31 navigátoriek a strelkýň. Päť žien z pluku dostalo titul Hrdina Sovietskeho zväzu.

Nás najviac zaujíma stíhací pluk, ktorý mal vo výzbroji práve stroje Jak-1, 7 a 9. Počas vojny vykonal 4 419 bojových letov, väčšinou išlo o hliadkovanie nad strategickými miestami v tyle. Na fronte ho priamo nasadzovali málokedy. V pluku pôsobilo 37 pilotiek a na konte majú spolu 38 zostrelov.

Dve esá

V 586. stíhacom pluku začínali aj Jekaterina Budanovová a Lidia Litvjaková. Hliadkovanie nad mostami v tyle im však nevyhovovalo, chceli sa dostať na front. V septembri 1942 ich spolu s ďalšími dvoma pilotkami prevelili k 437. stíhaciemu pluku, ktorý bojoval pri Stalingrade. Zapojili sa do tých najtuhších bojov a čoskoro dosiahli aj prvé zostrely. Budanovová ich znamenala spolu jedenásť – šesť samostatných a päť v spolupráci s inými pilotmi. Intenzívne bojové nasadenie sa jej však stalo osudným. V boji s dvoma Messerschmittmi padla 19. júla 1943 na Ukrajine.

Lidia Litvjaková ju prežila o necelé dva týždne, zahynula 1. augusta 1943. Dovtedy dosiahla 12 samostatných zostrelov a ďalšie dva až štyri v spolupráci. Dátum jej úmrtia však nie je istý. Oficiálne totiž ostala nezvestná, čo mohlo znamenať, že padla do zajatia. A to bol v Stalinovej armáde najhorší zločin. Litvjaková mala s režimom svoje skúsenosti – v roku 1937 vyhlásili jej otca za nepriateľa ľudu a rodina ho už nikdy nevidela. Litvjaková bola presvedčená o jeho nevine a aj preto sa chcela vyznamenať v boji. Myslela si, že tým očistí meno rodiny. Existujú náznaky, že naozaj padla do zajatia a z obavy z represálií sa po vojne domov nevrátila. Hoci po desaťročiach oficiálne našli jej telo a štát jej udelil aj vyznamenanie Hrdina Sovietskeho zväzu, nikdy neutíchli špekulácie o tom, že dožila v západnej Európe.

Text: Miroslav Barič

Foto: Archív VVS

Lidia Litvjaková si pripísala dvanásť samostatných zostrelov a štyri v spolupráci

Frontové pilotky Jekaterina Budanovová (vľavo) a Lidia Litvjaková (vpravo)

Turecko kupuje S-400

Turecko chce kúpiť najmodernejší ruský systém protivzdušnej obrany S-400. Štyri komplety by mali stáť spolu 2,5 miliardy dolárov a Turecko už za ne zaplatilo depozit. Prvé súčasti systému by mali začať dodávať v roku 2020. Rusko zaviedlo systém S-400 do výzbroje v roku 2007. Jednu batériu tvorí osem odpaľovacích zariadení a veliteľské, radarové a podporné vozidlá. Systém používa rakety rôzneho dosahu od 40 km do 400 km. Okrem lietadiel je systém schopný zasahovať aj proti balistickým raketám a strelám s plochou dráhou letu. Mimo Ruska ho už používa aj Bielorusko a Čína.

Japonsko chce väčší dolet

Ozbrojené sily Japonska sú od druhej svetovej vojny zamerané výhradne na sebaobranu a rakety, ktoré má ostrovný štát vo výzbroji, majú maximálny dolet 300 km. V súvislosti so severokórejskou hrozbou chce teraz krajina získať strely vzduch-zem stredného doletu. Pre nové lietadlá F-35 plánuje Japonsko nakúpiť strely JSM (Joint Strike Missile) s dosahom okolo 500 km. Pre staršie stroje F-15, ktoré už má vo výzbroji, chce získať strely JASSM-ER (Joint Air-to-Surface Standoff Missile) s dosahom až 1 000 km. V oboch prípadoch ide o zbrane americkej výroby, ktoré možno odpáliť na ciele bez toho, aby sa útočiace lietadlá priblížili k protivzdušnej obrane protivníka.

Pakistanské vrtuľníky

Text: Miroslav Barič

Foto: U.S. Air Force, U.S. Navy,
Sgt. Kathy Nunez, Sgt. Alex Kouns

Pakistan dostal koncom minulého roka prvé tri vrtuľníky AH-1Z. Tento rok dostane ďalších deväť kusov. Spolu ich má objednaných 24. AH-1Z je zatiaľ najmodernejšou verziou osvedčeného bojového vrtuľníka. Nejde o stroje upravované zo starších verzií, ale o úplne nové vrtuľníky. Začali ich vyrábať pre americkú námornú

pechotu, ktorá ich preberá od roku 2011 a nasadila ich aj v Afganistane. Pakistan je prvým zahraničným zákazníkom. AH-1Z má dva motory a nový nosný rotor. Výzbroj tvorí rotačný kanón kalibru 20 mm a 16 protitankových rakiet Hellfire. Vrtuľník môže niesť aj dve protiletadlové rakety Sidewinder.

Lod' viezli loďou

USS Fitzgerald

trieda: Arleigh Burke
vstup do služby: 1995
dĺžka: 154 m
výtlak: 9000 t

Americký raketový torpédoborec USS Fitzgerald dorazil do prístavu Pascagoula v štáte Mississippi. Cez Tichý oceán ho previezli na palube špeciálnej lode Transshelf. Vlní v júni sa totiž pri Japonsku zrazil s kontajnerovou loďou. Nehoda si vyžiadala životy siedmich

námorníkov a vážne poškodenie trupu. Torpédoborec teraz čakajú dva roky opráv. Popri tom ho tiež modernizujú, dostane nové prostriedky elektronického boja, radary a generátory. Lepšie budú aj komunikačné prostriedky a počítačové vybavenie.

Prvý let čínskeho obojživelníka

Čína má nové obojživelné lietadlo AVIC AG600. Stroj schopný operovať z pozemných dráh aj z vodnej hladiny absolvoval prvý let na konci decembra minulého roka. AG600 poháňajú štyri turbovrtuľové motory, s ktorými dosahuje rýchlosť 570 km/h a dolet 5 500 km. Má dĺžku 36,9 m, rozpätie 38,8 m a kapacitu 50 pasažierov. Môže slúžiť na záchranné operácie a na hasenie požiarov. Čínske ozbrojené sily ho zrejme využijú aj na hliadkovanie nad morom v sporných oblastiach. Výrobca už dostal objednávku na 17 sériových lietadiel. AG600 je momentálne najväčším používaným obojživelným lietadlom na svete. Ruský Beriev Be-42 s dvoma prúdovými motormi je o niečo väčší, ale zatiaľ ostal v štádiu prototypu, ktorý prvýkrát letel ešte v roku 1986.

Tulipány z Ruska

Nasadenie sýrskou armádou potvrdilo účinnosť samohybných mínometov 2S4 Tulpan. Tie sa vyrábali v Sovietskom zväze v rokoch 1969 až 1988. Po skončení studenej vojny si ruská armáda ponechala vo výzbroji iba desať kusov, ďalších 400 však uložili do skladov. Tie teraz prechádzajú modernizačným programom. Dostávajú nové komunikačné vybavenie a systémy riadenia paľby. 2S4 Tulpan je v súčasnosti najťažším mínometom na svete. Zbraň má kaliber 240 mm a jej dosah je 9 700 m. Projektil má hmotnosť 130 kg a slúži na ostreľovanie odolných cieľov. Vozidlo má štvorčlennú posádku, ale ďalších päť vojakov treba na obsluhu mínometu. Rusko pre ne zaviedlo laserom navádzané projektily, ktoré zvyšujú presnosť streľby. To kompenzuje nevýhodu nízkej kadencie – 2S4 vystrelí iba raz za minútu.

Bez očkovania by svet skolaboval

„Aj svoje dve dcéry som dala zaočkovať všetkými dostupnými očkovacími látkami a som rada, že absolútna väčšina vojakov nevyhnutnosť očkovania pred vyslaním do rizikových krajín takmer jednoznačne chápe,“ hovorí sestra Mgr. Miriam Bušová, ktorá pôsobí vo Vojenskom ústave hygieny a epidemiológie (VÚHE).

„Dnes je oficiálne označenie našej profesie trochu strohšie,“ smeja sa, keď sa jej pýtame, aký je rozdiel medzi zdravotnou sestrou a sestrou. „Zdravotná sestra bola moja mamička, volala sa Zdenka Tomaníčková a poznali ju tisícky vojakov, pretože podstatnú časť života pracovala na internom oddelení bývalej bratislavskej Vojenskej nemocnice.“

Schémy a evidencia

Sestra Miriam Bušová má na starosti predovšetkým úlohy, ktoré sa týkajú očkovania vojakov. Aký proces mu vlastne predchádza? „V priebehu prípravy na vyslanie do operácií či misií dostaneme na VÚHE od ozbrojených síl žiadosť o stanovenie vakcinačnej schémy. Naši odborníci, vedení riaditeľom VÚHE MUDr. Ivanom Šavrdom, posúdia všetky aspekty služby v zahraničí a rozhodnú o postupe,“ odpovie sestra Bušová, ktorá má prehľad o zaočkovanosti všetkých profesionálnych vojakov. Okrem iného má totiž na starosti kompletnú evidenciu v uvedenej oblasti. „My na VÚHE očkujeme predovšetkým ľudí z ministerstva obrany, generálneho štábu či Vojenskej polície, prípadne z posádok ležiacich blízko Bratislavy. Kedysi pracovníci VÚHE cestovali aj do útvarov, ale teraz to už

zabezpečujú posádkové ambulancie v regiónoch.“ Samozrejme, v bratislavskej centrále očkujú aj tých, ktorí túto nevyhnutnú „zdravotnú poistku“ potrebujú zabezpečiť expresne.

Žltáčka, týfus, cholera

„Vojaci, ktorí boli vyslaní do Mali, mali v očkovacej schéme zaradenú aj cholera, hoci to vlastne nebolo očkovanie v tom tradičnom zmysle. Museli však vypiť dve dávky roztoku s obsahom vakcíny.“ Vyratúva, že napríklad pred vyslaním do Iraku je nevyhnutné očkovanie proti žltáčke typu A a typu B, brušnému týfusu, meningitíde, detskej obrne a kliešťovej encefalitíde. Podobne je to aj v prípade Afganistanu. „Vždy záleží najmä na lokalite. Keď išli vojaci na stáž do Indie, boli očkovaní aj proti japonskej encefalitíde. Pred cestou do niektorých afrických krajín bolo nevyhnutné podať očkovaciu látku proti žltej zimnici.“

Keď sa sestry Miriam Bušovej pýtame, či sa na ich pracovisku stretávajú aj s odmietavými reakciami, pokrúti hlavou: „Nejde priamo o odmietanie, ale vojaci sa zaujímajú, prečo ich napríklad treba očkovať proti detskej obrne, keď už bola eliminovaná. Nuž, u nás áno, ale v takom Afganistane sa s podobným skvelým úspechom pochváliť nemôžu.“ Vo viacerých prípadoch sa treba dať po istom čase preočkovať. Napríklad proti brušnému týfusu ani tak nemusí byť človek celkom imúnny. S očkovaním je však oveľa odolnejší. O rôznych fámach spochybňujúcich očkovanie vie však Miriam Bušová veľmi dobre. O to viac, že pred príchodom do rezortu obrany pôsobila aj ako sestra v detskej ambulancii. „Tie informácie na internete, že očkovanie môže deťom spôsobiť cukrovku alebo autizmus, sú na úrovni šírenia poplašnej správy. Je to skrátka hlúposť, podľa vedeckých štúdií aj podľa mňa. Súčasný svet, minimálne jeho civilizovanejšia časť, by bez očkovania skolaboval.“

Správkyňa sérovej banky

„Ešte som sa nestretla s prípadom, aby sa nám vrátil vojak z misie s chorobou, proti ktorej bol zaočkovaný,“ jednoznačne

konštatuje sestra Bušová. Keby niečo, dá sa to aj dokázať: „Každému vojakovi, ktorý odchádza na misiu, je odobratá krvná vzorka. Uzatvorenú v skúmavke ju na tomto prístroji pri 3 000 otáčkach za minútu centrifugujem. Po oddelení krvných elementov, teda krviniek či krvných doštičiek, ostane krvné sérum. Je to žltá tekutina, ktorú pipetujeme do ďalšej kryoskúmavky a uložíme do hlbokomraziaceho boxu s teplotou mínus 75 až mínus 80 stupňov Celzia.“ Miriam Bušová, ktorá je aj ako-usi správkynou „sérobanky“, potom na pár sekúnd otvorí jeden z jej mraziacich boxov: krvné séra všetkých slovenských mierotvorcov za posledné desaťročie – Afganistan, Irak, Balkán.

Nechajte si poradiť

„Predtým som pracovala v dvoch bratislavských nemocniciach. Nechcem sa sťažovať, ale určite ma veľmi teší, že som medzi vojakmi. Možno mi to tak trochu pripomína detstvo, keď som chodila do vojenskej nemocnice za mamou, azda to mám trochu v génoch, veď starý otec bol profesionálny vojak, no predovšetkým máme na VÚHE výborný kolektív a vojaci sú ako klienti nielen disciplinovaní, ale aj pozitívne prístupujú k očkovaniu. Vedia, že im chceme dobre. Mám tiež možnosť ďalšieho vzdelávania, takže môžem povedať len to, že som spokojná,“ usmeje sa sestra Miriam Bušová, ktorá po práci rada pečie sladkosti, má rada prírodu a prechádzky so svojím psíkom. Zároveň spomenie jednu z noviniek ich ústavu:

**„1. októbra 1958 bol v rámci
ústredného zdravotníckeho
laboratória Vojenskej nemocnice
v Bratislave zriadený 2. okruhovú
hygienicko-epidemiologický
oddiel. Vznikol rozdelením
2. hygienicko-epidemiologickej
skupiny pri Posádkovej nemocnici
Brno a bol predchodcom
súčasného Vojenského ústavu
hygieny a epidemiológie, ktorý
tento rok oslávi 60. výročie svojho
vzniku.“**

„Od minulého roka sme raz do týždňa obnovili činnosť poradne zdravia, pričom tento rok chceme realizovať aj niekoľko výjazdov k útvaram.“ O akú poradňu vlastne ide? „Z kvapky krvi vyšetříme dobrý aj zlý cholesterol, cukor a triglyceridy, zmeriame tlak, pulz, aj obsah telesného tuku. Klient zároveň vyplní dotazníky s otázkami o rodinnej anamnéze, jedálnom lístku, pohybových aktivitách či fajčení. Výsledky vložíme do programu, ktorý vyhodnotí kardiálne riziko, a podľa toho realizujeme poradenstvo. Ak výsledky nie sú lepšie ani po opakovanom kontrolnom odbere, odporučíme mu návštevu odborného lekára.“

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

Úsmev s darcovskou obličkou

V roku 2005 Zdenke Luciakovej do smiechu nebolo. Azda následkom stresov z rozvodu či z prechodených chorôb jej z ničoho nič zlyhali obe obličky.

Po dvoch týždňoch už bola samostatná odborná referentka Vojenského archívu Trnava na dialýze. „Jedna z vecí, o ktoré som vtedy zo všetkých síl bojovala, bolo udržať si zamestnanie. Vo Vojenskom archíve som začala pracovať hneď po maturite, je to môj druhý domov“, hovorí matka syna a dcéry. Predstavte si však tú situáciu, keď po úvodnej „maródke“ a následnom nástupe do práce bola do 15.30 v zamestnaní, o 18.00 pre ňu prišla sanitka, od siedmej večer do jedenástej bola na dialýze, spať išla okolo polnoci – a ráno ju opäť čakalo osem hodín v práci... „Snažím sa myslieť vždy pozitívne, aj lekári hovorili, že som bojovníčka – no hlavne, mala som podporu v rodine i v zamestnaní.“ Nikdy nezabudne na 7. november 2008. Bol piatok, bola na dialýze v Bratislave – a lekári jej oznámili, že pre ňu majú vhodnú darcovskú obličku. „Nebolo čo riešiť, okamžite som súhlasila. Hneď na druhý deň mi ju pán profesor Breza so svojím tímom transplantoval.“

Pani Luciaková po úspešnej transplantácii začala opäť pracovať už v auguste 2009. „Veľmi sa chcem poďakovať za ústretovosť riaditeľovi nášho archívu Jozefovi Petrášovi, ktorý mi okrem iného umožnil prejsť na pracovisko, kde sa predsa len toľko nestrieda teplo a chlad. Ako aj ostatným kolegom. Vždy 8. novembra oslavujem – je to začiatok môjho druhého, zdravého života. Ja sa totiž opäť cítim byť zdravá. Teším sa zo života. Som rada, keď mi schvália rekreačný pobyt v našej vojenskej zotavovni v Tatranských Zruboch, alebo keď si s priateľom zatancujeme či navštívime známych v zahraničí. Hoci je pravda, že si oveľa viac vážim každý nový deň,“ hovorí Zdenka Luciaková, ktorá vo Vojenskom archíve pracuje 32 rokov a ktorá bola v januári vyznamenaná Pamätnou medailou ministra obrany k 25. výročiu vzniku Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Text a foto: Pavol Vitko

Rozlúčka so zosnulým vojakom

V Zamarovciach pri Trenčíne sa 20. februára uskutočnil smútočný obrad s plnými vojenskými poctami na počesť majora Petra Pavlovského, ktorý minulý týždeň náhle zomrel v Bosne a Hercegovine, kde pôsobil v operácii EUFOR ALTHEA. Na pohrebe vyjadrili úprimnú sústrasť rodine zosnulého minister obrany SR Peter Gajdoš a náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim. Mjr. Petra Pavlovského ocenil in memoriam Pamätným krížom za účasť vo vojenskej operácii minister obrany SR Peter Gajdoš. Pamätným krížom náčelníka Generálneho štábu OS SR ho vyznamenal generál Milan Maxim. Pamätnú medailu za účasť vo vojenskej operácii EUFOR ALTHEA mu udelila vysoká predstaviteľka Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a podpredsedníčka Európskej komisie Federica Mogherini. Počas obradu zaznela štátna hymna a čestná jednotka vypálila na počesť majora Petra Pavlovského salvy.

Odišla druhá rotácia

Slovenskí vojaci budú pokračovať v príprave inštruktorov irackých bezpečnostných síl v oblasti odmiňovania aj v podpore v oblasti opráv vojenskej techniky sovietskej výroby. V rámci aktuálnej rotácie odchádza do Iraku 24 slovenských vojakov. V priestoroch ženijného práporu Sereď sa s nimi 31. januára rozlúčili minister obrany Peter Gajdoš a náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim.

Inšpekcia v Topolčanoch

Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim vykonal 24. januára inšpekciu posádky Topolčany. V sprievode veliteľa pozemných síl generálmajora Jindřicha Jocha a veliteľa 1. mechanizovanej brigády brigádneho generála Vladimíra Kubáňa sa zaujímal o prípravu jednotky na vyslanie do Lotyšska, prípravu a vykonanie certifikačného cvičenia 12. mechanizovanej práporovej skupiny, udržiavanie jednotky RCHBO v silách okamžitej reakcie NATO (NRF/VJTF), plnenie bilaterálnej spolupráce ženijného práporu Sereď so zahraničnými armádami a pokračovanie projektu DELOSYS, na ktorom sa podieľa raketometný oddiel Rožňava.

Vzdušné sily bilancovali

Vo Zvolene sa 8. februára uskutočnilo veliteľské zhromaždenie veliteľa vzdušných síl genmjr. Ľubomíra Svobodu za prítomnosti zástupcu náčelníka Generálneho štábu OS SR – náčelníka štábu genmjr. Miroslava Kociana, hlavného poddôstojníka OS SR šbrntm. Vladimíra Beluša a ďalších. Účastníci sa oboznámili s poznatkami zo zavádzania novej techniky, s udržateľnosťou a obmenou personálu a s rozborom bezpečnosti letov. V hlavnej časti vyhodnotil veliteľ vzdušných síl plnenie priorít a rozhodujúcich úloh výcvikového roka 2017 a objasnil hlavné ciele na rok 2018.

Konferencia generality

Na pravidelnej konferencii náčelníkov generálnych

štábov krajín strednej Európy sa 30. januára

v Bratislave zišli generáli zo Slovenska, Česka,

Poľska, Maďarska, Slovinska, Chorvátska,

Rumunská, Bulharska a z veliteľstva ozbrojených síl

USA v Európe (US EUCOM), ako aj velitelia Národných

gárd USA jednotlivých partnerských štátov.

„Sme zvlášť vďační slovenským ozbrojeným silám za ich pokračujúci príspevok do operácií NATO, najmä v operáciách v Afganistane a Iraku,“ uviedol na záver konferencie vrchný veliteľ spojeneckých síl NATO v Európe generál Curtis M. Scaparrotti, ktorý je zároveň veliteľom Európskeho veliteľstva ozbrojených síl USA. Generál Scaparrotti dodal: „Spojené štáty a Slovensko majú za sebou veľmi dlhú históriu spolupráce a Slo-

Študent 3. ročníka Akadémie ozbrojených síl

v Liptovskom Mikuláši vojak Ján Stečák

9. decembra 2017 spolu s kamarátom

policaťtom prišli ako už neraz zo Slovenského

Nového Mesta do blízkeho areálu termálneho

kúpaliska Sárospatak (Blatný Potok) v Maďarsku.

Pri pokladnici si práve kupovali lístok, keď sa ich vyplašená pani za okienkom spýtala, či vedia po maďarsky. Ján odpovedal, že áno.

Rozhodujúca štvrt hodina

„Oboch nás rýchlo pustila dnu. Pri vstupnej bráne sedela pani na stoličke, manžel ju držal za ruku. Bolo vidieť, že stráca postupne životné funkcie a je s ňou naozaj zle. V jednom okamihu stratila vedomie. Spoločne s kamarátom sme ju urýchlene položili na zem. Všetci okolo nás boli neskúsení, vystrašení. Nevedeli, čo robiť, nemali nám ako pomôcť. Preto sme okamžite začali s jej oživovaním. Zistili sme, že nemá tep, nedýcha. Miestnym sme povedali, aby urýchlene zavolali záchranku. Až do jej príchodu sme ženu oživovali. Striedali sme sa s prítom. Jeden z nás robil dýchanie z úst do úst a druhý masáž srdca. Podarilo sa nám ju udržať pri živote až do príchodu záchranárov. Zhruba 15 minút sme ju takto udržali pri živote,“ spomína rodák z Trebišova, ktorý žije v Slovenskom Novom Meste, na situáciu pri záchrane ľudského života.

Ďakovný list

Zo skromnosti o tom nikomu nepovedal doma, ani v škole. Až ďakovný list riaditeľky maďarských kúpeľov pomohol odhaliť jeho zá-

vensko je pre nás veľmi dôležitým partnerom, priateľom a spojencom. Aj takéto stretnutie, aké sa uskutočnilo v Bratislave, je ďalším dôkazom úsilia Slovenska pri rozširovaní obrannej spolupráce so svojimi aliančnými spojencami vrátane USA. Tiež oceňujeme nedávne potvrdenie slovenského záväzku zvyšovať svoje náklady na obranu, pričom 20 % z tohto rozpočtu má byť vyčleňovaných na modernizáciu.“

Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Milan Maxim ocenil, že on a jeho kolegovia mali možnosť vzájomne, ako aj so svojím strategickým americkým partnerom prediskutovať dôležité otázky súvisiace s aktuálnou bezpečnostnou situáciou. „Dnešné rokovanie je jedinečným priestorom na prerokovanie tém týkajúcich sa nášho regiónu a som veľmi rád, že sme organizáciou tejto konferencie aj my prispeli k prehĺbeniu spolupráce v takých významných otázkach, ako je napríklad stratégia presunov spojeneckých vojsk, plán cvičení či spoločná protivzdušná a protiraketová obrana,“ zdôraznil generál Maxim. Aliančná generalita zároveň rokovala o transformácii a modernizácii jednotlivých ozbrojených síl vo svetle súčasnej bezpečnostnej situácie v regióne. Generál Scaparrotti na dôvažok zablahoželel Slovenskej republike k 25. výročiu jej vzniku: „Oceňujeme váš príspevok k hodnotám slobody, demokracie a práva. Dnes je Slovensko stabilné, prosperujúce aj bezpečné a vďaka svojim strategickým rozhodnutiam pevne ukotvené na Západe. Spojené štáty sú pyšné na svoju podporu Slovenskej republiky a tešíme sa na pokračovanie spolupráce pri plnení budúcich cieľov.“

Počas konferencie náčelníkov generálnych štábov sa 30. januára zišli na pravidelnom rokovaní aj hlavní poddôstojníci zo Slovenska, Česka, Poľska, Maďarska, Slovinska, Chorvátska, Rumunska, Bulharska a US EUCOM s veliacimi poddôstojníkmi Národných gárd USA partnerských štátov. Pod vedením hlavného poddôstojníka US EUCOM šbnrtm. Crispiana D. Addingtona rokovali aj o výcviku a vzdelávaní poddôstojníkov vrátane výmeny inštruktorov či študentov v jednotlivých poddôstojníckych kurzoch.

Text: Pavol Vitko

Foto: pplk. Štefan Zemanovič

služný čin. Kadet Ján Stečák, ktorý v AOS študuje vojenské spojovacie a informačné systémy, sa v takejto situácii ocitol po prvý raz v živote. „Mnohé postupy sme trénovali a cvičili v škole, pri kurze plavčíkov či v autoškole. Ale jedno je teória a druhé reálne zasahovať. Samozrejme, že pôsobil stres. Musím s odstupom času povedať, že to vôbec nebolo jednoduché. Nepociťoval som potrebu o svojom čine hovoriť, chváliť sa. Neberiem to ako niečo výnimočné. Pre mňa je prirodzené, že keď človek vie, mal by pomôcť. Verím, že keby sa niečo také stalo niekomu z mojej rodiny, našiel by sa niekto, kto by pomohol,“ hovorí skromný 21-ročný študent.

Po absolvovaní gymnázia v Trebišove sa rozhodol pre vojenskú kariéru. Svoje rozhodnutie ísť študovať na vojenskú školu neľutuje. Je spokojný. Dokonca inšpiroval aj mladšieho brata, ktorý v tomto roku príde na prijímačky do Liptovského Mikuláša.

Text: Jozef Žiak

Foto: Alena Haragová

● V posledný deň svojej pracovnej cesty na Slovensku 31. januára navštívil Vojenské historické múzeum v Piešťanoch veliteľ Národnej gardy štátu Indiana generálmajor Courtney P. Carr v sprievode náčelníka štábu strategického plánovania Generálneho štábu OS SR brig. gen. Slavomíra Staviarského. Oboznámili sa so stálou expozíciou múzea vrátane prezentácie v priestoroch 3D kina. Na záver návštevy vyjadrili pracovníkom múzea poďakovanie za zachovávanie a propagáciu vojenskej histórie Slovenska.

● Na slávnostnom zhromaždení príslušníkov veliteľstva posádky Bratislava 31. 1. sa za účasti zástupcu náčelníka generálneho štábu – náčelníka štábu genmjr. Miroslava Kociana uskutočnil akt odovzdania a prevzatia funkcie veliteľa posádky. Nástupcom plk. Igora Jančoviča sa od 1. februára stal plk. Slavomír Milde.

● Na slávnostnom nástupe martinského opravárenského práporu 31. januára povýšili náčelníka logistiky kpt. Jozefa Hoja do hodnosti major a vymenovali do funkcie náčelníka štábu práporu. Funkciu náčelníka štábu vykonával do 31. decembra 2017 mjr. Vladimír Palko, ktorý bol mimoriadne povýšený do hodnosti podplukovník a ustanovený do funkcie veliteľa práporu logistiky Topoľčany. Do funkcie náčelníčky logistiky bola ustanovená a do hodnosti kapitán povýšená npor. Veronika Benková. Veliteľ práporu pplk. Vladimír Kotrus im zaželal veľa pracovných úspechov v nových funkciách.

● V Liberci v Českej republike sa 29. januára – 1. februára uskutočnila hlavná plánovacia konferencia k medzinárodnému cvičeniu jednotiek RCHBO Coronat Mask 2018. Účasť na cvičení prisľúbili Belgicko, Bulharsko, Česká republika, Holandsko, Luxembursko, Nemecko, Poľsko, Slovensko a Spojené kráľovstvo. Celkom 1 100 špecialistov RCHBO bude 15. – 29. septembra cvičiť v troch výcvikových priestoroch v Nemecku a v Českej republike. OS SR bude na cvičení reprezentovať multifunkčná čata RCHBO a traja dôstojníci zo štábu práporu RCHBO 1. mb PS OS SR.

● Záverečný sústredený výcvik slovenského kontingentu, predurčeného do operácie EUFOR – ALTHEA, sa uskutočnil 22. – 26. januára. Podstatnú časť predstavovalo odborné taktické cvičenie Flaming Collector 2018 v anglickom jazyku. Vyžiadalo si rozsiahlu podporu ZaNKIS, Strediska CIMIC a PSYOPS aj 2. mechanizovanej brigády.

● Po roku predsedníctva riadiacej skupiny projektu TISA zástupca náčelníka generálneho štábu – náčelník štábu generálmajor Miroslav Kocian a náčelník štábu podpory operácií generálneho štábu ukrajinských ozbrojených síl generálporučík Mykola Kravchuk 25. januára podpísali v Bratislave protokol o odovzdaní vedúcej úlohy Ukrajine. Delegácie zhodnotili aj doterajšie pôsobenie a stanovili úlohy na nasledujúce obdobie.

● Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim navštívil 25. januára Topografický ústav Banská Bystrica. Oboznámil sa s hlavnými úlohami ústavu v roku 2017 aj s tými, ktoré bude plniť v roku 2018. Navštívil aj výrobné úseky s názornými ukážkami činnosti a produkcie. Na záver venoval TOPÚ plaketu pri príležitosti 25. výročia vzniku SR a OS SR.

● Na pôde Práporu ISTAR Prešov v Sokolovských kasárňach uviedol ordinár Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR Mons. František Rábek 18. januára poručíka Ladislava Jeremiáša do funkcie staršieho kaplána práporu ISTAR Prešov a zároveň ho menoval za výpomocného duchovného pri 2. mechanizovanej brigáde.

Slávne bitky histórie Majuba Hill, Spion Kop, Mafikeng

Útok búrskeho jednotiek
na Majuba Hill

Po tom, čo Briti v južnej Afrike 4. júna 1879 dobyli hlavné mesto kráľovstva Zuluov Ulundi a definitívne zvíťazili v Zulusko-britskej vojne trvajúcej necelého pol roka, rozhodli sa skončiť i s kolóniami búrskeho osadníkov na tomto území. Išlo o Transvaal a Slobodný štát Oranžsko, ktoré napokon tiež ovládli.

Búri

V 17. a 18. storočí sa v južnej Afrike usadzovali rodiny osadníkov, ktorí opustili vojny zmietajú Európu a hľadali nový život. Išlo najmä o potomkov holandských, flámskych a frízskych kalvínov, nemeckých luteránov a francúzskych hugenotov, ale v menšom počte boli medzi nimi i Škandinávci, Poliaci, Portugalci, Taliani, Španieli, Škóti, Angličania, Íri a Veľšania. Do dejín vošli pod spoločným menom Búri podľa holandského, resp. afrického slova Boer, teda sedliak. V izolovaných spoločenstvách si títo kolonisti zachovali mentalitu ľudí z čias tridsaťročnej vojny a žili uzavretým spôsobom života. Myšlienky osvietenstva k nim neprenikli a starali sa iba o seba.

V Európe však nastali veľké zmeny. Briti počas napoleonských vojen zabrali v južnej Afrike búrske kolónie Kapsko, ktorú im prisúdil aj Viedenský kongres (1815), a začali Búrov obmedzovať. Keď zaviedli angličtinu ako jediný oficiálny jazyk a v roku 1834 zrušili otroctvo, hlavný pilier búrskej agrárnej ekonomiky, vydalo sa asi 10 000 kapských Búrov na tzv. Veľký trek do vnútrozemia. Pri rieke Vaal si založili novú kolóniu Transvaal s hlavným mestom Pretória.

Tam ich spočiatku ohrozovali iba domorodci, najmä bantuskí Zuluovia, ktorých však v roku 1838 porazili vo veľkej bitke

pri Krvavej rieke južne od Pretórie. Samostatnú republiku Transvaal ale Briti akceptovať nemienili, a keď sa v okolí Kimberley v roku 1868 objavili veľké náleziská diamantov, vyhlásili v roku 1877 formálne jej anexiu. Až po víťazstve nad Zulmi (1879)

však mohli začať túto anexiu uplatňovať aj v praxi. K hraniciam Transvaalu i susednej búrskej republiky Slobodný štát Oranžsko, ktorá Transvaal podporovala, prisunuli svoje vojská, čo sa Búrom vôbec nepozdávalo a požiadali ich, aby odtiahli. Briti to, pochopiteľne, ignorovali, ale vyčkávali.

Vojská, velitelia a výzbroj

Búrske republiky boli zaostalé agrárne krajiny. V Transvaale žilo asi 250 000 belochov a 850 000 domorodcov, v Slobodnom štáte Oranžsko 150 000 belochov a 250 000 do-

morodcov. Dovedna mohli do zbrane povolať okolo 80 000 bojaskopných mužov, ktorí bojovali najmä ako jazdecká pechota. Presúvali sa na koňoch a v zrážkach sa z nich stávali pešiáci, väčšinou vyzbrojení nemeckými páňranovými opakovačkami s odsuvným záverom Mauser M1895 kalibru 7 mm. Ich delostrelectvo bolo v porovnaní s britským slabé. Transvaalske oddiely mali iba 10 ťažkých poľných diel a 34 ľahkých kanónov a oranžské dovedna 23 diel a kanónov rozličného kalibru.

Búri sa formovali do tzv. kománd po 300 až 500 mužoch a v čase najväčšej sily mali 87 000 bojovníkov vrátane 2 120 zahraničných dobrovoľníkov. V druhej búrskej vojne ich viedli transvaalsky prezident Paul Kruger a generáli Louis Botha, Piet Cronje a Christiaan de Wet.

Briti v tejto vojne postupne nasadili až 500 000 vojakov z domova i kolónií. Výcvik ich pešiakov však mal rezervy a hoci boli vyzbrojení účinnými opakovačkami Lee-Enfield a Lee-Enfield so zásobníkom na 10 nábojov kalibru .303, strelecky za Búrmu zostávali a vinou zastaranej lineárnej taktiky mali i vyššie straty. V delostrelectve boli Briti od začiatku oveľa silnejší, a keď zistili, že ich poľné delá a kanóny sú proti búrskeho opevneniam a zákopom málo efektívne, demontovali z vojnových plavidiel ťažšie lod-

né delá, dali im kolesové lafety a používali ich ako poľné.

K najznámejším britským veliteľom v druhej búrskej vojne v južnej Afrike patrili Alfred Milner, Redvers Buller, Horatio Kitchener a Frederick Roberts.

Prvá búrska vojna

Menšie pohraničné zrážky medzi Britmi a Búrimi prebiehali už od roku 1879, ale otvorená vojna vypukla až 16. decembra 1880, keď Briti vpadli do Transvaalu. Svojho protivníka však evidentne podcenili a nasadili len necelých 3 000 vojakov, proti ktorým Búri postavili až 7 000 bojovníkov. Boli to síce

Britské jednotky pri Spion Kop pod palbou

iba ozbrojení „sedliaci“ bez reálnej vojenskej organizácie a výcviku, ale zocelení ťažkým životom v divjej prírode, navyše skvelí lovci a teda aj vynikajúci strelci. V ich čele stáli skúsení vodcovia Piet Joubert, Nicolaas J. Smit a Piet Cronjé. Britov viedli generáli George Pomeroy Colley a Philip Anstruther a plukovník William Bellairs.

Tento konflikt bol veľmi krátky, dokonca kratší než vojna Britov so Zulmi, a šťastie sa k Britom postavilo chrbtom. Stíhal ich jeden neúspech za druhým, až 27. februára 1881 prišla skaza pri kopci Majuba, kde utrpeli veľkú porážku. V bitke padol i generál Colley. Celkové straty Britov v prvej búrskej vojne predstavovali 408 mŕtvych a 315 zranených, zatiaľ čo Búri mali 41 padlých a 47 zranených. Bola to prvá prehratá vojna Britského impéria od americkej vojny za nezávislosť. Briti, zrejme ešte nepripravení na veľký a krvavý konflikt, požiadali o mier, čím sa vojna 23. marca 1881 skončila. Transvaal zostal slobodný, hoci pod formálnym britským protektorátom.

Druhá búrska vojna

Relatívne samostatné búrske republiky Transvaal a Slobodný štát Oranžsko zostali tŕňom v oku Britov i naďalej. Ich záujem o

Generáli Botha a Kitchener po uzavretí prímeria

ne ešte zosilnel po objavení veľkých ložísk zlata pri Johannesburgu v roku 1887. Nasledovala invázia nových britských osadníkov, ktorým ale Búri, i keď boli vlastne pod britskou správou, nemienili udeliť občianstvo. Boje vypukli 11. októbra 1899, keď Briti odmietli stiahnuť svoje jednotky od hraníc

Búrske komando

búrskych republík. V prvej etape krutej vojny sa viac darilo Búrom, ale potom nastal obrat, keď Briti prísunom posíl nadobudli obrovskú početnú i materiálnu prevahu. Ako prví na svete začali v tejto vojne zriaďovať koncentračné tábory! V nich zatvárali rodiny Búrov z obsadených území, kde potom uplatňovali taktiku spálenej zeme. V táboroch vinou zlého zaobchádzania, hladu a infekčných chorôb zahynulo vyše 40 000 ľudí!

Druhá etapa vojny mala stále viac-menej konvenčný charakter a prebiehala za striedavých úspechov oboch bojujúcich strán. V poslednej etape však Búri po svojom víťazstve pri Spion Kop 24. januára 1900 muse-

li prejsť na gerilovú taktiku. Iniciatívu prevzali Briti a postupne oslobodili obliehané mestá Kimberley, Ladysmith, Mafikeng a ďalšie. Boje o Mafikeng vraj boli také krvavé, že sa po nich slovo „mafficking“ stalo ekvivalentom pre masakovanie.

Napokon vodcovia Búrov 31. mája 1902 pristúpili na kapituláciu a búrske republiky sa stali britskými kolóniami. V druhej búrskej vojne padlo vyše 9 000 búrskych a takmer 8 000 britských vojakov. Ďalších 13 250 Britov zahynulo z iných príčin, najmä na infekčné choroby, ale mementom zostávajú najmä obeť z britských koncentračných táborov.

Epilóg

Búri mali pod britskou nadvládou po roku 1902 určitú vnútornú samosprávu a ako rovní s rovnými sa s Britmi stretli v roku 1910 v Juhoafrickej únii, v ktorej získali rovnaké práva. Pri tomto „vyrovnaní“ sa zázrač-

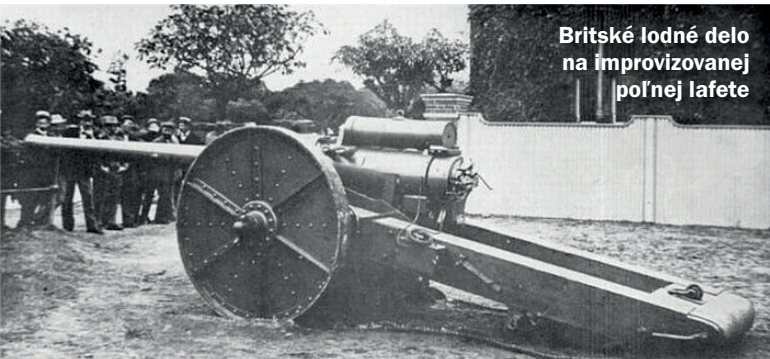
Smutný pohľad na jedno z bojísk druhej búrskej vojny

ne so svojím niekdajším nepriateľom zhodli, že domorodému obyvateľstvu takéto práva a najmä hlasovacie právo nedajú. Dlhé desaťročia trvajúci juhoafrický apartheid však dnes po jeho zániku prináša trpké plody v podobe obráteného rasizmu radikálov z radov tzv. farebných voči bielym. A tí nepriateľské prostredie radšej opúšťajú.

Text: PhDr. Ján Dolinay

Búri v zákope pri Mafikengu

Britské lodné delo na improvizovanej poľnej lafete

Rotná Beáta Klimkovská

Žena z fotografie

Na stenách veliteľstva ružomerskej základne nasaditeľných komunikačných a informačných systémov (NaKIS) sú rozvešané veľké farebné fotografie, pripomínajúce činnosť jej príslušníkov pri praktickom výcviku. Na jednej z nich je aj vtedajšia slobodníčka Beáta Klimkovská pri práci s analógovou spojovacou technikou.

Odvtedy už korytom neďaleko tečúceho Váhu pretieklo mnoho vody. Z bývalej slobodníčky sa stala rotná a postupne sa minulosťou stala aj analógová spojovacia technika. Nahradila ju moderná.

Vytvára a poskytuje komunikačné a informačné prostredie prostriedkami MOKYS. Rotná Beáta Klimkovská je v súčasnosti platnou súčasťou spomínaného systému. Dnes je zástupkyňou náčelníka uzla.

Šťastie na kolegov

Rodáčka z Rožňavy sa po absolvovaní strednej poľnohospodárskej školy v Moldave nad Bodvou prihlásila do ozbrojených síl. Pred pätnástimi rokmi začala kariéru v základnom výcviku v Martine. V spojovacom útvere v Ružomberku začínala ako radistka. Vtedy ešte na analógových spojovacích prostriedkoch. Absolvovala postupne kurzy telegrafnej abecedy, vedenia telegrafnej prevádzky. Neskôr si doplnila vzdelanie nadstavbovým štúdiom, jazykovým kurzom angličtiny. „Do Ružomberka sme prišli z Martina celá skupina žien. Dve moje kolegyně sú tu so mnou v jednotke stále. Spočiatku bolo treba prehrýzť sa základmi elektrotechniky. Nebolo to ľahké, ani jednoduché. V útvere vtedy ešte pôsobilo množstvo vojakov v základnej službe. Len postupne sa jednotlivé pozície profesionalizovali. Vždy som mala šťastie na dobrých kolegov. Aj pri prechode na novú techniku,“ spomína Beáta.

Spoločne so svojimi kolegami zabezpečuje všetky významnejšie cvičenia na Slovensku. Rotná Klimkovská je vydatá, má dve deti. Manžel je tak isto profesionálny vojak. Keďže obaja pochádzajú z východu Slovenska, na starých rodičov sa pri opatrovaní detí veľmi spoľahnúť nemôžu. Preto je náročné vždy zosúladiť výcvikové úlohy a starostlivosť o rodinu.

Tichá a spoľahlivá

Kapitán Jozef Matuška, náčelník uzla komunikačných systémov, na jej adresu pomenováva, že rotnú Klimkovskú pozná od jej nástupu k útvaru. „V rámci tej skupiny

Prihliadajúci český generál a jeho zástupca nešetřili slovami obdivu na ženu v slovenskej uniforme, ktorá spolu s tromi mužmi niesla nosidlá. Doslova bežali dolu svahom. Neskôr na jej adresu vyhlásil: U nás sa ženy veľmi do takýchto akcií nehrnú, sú radšej v kancelárii. A dal jej prezývku „Medevac“.

Prvá raketa

Keď vojačka 2. stupňa Veronika Pákozdyová spomína na tento zážitok, len sa pousmeje: „Vtedy sme tam mali aj prežitie. Štyri noci vonku v priestore. Na signál Medevac sme mali za úlohu kolegu, ktorý mal vyše sto kíľ, dopraviť k vrtuľníku. Tak som si zobrala jeho a svoj samopal a chytila som sa nosidiel. Utekali sme v module a s prilbou na hlave dolu kopcom po kameňoch s tými nosidlami. Držala som sa zarovno s chlapmi. Inak výcvik bol náročný, no zaujímavý. Želala by som si ich viac podobných. Námaha v teréne nie je prekážkou. Hlavne, že sa stále niečo deje.“

Práve v južných Čechách strelkyňa protiletadlového kompletu Igla začala aj svoje prvé bojové streľby. Pro-

tilietadlová riadená strela 9M39 vybavená pasívnou samonavádzacou sledovacou infra hlavicou z jej pleca úspešne zneškodnila terč, predstavujúci nízkoletiaci cieľ. Podľa nej sa celá atmosféra pred výstrelom a po ňom nedá porovnať s trenažérom. Napriek hluku a dymu videla, že jej raketa zlikvidova-

klonu za výkon, ktorý predviedla nielen v Čechách, ale aj na cvičení na Lešti.

Koničkárka

Rodáčka z Komjatíc po absolvovaní strednej priemyselnej školy elektrotechnickej vyštudovala Slovenskú poľnohospodársku univerzitu v Nitre, manažment

Vojačka 2. stupňa Veronika Pákozdyová

Medevac útočí

Počas výcviku v juhočeských Boleticiach štvorica vojakov

nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády nakladá

v kopcovitom teréne zraneného druhu na nosidlá a uteká s ním

k pripravenému českému vrtuľníku Mi-171.

la cieľ. Prípadný vrtuľník by mal pri Veronike smolu...

Spomínaný český generál ju neskôr stretol aj na medzinárodnom cvičení na Slovensku, v Centre výcviku Lešť. Nezabudol na jej prezývku a zložil jej po-

živočíšnej výroby. Priznáva, že pôvodne sa chcela stať policajtkou. V roku 2013 sa dostala do ozbrojených síl. Začínala v levickom mechanizovanom prápore ako vôbec prvá žena – guľometníčka v jednotke. Mala spomedzi všetkých jej

žien, ktorá k nám prišla, hneď vyčnievala svojimi schopnosťami, snahou plniť úlohy a učiť sa všetkému novému, ustrojenosťou. Bola výbornou radistkou. Je veľmi húževnatá, dobre a rýchlo sa prispôsobila aj ná-

„Atmosféra sa postupne zlepšuje. Muži nás viac uznávajú, nepociťujú paniku či poníženie ani vtedy, ak im žena velí. Cítiť to najmä u mladšej generácie.“

rotná Beáta Klimkovská

rokom na zvládnutie systému MOKYS. Boli úvodné školenia, kurzy. Potom tí prví, ktorí novú techniku zvládli, začali školiť ostatných. S novou technikou absolvovala už niekoľko cvičení. Jej náčelník i ja sme s jej prácou maximálne spokojní. Keď som mu povedal, že práve rotná Klimkovská bude pracovať u neho na uzle, bol rád. Dnes už dokáže zabezpečiť všetky úlohy uzlu aj v jeho neprítomnosti. Z cvičení sa neulieva, aktívne sa zúčastňuje na výstavbe, zabezpečení a spustení prevádzky celého systému a zabezpečenia jeho chodu. Je vzorom pre svojich ľudí. Odborne aj veliteľsky ich

vedie. Má všetky predpoklady, aby sa časom, po ďalšom zdokonalení v angličtine, stala náčelníkom uzla,“ spokojne konštatuje kapitán Matuška.

Podľa neho je v celých OS SR takýchto uzlov spojenia len päť a rotná Klimkovská ako zástupkyňa náčelníka uzla je v tejto pozícii jedna z najmladších. Nie je typ, ktorý by na seba neustále upozorňoval. Je tichá, no veľmi spoľahlivá, upozorňuje výsledkami svojej práce. „Nepočul som od nej za tie roky slová nedá sa. Všetko si vie zariadiť, zladíť spoločne s manželom starostlivosť o deti. Nikdy sa nevyhýba výcvikom, cvičeniam. A to rozhodne nebýva pravidlom ani u mužov,“ zdôrazňuje kapitán Matuška.

Atmosféra sa mení

Beáta spomína, že keď pred pätnástimi rokmi nastupovala do ozbrojených síl, veľa žien v nich ešte nebolo. Postupne pribúdali aj na pozície, o ktorých by to nikto predtým nepovedal. Mení sa aj prístup mužov k ženám. „Viac nás uznávajú, nepociťujú až takú paniku či poníženie ani vtedy, ak im žena velí. To bolo predtým doslova nepredstaviteľné... Atmosféra sa postupne zlepšuje. Cítiť to najmä u mladšej generácie veliteľov, odborných náčelníkov,“ spomína rotná Klimkovská.

Na mnohých cvičeniach musia ružomberčania postaviť svoje prostriedky a zabezpečiť, aby všetko fungovalo. Nie je ich príliš vidieť, ale cítiť. Stačí však, aby spojenie nefungovalo tak, ako treba, a cvičiace jednotky, najmä ich velenie, majú problém. Vyriešiť ho vedú práve ružomberskí spojári.

Text a foto: Jozef Žiak

vojakov najťažšiu zbraň. S fyzickou námahou nikdy nemala problém. Vždy ju bavil pohyb. Je koničkárka a venuje sa aj súťažne westernovému jazdeniu.

Po príchode do Nitry nastúpila na pozíciu strelec prenosného protiletadlového raketového kompletu 9K38 Igla. Práca ju baví, najmä praktický výcvik. Hovorí, že v kancelárii by sedela veľmi nerada. Vďaka pomoci a ústretovos-

ti kolegov svoj komplet pomerne rýchlo zvládla a už sa teší na ďalšie prípadné bojové streľby.

A čo ďalšia budúcnosť v ozbrojených silách? „Chcela by som sa postupne dostať na dôstojnícku pozíciu. Psychotesty mi platia ešte rok, tak skúsím v najbližších výberoch šťastie,“ hovorí 27-ročná Veronika.

Text a foto: Jozef Žiak

● V Múzeu SNP v Banskej Bystrici sa 9. februára uskutočnil slávnostný nástup pri príležitosti návratu prvých vojenských policajtov z operácie EUNAVFOR MED SOPHIA I, ktorým velil nadrotmajster Ladislav Kováč. Vojenských policajtov zároveň pri príležitosti 27. výročia vzniku Vojenskej polície privítali štátny tajomník Marián Saloň, zástupca náčelníka GŠ OS SR genpor. Pavel Macko a riaditeľ Vojenskej polície plk. Michal Migát. Na podujatí sa zúčastnili aj veliteľ Vojenskej polície Maďarskej republiky brig. gen. Sándor Mergancz, ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek, zástupca veliteľa vzdušných síl brig. gen. Miroslav Lorinc a ďalší hostia. Veliteľ historicky prvej rotácie slovenských vojenských policajtov nrtm. Kováč po prevzatí ocenení pripomenul, že pomáhali obmedziť ilegálne prevádzanie ľudí z afrických štátov do Európy. Slovenská zásahová jednotka za šesť mesiacov pôsobila v 18 záchranných a kontrolných operáciách. Od januára do konca mája pôsobí na lodi pod nemeckým velením už druhá rotácia zložená z dvoch päťčlenných tímov príslušníkov slovenskej Vojenskej polície.

● Oddelenie výcviku, vzdelávania a špecializačnej prípravy odboru špecializovaných zdravotníckych činností a výcviku ÚHL Ružomberok s pracoviskom v Liptovskom Mikuláši pripravilo 29. – 31. januára kurz inštruktorov prvej pomoci certifikovaný MZ SR, určený pre príslušníkov OS SR s vyšším odborným vzdelaním alebo s vysokoškolským vzdelaním v zdravotníckych študijných odboroch podľa osobitného predpisu.

● V Poddôstojníckom klube OS SR v Martine sa 26. januára za prítomnosti veliteľa Poddôstojníckej akadémie štábného nadrotmajstra Richarda Fabriciusa, veliteľského a inštruktorského zboru Kariérnych kurzov Poddôstojníckej akadémie Základne výcviku a mobilizačného doplnovania Martin uskutočnilo slávnostné vyradenie 49 úspešných absolventov Poddôstojníckeho kurzu OR-6. Cieľom kurzu bolo pripraviť kvalifikovaných vojakov v hodnosti čatár, určených na povýšenie do poddôstojníckej hodnosti rotný. Najlepším absolventom sa stal čatár Ondrej Hanták z Práporu podpory velenia Trenčín.

● Pilotný kurz odbornej spôsobilosti na práce s výbušnami, výbušnými predmetmi a muníciou sa 15. – 26. januára uskutočnil v Centre testovania munície Nováky. Bol zameraný na prácu s výbušnami, výbušnými predmetmi a muníciou, skladovanie a evidenciu, BOZP, balenie a označovanie, kategorizáciu výbušnín, výbušných predmetov a munície a tiež na praktickú činnosť v skladiisku munície.

Majorka Lenka, ženy a regrutácia

„Som nesmierne vďačná, že napriek šesť a polročnej rodičovskej dovolenke som sa v roku 2015 vrátila k práci, ktorú som robila.

Veľmi som chcela byť po oboch pôrodoch s deťmi, tak som to cítila. Verím tomu, že je to pre ne tá najlepšia investícia. No a teraz sa o to pokojnejšie môžem venovať svojej práci,“ hovorí majorka Lenka Halášová, ktorá je od 1. januára náčelníčkou Oddelenia doplňovania personálu Personálneho úradu SR v Liptovskom Mikuláši.

Vojenská uniforma bola jej detský sen. Nepochybne aj preto, lebo vojakom z povolania bol aj jej otec, dnes už podplukovník vo výslužbe Ladislav Oplušíl, ktorý odslúžil 34 rokov. No nielen on: „Vojenskú uniformu obliekal 28 rokov aj môj manžel, podplukovník Marián Halás,“ usmeje sa. Majorka Lenka Halášová, rodená Liptáčiková, nastúpila pred 24 rokmi na ročnú praporečnú školu v Novom Meste nad Váhom. Potom promovala na Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši v odbore vševojskové tylo. Slúžila v Brezne, Liptovskom Mikuláši, vo Zvolene, v Bratislave či Banskej Bystrici. „Mojou srdcovou záležitosťou sa stala personalistika, najmä regrutácia,“ konštatuje autorka vojensko-branného cvičenia pre stredoškôľakov, ktoré sa pod názvom KEMP konalo na Lešti prvý raz pod jej organizačným

vedením v roku 2005. Vtedy bola náčelníčka Regrutačného strediska Banská Bystrica. Dnes popri práci píše blog, venuje sa téme harmonizácie rodinného a pracovného života, rada fotografuje.

A aktuálne v službe? „Momentálne sa oboznamujem so systémom práce v regrutačných skupinách v jednotlivých krajoch. Môžem povedať, že regrutátori robia svoju prácu naozaj s osobným nasadením. Vždy je však priestor na zlepšenie. Verím, že sa nám čím skôr podarí spustiť novú webovú stránku www.regrutacia.sk, ktorá bude spĺňať všetky predpoklady modernej komunikačnej platformy.“ Ako hovorí, s regrutátormi sa okrem on-line sveta sústreďa aj na budovanie živých kontaktov. Mienia naďalej spolupracovať so strednými školami a majú v pláne osloviť aj starostov jednotlivých obcí.

„V službe chcem odovzdať zo seba to najlepšie, využiť svoj potenciál aj prirodzený záujem, aby som v oblasti regrutácie zlepšila niektoré postupy, aby sme vedeli ešte lepšie osloviť mladých ľudí,“ avizuje.

No a aj na tému regrutácie, s dôrazom na ženy v armáde, nám majorka Lenka Halášová poskytla krátky rozhovor:

Aká je tendencia pomerného zastúpenia žien v ozbrojených silách?

Pokiaľ v rokoch 1993 či 2000 to bolo 6 % žien, v roku 2010 tento pomer stúpol na 9 %. Vlni sme ich mali 10,81 %, čiže vyše 1 300.

V akom zastúpení sa v minulom roku darilo regrutovať ženy?

V roku 2017 bolo z celkového počtu zregrovaných a navrhnutých na prijatie do ozbrojených síl 19 % žien, teda približne 120.

Aký bol vlni tento pomer v príjmacom konaní na Akadémii ozbrojených síl?

V akademickom roku 2017/2018 na Akadémii OS SR bolo z celkového počtu záujemcov navrhnutých na prijatie 28,34 % žien. Reálne máme v prvom ročníku 21 kadetiek.

Spomeňte aj dobrovoľnú vojenskú prípravu.

Percento prihlásených žien do DVP z celkového počtu záujemcov bolo vlni 19 %. V rámci výberu boli úspešnejšie, prijatých bolo 23 %, presne 22 vojačiek.

A čo aktívne zálohy?

Mali sme aj záujemkyne o zaradenie do aktívnych záloh. Z celkového počtu ich bolo 11 %. Napokon bolo zaradených 7 % žien.

Dá sa povedať, že niektoré odbornosti v OS SR sú pre ženy typickejšie?

Možno skôr hovoriť o vhodnejších pozíciách, respektíve o pozíciách, o ktoré majú väčší záujem. Sú napríklad vo vojenskom zdravotníctve, psychologickú službu, administratívnej bezpečnosti, v logistike, v oblasti evidencie, finančno-ekonomickej službe či v personalistike. No ženy sú rovnako tak dobré veliteľky jednotiek, vojenské policajtky či vodičky, zastávajú aj pozíciu strelec, guľometník či pilot vrtuľníka.

Ktorá žena v OS SR slúži najdlhšie?

Patrí k nim majorka Svätana Tomanová, veliteľka oddielu, ktorá slúži takmer 34 rokov a 28 rokov je aj aktívna výsadkárka. Podplukovníčka Věra Zoková, náčelníčka odboru personálnych činností, má odslúžených 32 rokov.

Akú najvyššiu hodnosť a akú najvyššiu funkciu v OS SR zastáva žena?

Momentálne máme 11 podplukovníčok na pozíciách veliteľka prapore, veliteľka oddielu, veliteľka letky riadenia letovej prevádzky, náčelníčka štábu brigády, náčelníčka odboru či náčelníčka oddelenia. Od 1. 3. 2018 budeme mať aj plukovníčku – veliteľku brigády.

Text a foto: Pavol Vítko

Záujem žien o službu v ozbrojených silách

Konkurencia narastá

Služba žien v ozbrojených silách sa stala v novodobých armádach

už samozrejmosťou. Aj v našich ozbrojených silách sa stal

bežným obraz ženy v uniforme, cvičiacej bok po boku s mužmi.

Pôsobenie žien v našich ozbrojených silách má svoju tradíciu. Ženy v nich pôsobili už v období pred 1. januárom 1993, teda pred vznikom Armády SR, v tom čase bol ešte podiel žien nevýrazný, pohyboval sa na úrovni okolo 6 %. Výraznejší nárast podielu žien v armáde nastal až po

Určitý rozdiel medzi mužmi a ženami je v záujme o zaradenie do OS SR na služobné pozície so stredoškolským vzdelaním (mužstvo a poddôstojníci) a vysokoškolským vzdelaním (dôstojníci). Ženy majú vyšší záujem o dôstojnícke pozície oproti služobným pozíciám v mužstve, kým

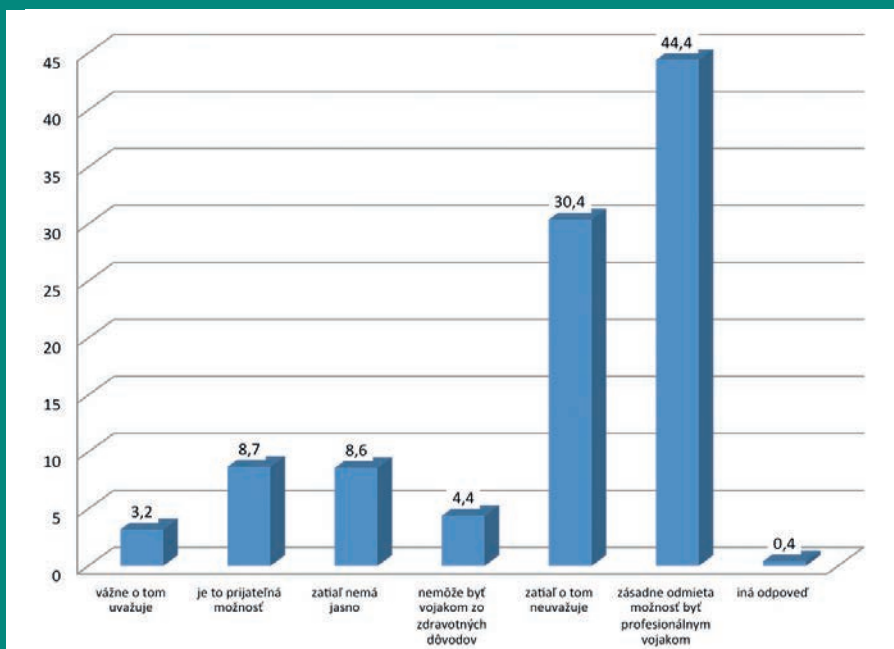
profesionálnych ozbrojených síl sa pravidelne zisťuje aj prostredníctvom výskumov verejnej mienky. Výskum, ktorý sa z podnetu sekcie ľudských zdrojov realizoval koncom roka 2017 na vzorke 816 respondentov z radov mladých ľudí vo veku od 18 do 28 rokov, ukázal, že potenciálny záujem mladých ľudí o povolanie profesionálneho vojaka nie je veľký, aktuálne ho prejavilo len 3,2 % respondentov. Takých, ktorí uviedli, že vstúpiť do OS SR je pre nich prijateľná možnosť, je 8,7 %. Z tých, ktorí majú aktuálny záujem o službu v OS SR, až jednu tretinu tvoria ženy.

Pokiaľ by záujem mládeže o vojenskú profesiu kulminoval na hranici z roku 2016 (cca 2 000 ľudí), bolo by dosť ťažké v budúcnosti naplniť požadovanú kvótu nových príslušníkov OS SR. Veľa uchádzačov o službu v ozbrojených silách je vyradených zo zdravotných dôvodov, pre nesplnenie zákonných podmienok, pre stratu záujmu o vojenskú profesiu, pre nedostatočnú fyzickú pripravenosť a psychickú odolnosť.

Významným rizikom spätým so získavaním ľudských zdrojov do ozbrojených síl v budúcnosti je aj postupné znižovanie populácie zastúpenej v jednotlivých ročníkoch. V roku 2025 oproti roku 2005 bude populácia v tejto vekovej skupine približne o dve pätiny nižšia.

Nepriaznivý demografický vývoj spoločnosti znamená, že konkurenčné prostredie na trhu bude tvrdšie a bude si vyžadovať optimalizáciu parametrov štátnej služby profesionálneho vojaka, aby bola atraktívnejšia a dostupnejšia pre záujemcov. Je pravdepodobné, že v rámci získavania ľudských zdrojov v cieľovej vekovej skupine 18 – 30 rokov bude potrebné viac vyťažiť ženskú časť populácie obyvateľstva, aby sme mohli zabezpečiť pravidelnú obmenu vojenského personálu.

Text: Karol Čukan,
sekcia ľudských zdrojov MO SR

Graf č. 1: Úvahy mladých ľudí o možnosti stať sa profesionálnym vojacom (n = 816, v %)

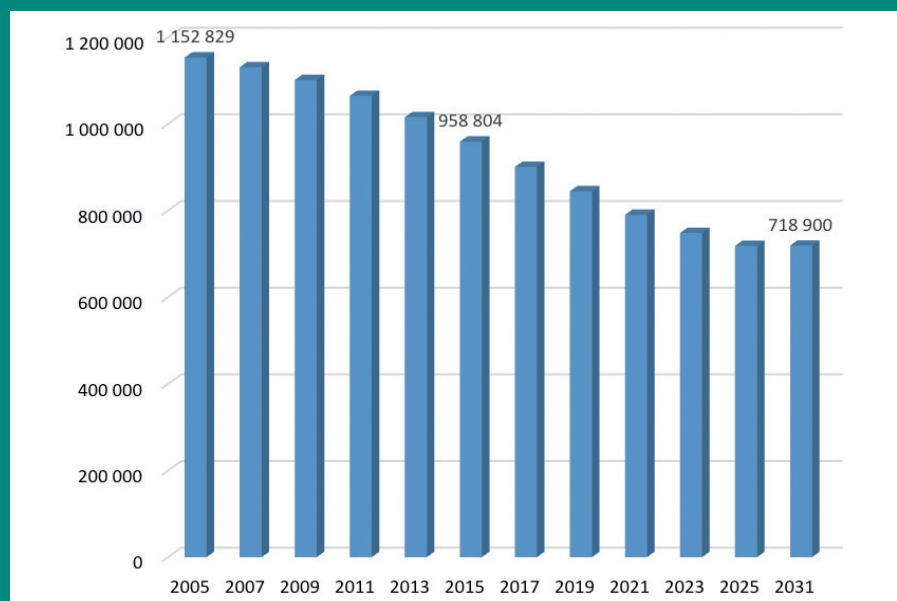
roku 2004, keď z dôvodu začatia procesu profesionalizácie ozbrojených síl boli prijaté „rekordné“ počty žien do štátnej služby profesionálneho vojaka. V tomto období sa do OS SR prijímalo ročne viac ako 200 žien (napr. v roku 2005 to bolo 236 žien).

Prechodom na profesionálne ozbrojené sily sa ženám otvorili nové možnosti pre vstup do OS SR. Po „boome záujmu“ o službu v armáde, ktorý bol zaznamenaný v rokoch 2004 a 2005, nasledovali roky, keď sa prijímali do OS SR ženy v menšom počte. V súčasnosti pracuje v rezorte obrany SR vyše 1 330 profesionálnych vojačiek. Podiel žien v ozbrojených silách je 10,8 % z celkového počtu OS SR, je to podiel, ktorý je považovaný za optimálny. Reflektuje aj možnosti ozbrojených síl ponúknuť ženám adekvátne pracovné pozície. Odráža to v zásade celkový záujem žien o službu v OS SR a je v súlade s predstavou vedenia OS SR o podiele žien v armáde.

Kým záujem mužov o vojenskú profesiu skôr klesá, aktívny záujem žien vstúpiť do ozbrojených síl, prejavujúci sa podaním žiadosti na regrutačnej skupine, je pomerne stály a má tendenciu skôr rásť.

muži sa častejšie zaujímajú práve o služobné pozície v mužstve.

Potenciálny záujem mladých ľudí na Slovensku (dievčatá, chlapci) o vstup do

Graf č. 2: Veľkosť populácie vo veku 18 – 30 rokov za roky 2005 – 2031 (podľa údajov ŠÚ SR)

DUKLA

vojenské športové centrum

Najlepší z Dukly 2017

Vojenské športové centrum Dukla Banská Bystrica 25. januára ocenilo svojich najlepších športovcov za uplynulý rok 2017. Súčasťou galavečera bolo aj uvedenie významných športových osobností do Siene slávy.

Som hrdý na to, že športovci z našej Dukly patria k svetovej špičke tak v letných, ako aj v zimných športoch. Náš rezort pod vedením Slovenskej národnej strany si dal predsavzatie, že im zabezpečí tie najlepšie podmienky na prípravu a tréning tak, aby ich jedinou starosťou boli športové výkony," povedal minister obrany SR Peter Gajdoš, ktorý sa na oceňovaní v Banskej Bystrici zúčastnil.

„Pre Vojenské športové centrum Dukla Banská Bystrica bol rok 2017 opäť úspešným. Chcem sa poďakovať všetkým športovcom a trénerom za ich odvedenú prácu a za všetky úspechy, ktoré sme s nimi v minulom roku prežívali. A moje poďakovanie patrí aj ministerstvu obrany na čele s pánom ministrom Gajdošom. Podpora z rezortu obrany nie je len finančná, materiálna, ale aj morálna," uviedol riaditeľ vojenského športového centra pplk. Roman Benčík.

Medailová žatva

V uplynulom roku získali športovci VŠC Dukla Banská Bystrica 31 medailí na vr-

cholových podujatiach v Európe i vo svete. Najlepšie úspechy športovcov boli ocenené v ôsmich kategóriách.

V kategórii Najúspešnejší mládežnícky športovec VŠC Dukla Banská Bystrica za rok 2017 zvíťazil Marko Mirgorodský, majster sveta a majster Európy do 23 rokov vo vodnom slalome. Juniorským trénerom roka sa stal opäť Tomáš Mráz, ktorý trénuje Marka Mirgorodského a Jakuba Grigara.

V kategórii neolympijských športov zvíťazil vodný motorista Marián Jung. Za najlepši kolektívny výkon roka získali ocenenie Veronika Velez Zuzulová, Petra Vlhová, Matej Falat a Andreas Žampa ako členovia kvarteta zjazdového lyžovania z majstrovstiev sveta vo švajčiarskom St. Moritzi.

Cenu za mimoriadny prínos pre VŠC Dukla Banská Bystrica si odniesla redakcia časopisu Obrana, ktorý pravidelne prezentuje Duklu a informuje o športovcoch a ich úspechoch. Plaketu za mimoriadny prínos získal Ivan Kováč, niekdajší športovec Dukly Banská Bystrica, neskôr športový redaktor Rádia Slovensko.

Cena pre biochemika

Mimoriadne poďakovanie patrilo biochemikovi Róbertovi Mistríkovi, ktorý významne dopomohol k očisteniu mena olympijského víťaza Mateja Tótha v medializovanom prípade nezrovnalostí v jeho biologickom pase. Poďakovanie mu osobne vyjadril riaditeľ VŠC Dukla Banská Bystrica Roman Benčík a chodec Matej Tóth, ktorý môže aj vďaka nemu naďalej hrdo reprezentovať Slovenskú republiku na medzinárodných súťažiach.

V kategórii olympijské športy zvíťazil a cenu od ministra obrany SR Petra Gajdoša si prevzal vodný slalomár Alexander Slafkovský, majster Európy a vicemajster sveta 2017. Titul trénera roka si odniesol Stanislav Gejdoš, tréner Alexandra Slafkovského.

Do Siene slávy VŠC Dukla uviedli oštepára Jana Železného, vzpierača Martina Tešoviča, trénera biatlonu Ladislava Mundila a trénera skokanov na lyžiach Petra Schlanka.

Foto: Ivan Kelement

HOREZZA, a. s.

HOTELOVÉ, REKREAČNO -
ZDRAVOTNÍCKE ZARIADENIA

GRANIT
HOTEL
***

AKTUALITY

REKONŠTRUKCIA
PRIESTOROV
BALNEOTERAPIE

NOVÉ ROTOPEDY

PRIPRAVUJEME PRE
VÁS "GAME ROOM"

ZĽAVA - 20%

telefonická rezervácia

+421 (0) 2/3210 6000

HESLO:

OBRANA 2018

Platí pri telefonickej rezervácii a s použitím hesla. Zľava sa uplatňuje len na pultovú cenu ubytovania. Kombinácia akcií nie je možná. Zľava platí od 01.03.-31.03.2018.

MDŽ 8. marec

DARČEK
SLADKÉ POTEŠENIE

Vystrihnite tento kupón, predložte ho na recepcii hotela a dostanete od nás darček v podobe sladkého potešenia. Platí od 01. marca do 31. marca 2018.

Do kabelky aj do batoha

Fujifilm FinePix XP130 je nový odolný fotoaparát osvedčeného japonského výrobcu, ktorý je v mnohom rovnaký ako predchodca XP120. Má teda 16,4 Mpx senzor, 5× zoom, odolnosť voči vode do hĺbky 20 m, pádom z výšky 1,8 m (MIL-STD-810F-516.5), prachu i mrazu do -10 °C a má aj 3-palcový displej s 920-tisíc bodmi (640 × 480 RGB). Li-Ion akumulátor NP-45S má

výdrž 240 snímok. Objektív Fujinon ponúka 5× optický zoom v rozsahu 28 až 140 milimetrov. Pribudlo rozhranie Bluetooth na pripojenie s tabletom či smartfónom a hľadáček má detekciu očí. XP130 zosníma v plnom rozlíšení do 10 fps a Full HD video nahrá pri 60 fps. Novinkou je režim „cinemagraph“, ktorý zaznamená 360° panorámy. Rozmery sú 109,6 × 71,0 × 27,8 mm, hmotnosť 190,6 g, s batériou a kartou 207,4 g. V predaji je čierna, modrá, žltá, biela a zelená verzia. Cena je príjemných 229 dolárov.

Dobré ráno, Alexa!

Kým sa renomovaní odborníci predhávajú vo chválospevoch na kvalitu zvuku inteligentného reproduktora spoločnosti Apple HomePod, do predaja sa potichu dostal inteligentný budík Echo Spot spoločnosti Amazon. S displejom a za tretinovú cenu. Zariadenie s miera-
mi 104 × 97 × 91 mm a hmotnosťou 419 g chce byť ovládacím prvkom modernej inteligentnej domácnosti. Na domácu sieť a internet sa pripája cez Wi-Fi, no k dispozícii je i Bluetooth. Hodiny majú voliteľné zobrazenie, pričom displej umožňuje prezeranie internetu, prehrávanie videa a filmov či nakupovanie. Zobrazovanie kalendárov, udalostí, správ, mailov i SMS je samozrejmosťou. Zabudovaná kamera umožňuje videohovory, v ponuke je i pestrá škála hudobných služieb. Ťažiskom je však digitálna hlasová asistentka Amazonu. Alexa umožňuje hlasom ovládať nielen samotný Echo Spot, ale všetky pripojené periférie vrátane televízorov, počítačov, tabletov, telefónov, inteligentných hodínok, žiaroviek, termostátov, zámok, práčok, chladničiek a sporákov. Pravda, zatiaľ neovláda slovenčinu, ale veď to ani Siri od Apple.

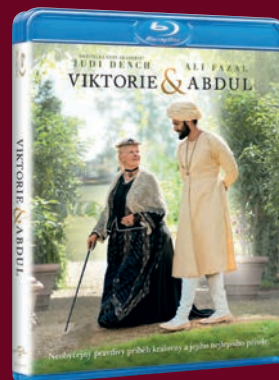
/ FILM /

Mária Magdaléna

Film Mária Magdaléna je autentickým a ľudským portrétom jednej z najosudovejších žien v dejinách. Biblický príbeh zobrazuje osudy Márie (Rooney Mara), mladej ženy hľadajúcej nový spôsob života. Máriu natoľko zväzujú každodenné rituály, že zavrhuje svoju rodinu a pridá sa k novému spoločenskému prúdu, ktorý vedie charizmatiký Ježiš Nazaretský (Joaquin Phoenix). Čoskoro sa stane srdcom tohto hnutia a po Ježišovom boku sa vydáva na cestu, ktorá vedie do Jeruzalema, k osudovým udalostiam, ktoré sú základným kameňom našej civilizácie. Scenár k Márii Magdaléne napísali Helen Edmundsonová a Philippa Goslettová, režisérom je Austráľčan Garth Davis.

/ VIDEO /

Viktória a Abdul

Historický film, ktorý mal premiéru na lanskom benátskom festivale, do slovenských kín distributéri nepustili. Dostáva sa k nám aspoň na videu. Britský režisér Stephen Frears nakrútil historickú tragikomédiu „podľa skutočných udalostí“ o vzťahu britskej kráľovnej Viktorie k mladému indickému moslimovi Abdulovi Karimovi. Na dvor priniesol dar pre kráľovnú a stal sa jej komorníkom, učiteľom a priateľom. Po Viktoriinej smrti kráľovský dvor utajil dôkazy, na verejnosť sa dostali len nedávno. Abdula hrá bollywoodska hviezda Ali Fazal, Viktoriu Judi Dench a jej syna Bertieho, budúceho kráľa Edwarda VI., Eddie Izzard.

VOJENSKÝ HISTORICKÝ KALENDÁR

Marec

„Nadupaný“ a krásny Čiňan

Časy, keď čínski výrobcovia spotrebnej elektroniky dokázali len imitovať, napodobňovať a kradnúť patenty, sú dávno preč. Mobilný telefón Smartisan Nut Pro 2 je nielen ozdobou každej kabelky, ale i zhmotnením fantázií technických nadšencov. Zaujme nezvyčajným dizajnom, ale aj skvelými špecifikáciami, pričom jeho cena je veľmi príjemná. Smartisan Nut Pro 2 chce zaujať hneď od prvého momentu. Jeho vzhľad naruša zaužívané štandardy a jeho špecifikácie sú nadštandardné. Charakterizujú ho decentné farby, ušľachtilé materiály, okrúhle tlačidlá, duálny fotoaparát, ktorý nevyzerá ako duálny fotoaparát, skrytý reproduktor a snímač odtlačkov prstov. Nut Pro 2 kombinuje kov a sklo na oboch stranách. Displej je chránený odolným sklom Gorilla Glass 3. Vrchný rám má v strede prednú kameru. Môže sa chváliť 5.99“ displejom s pomerom strán 18 : 9, rozlíšením 2160 × 1080 bodov a maximálnym jasom 500 cd/m². Ťahúňom novinky je osemjadrový procesor Qualcomm Snapdragon 660 s taktom 2,2 GHz a grafickým čipom Adreno 512. Nut Pro 2 ponúka až päť variantov pamäti od 4 GB RAM s 32 GB úložiskom po 6 GB RAM s 256 GB úložiskom. O výdrž sa postará batéria 3 500 mAh s rýchlym nabíjaním Quick Charge 3.0. Smartisan Nut Pro 2 prichádza s DualSIM a podporou LTE pásiem B1/B2/B3/B4/B5/B7/B8, s konektorom USB-C a NFC. Ceny sa hýbu od 234 eur za najjednoduchšiu verziu po stále prijateľných 429 eur za najdrahšiu.

/ KNIHA /

Mária Terézia – Miluj a panuj

Tristostranová kniha českej autorky Mirky Zlatníkové mapuje prvé roky panovania cisárovnej Márie Terézie. Bola jednou z prvých žien v dejinách, ktoré sa dostali do konfliktu medzi rolou matky, manželky a panovníčky. No zároveň jednou z mnohých, ktorým po prvej láske vstúpila do života druhá, ešte osudovejšia. Kolikrát v živote môže dať človek prednosť citom pred záväzkom? Kniha zachytáva súkromný život Márie Terézie, začiatok jej cesty ako panovníčky, ale aj spleť politické záuliská na cisárskom dvore. Spolu s knihou vznikol aj dvojdielny televízny film. Z českého originálu preložili Ester Demjanová a Barbora Škovierová.

2. marec

1978 Zo sovietskeho Bajkonuru odštartoval do vesmíru prvý čs. kozmonaut mjr. Vladimír Remek

3. marec

1918 Bol uzavretý Brest-litovský mier medzi ústrednými mocnosťami Nemeckom, Rakúsko-Uhorskom, Tureckom a Ruskom

4. marec

1988 V meste Littleton, Colorado, USA, zomrel československý generál a politik Mikuláš Ferjenčík, počas SNP spolupracovník gen. J. Goliana

5. marec

1933 Voľby do ríšskeho parlamentu v Nemecku sa skončili víťazstvom nacistov

1953 Zomrel sovietsky diktátor Josif Vissarionovič Stalin

8. marec

1908 Štrajk newyorských krajčírov, na počesť ktorého bol stanovený 8. marec ako MDŽ

1943 Boje 1. čs. samostatného práporu v ZSSR pri ukrajinskom Sokolove

10. marec

1948 Jan Masaryk, čs. minister zahraničných vecí, zomrel pri páde z okna

12. marec

1938 Nemecká armáda vstúpila do Rakúska

14. marec

1968 Slovenská národná rada schválila zákon č. 43/1968 Zb. o Bratislave ako hlavnom meste Slovenska

15. marec

1848 Vypukli nepokoje v Pešti

16. marec

1968 Americká armáda zrovnala so zemou vietnamskú dedinu My Lai

1988 Skončilo sa sťahovanie sovietskych rakiet z Československa

18. marec

1848 Uhorský snem v Bratislave prijal zákony smerujúce k likvidácii feudalizmu

20. marec

1933 V Nemeckom Dachau otvorili prvý koncentračný tábor pre politických väzňov

23. marec

1988 V kanadskom Unionsville zomrel podnikateľ Štefan Boleslav Roman, prvý predseda Svetového kongresu Slovákov

25. marec

1918 Vyhlásená Bieloruská ľudová republika

1988 Brutálne rozohnaná sviečková manifestácia v Bratislave

26. marec

2003 V Bruseli podpísali prístupové protokoly Slovenska do NATO

27. marec

1968 Pri havárii cvičného lietadla zahynul ruský kozmonaut Jurij Alexejevič Gagarin

31. marec

1468 Uhorský kráľ Matej I. podnikol výpravu proti kráľovi Jiřímu Poděbradskému

Zostavila: Mária Stanová
Vojenský historický ústav

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Prečo sa vrátili osýpky – môže byť dôvod na paniku?

! Osýpky (lat. Morbilli) patria medzi najzávažnejšie vírusové ochorenia detského veku. Pôvodcom ochorenia je vírus osýpok, jeho prirodzeným (hostiteľom) zdrojom je výhradne človek. Vírus je vysoko nákazlivý, nákaza sa šíri vzdušnou cestou – kvapôčkami (z iných pacientov), z chorých už 2 až 4 dni pred začiatkom ochorenia a ešte štyri dni po výseve vyrážky, alebo vzácnjšie bezprostredne kontaminovanými predmetmi. Mimo zdroja ochorenia je vírus aktívny asi dve hodiny. Osýpky sú závažným ochorením s inkubačnou dobou 7 až 18 dní. Príznakmi ochorenia sú zvýšená teplota a charakteristická vyrážka. Spôsobujú časté komplikácie – zápaly (priedušiek), pľúc, dutín a stredoušia, vzácnjšie aj centrálného nervového systému. Ochorenie môže byť aj smrteľné.

V rokoch 2010 až 2015 Európou prešla rozsiahla epidémia osýpok, ktorá postihla predovšetkým Bulharsko, Francúzsko, Srbsko, Bosnu a Hercegovinu, Nemecko, Poľsko, Španielsko a ďalšie krajiny, ochoreli desaťtisíce osôb a boli zaznamenané aj úmrtia. Príčinou boli nedostatky v očkovanosti súvisiace s niektorými kampaňami spochybňujúcimi ideu a stratégiu očkovacích programov. Vysoká očkovanosť na Slovensku práve u osýpok je zárukou, že osýpky sa u nás nevyskytujú (na rozdiel od akútnych epidémií vo vyspelých krajinách, v Anglicku, vo Švajčiarsku, v Taliansku atď.), na základe čoho nie je dôvod na paniku. Na Slovensku bývalo pred začiatkom vakcinácie v roku 1969 hlásených pri každoročných epidémiách až niekoľko tisíc ochorení, najmä detí predškolského veku aj s úmrtiami. Po plošnej vakcinácii počet ochorení rýchlo klesal a postupne došlo prakticky k eliminácii osýpok z nášho územia a priaznivá situácia sa veľmi dlho udržala. V Slovenskej republike sa vyskytovali len ojedinále sporadické prípady ochorenia, najčastejšie boli importované alebo vyvolané migráciou obyvateľstva. Počas roka 2017 bolo evidovaných päť prípadov ochorenia.

Najúčinnjším preventívnym opatrením je očkovanie, na Slovensku je povinné. Robí sa najskôr v prvom dni 15. mesiaca života, najneskôr v 18. mesiaci života. Preočkovanie sa vykonáva v 11. roku života. Prekonanie ochorenia osýpok a tiež úspešne vykonané očkovanie je zárukou celoživotnej imunity.

MUDr. Ivan Šavrda,

*riaditeľ Vojenského ústavu hygieny a epidemiológie
Bratislava, vedúci hygienik MO SR*

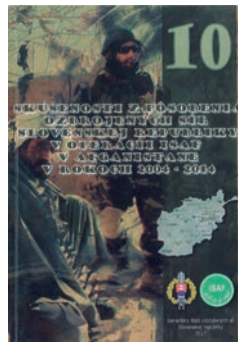
Hrdinovia na známkach

Mimoriadne zaujímavú úlohu v prvej polovici roka 1944 riešil vedúci odboru dopravy a pošt exilového Ministerstva hospodárskej obnovy čs. zahraničnej vlády v Londýne JUDr. Antonín Tichý. Už pred vylodením spojencov v Normandii ho exilová vláda poverila vytvorením návrhov a realizáciou vydania poštových známok povojnového Československa. Tlaky boli rôzne, ponúkali sa aj viacerí exiloví politici, ale JUDr. Tichý presadil, že povojnový štát bude na známkach reprezentovať (aj) osem vojnových hrdinov. Symbolizovali čs. zahraničný odboj na východnom a západnom fronte, ako aj v severnej Afrike. Vznik známok a vojnové osudy jednotlivých vojakov veľmi pútavo zachytil v knihe Muži z prvej línie český autor Karel Černý. Bohato ilustrovaná publikácia vyšla vo vydavateľstve Tváre. Londýnska emisia obsahovala 16 známok, pričom známky s ôsmimi vojakmi boli vždy v dvoch nominálnych hodnotách a farbách. Jediný Slovák medzi nimi, rotmajster Jozef Gabčík, je v prevedení tmavohnedom a v svetlofialovom. „Jeho“ známky mali nominálnu hodnotu 40 halierov a štyri koruny. Britský rytec ho stvárnil v parastutickej prilbe.

Desaťročie v ISAF

Skúsenosti z pôsobenia Ozbrojených síl Slovenskej republiky v operácii ISAF v Afganistane v rokoch 2004 – 2014, taký je názov publikácie, ktorá mapuje desaťročie pôsobenia našich vojakov v operácii Medzinárodné bezpečnostné asistenčné sily – International Security Assistance Force (ISAF). Takmer dvestostranovú knihu slávnostne predstavili 1. februára na MO SR v rámci veľiteľského zhromaždenia náčelníka generálneho štábu. „Na jej uvedení som

sa zúčastnil s radosťou, pretože sú v nej zahrnuté skúsenosti z prípravy vojakov, ich nasadenia, udržiavania v operácii a návratu, no je to aj o bojových i priateľských vzťahoch medzi našimi vojakmi a koalíčnymi partnermi,“ konštatoval minister obrany Peter Gajdoš, ktorý pred rokmi participoval na vyslaní našich vojakov do ISAF ako náčelník štábu výcviku a operácií generálneho štábu. „Za našimi vojakmi v Afganistane som bol viackrát – a tak ako teraz v rámci operácii Trvalá sloboda, aj v ISAF bolo o nich počuť vždy len to najlepšie,“ povedal náčelník GŠ OS SR generál Milan Maxim. Publikácia vydaná Generálnym štábom OS SR vznikla z iniciatívy zástupcu náčelníka generálneho štábu genmjr. Pavla Macka a na jej zostavení sa podieľali predovšetkým príslušníci štábu strategického plánovania – odboru plánovania a výcviku. Nie je zložená iba z pochvalných konštatovaní, pretože v rámci vyhodnotenia účasti v operácii bolo mimoriadne dôležité poučiť sa napríklad z nedostatku zdravotníckych dopravných prostriedkov, z rezerv v personalistike či interoperabilite komunikačných informačných prostriedkov, ako aj z nevyhnutnosti poskytnutia väčšieho priestoru na psychohygienu.

(pv)

MINISTER OBRANY SR,
NÁČELNÍK GENERÁLNEHO ŠTÁBU
OZBROJENÝCH SÍL SR A MESAČNÍK OBRANA
VÝHLASUJÚ

**17. ROČNÍK VÝTVARNEJ SÚŤAŽE
PRE ŽIAKOV ZÁKLADNÝCH ŠKÔL**

VOJACI OČAMI DETÍ

Záujemcovia, jednotlivci aj kolektívy, môžu poslať svoje
výtvarné práce označené spätiacou adresou, adresou školy a ročníkom,
telefónnym kontaktom a dátumom narodenia

najneskôr do 11. mája 2018

na adresu:
Redakcia OBRANA, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava
v obálkach označených nápisom SÚŤAŽ.

Spomedzi súťažných prác porota zložená z výtvarníkov,
zamestnancov rezortu obrany a profesionálnych vojakov
vyberie **po tri najlepšie diela** v kategórii **mladších
žiakov** a v kategórii **starších žiakov**

Vyhlasenie výsledkov súťaže sa uskutoční na
podujatí Deň detí s Ozbrojenými silami SR
2.6.2018 vo Svidníku.

Víťazi prvých troch miest oboch kategórií získajú hodnotné
ceny a víťazné práce budú uverejnené v mesačníku OBRANA
na rezortnej internetovej stránke.

MILITARY ENGLISH

SISTERS IN ARMS

Pripravil: Peter Susko / Foto: U.S. Navy, HMC Josh Ives

Women in the military have a long history **spanning** more than 400 years. They have performed various functions in and for the armies throughout the world; even though the vast majority of all combatants have been men in every culture. In conflicts preceding the First World War women mostly served as battlefield nurses and aides, although there are several examples – especially in the American Civil War – where women **cross-dressed** as men in order to go into battle.

WWI changed all that when thousands of women enlisted and worked as nurses, clerical staff and performed other support roles in major armies; a considerable number of them were given paramilitary training in small arms, drill, and vehicle maintenance in case they were needed as home guards. The only country to deploy female combat troops in substantial numbers was Russia. **From the outset**, female recruits either joined up in **disguise** or were **tacitly** accepted by their units. The most prominent were a contingent of front-line light cavalry in a Cossack regiment commanded by a female colonel.

World War II involved global conflict on an unprecedented scale; the absolute urgency of mobilizing the entire population made the expansion of the role of women **inevitable** and all the main nations used women in uniform. The great majority performed nursing, clerical or support roles. Over 500,000 had combat roles in anti-aircraft units in Britain and Germany, and front-line units in Russia. By 1945, more than 2.2 million women were working in the war industries, building ships, aircraft, vehicles,

and weaponry. Women worked in factories, munitions plants and farms, and also drove trucks, provided logistic support for soldiers and entered professional areas of work that were previously the preserve of men.

Despite various, though limited, roles in the armies of past societies, the role of women in the military, particularly in combat, is controversial and it is only recently that women have begun to be given a more prominent role in contemporary armed forces. As increasing numbers of countries begin to expand the role of women in their militaries, the debate continues.

Otázky

1. Akým spôsobom sa ženy v americkej občianskej vojne dostávali do frontových bojov?
2. Ktorý ženský oddiel bol najznámejší na ruskej strane frontu v druhej svetovej vojne?
3. Čo spôsobilo, že v druhej svetovej vojne sa do radov bojujúcich dostalo viac žien?

GLOSSARY

• **spanning** ('spæniŋ) - premošťovať; • **cross-dressed** ('krɒs-drɛst) - prezlečený; • **from the outset** (frəm ði 'aʊt.set) - od samého začiatku; • **disguise** ('dis'gaiz) - prestrojenie; • **tacitly** ('tæsitli) - mlčky; • **inevitable** ('i'nevətablel) - nevyhnutný.

npor. Mgr.
Vlasta Kovalová,
staršia kapláňka
práporu CSS Prešov

Duchovné slovo

Napiť sa zo živej vody

„Kto sa však napije z vody, ktorú mu dám ja, nebude žízniť naveky. Ale voda, ktorú mu dám, stane sa v ňom prameňom vody vyvierajúcej pre večný život.“
Evanjelium Jána, 4 kapitola, 14 verš.

Máme pred sebou ženu Samaritánku. Jej život je spojený s mužmi. No nie najlepším spôsobom. Ide k Jákobovej studni načerpať vodu. Jej povest' ju vyčlenila zo spoločnosti, preto ide sama. Ale táto jej cesta prinesie zmenu celého budúceho života!

Pri studni sedí muž. Je to Žid, nepriateľ Samaritánov. Také tam boli vtedy pomery. Tým Židom je Ježiš Kristus. Ten bez okolkov a navzdory tradíciám sa žene prihovára. Vie, čo je zač. Napriek tomu jej nastavuje zrkadlo sebazapoznania a ponúka živú vodu.

Pri stretnutí s Ježišom Kristom zisťujeme, kto skutočne sme. Čo je v tomto prípade dôležité, je to, že nás miluje, aj keď svet na nás ukazuje prstom. Ježiša Krista bolí náš hriech, ale jeho láska je väčšia a mocnejšia ako bolesť. Jeho láska ponúka odpustenie hriechov žene Samaritánke, ale aj nám! Ponúka nám svoju lásku ako prameň živej vody, ktorý zaplňa vyprahnutosť, prázdnotu v našom živote.

Toto číslo vojenského časopisu Obrana je aj o ženách a pre ženy. Žena Samaritánka nám svojím spôsobom života nechce byť príkladom. Príklad máme v zmene, ktorá nastala po stretnutí s Ježišom Kristom. Pracujeme v „mužskom svete“. A to, čo nás má predbiehať, nech je povest' svedomitých, vytrvalých a odborných žien. Viem, nie je to jednoduché. Ale... tu nám Samaritánka príkladom je... Poďme k zdroju živej vody. Čerpajme silu, každodennú silu od Pána Ježiša Krista, nájdime si čas na Božie Slovo a modlitbu. Ako to Pán Ježiš povedal? Kto sa z Neho napije, stane sa v ňom prameňom vody vyvierajúcej pre večný život. To napitie zo živej vody prináša nielen osobný úžitok, ale aj spoločenský. Muži, poďte aj vy načerpať silu k Ježišovi Kristovi.

Ak si želáte schudnúť a chcete, aby to malo aj trvalý efekt, povedzte ÁNO vysoko intenzívnemu intervalovému tréningu High Intensity Interval Training (HIIT). Patrí k najefektívnejším metódam a nástrojom na budovanie svalovej i srdcovo-cievnej kondície. Je rýchly, efektívny, dá sa robiť takmer kdekoľvek, bez ohľadu na kondíciu či vek. Môžete si vybrať druh pohybu podľa zdravotného stavu či záľub: bicyklovanie, beh, plávanie, skákanie cez švihadlo, silový tréning, tréning s vlastnou váhou, box, výskoky...

Trvá iba 15 – 20 minút

Je to ideálne cvičenie pre ľudí s nabitým programom. Tréning je síce náročný, no dá sa vydržať, lebo sa mu venujete krátky čas. Stačí ho cvičiť dvakrát do týždňa, pretože je veľmi intenzívny a nahradí oveľa dlhšie tréningy. Čas môžete postupne predĺžiť, ale polhodinový HIIT tréning by ste mali zaradiť až po istom trvaní pravidelného cvičenia.

Jeho podstata

Spočíva v striedaní maximálneho zaťaženia počas 30 sekúnd a ľahkej záťaže či oddychu trvajúceho 60 – 90 sekúnd. Intervaly sa bez prestávky striedajú a opakujete ich toľkokrát, koľko počas 15 – 20 minút stihnete, napríklad: beh v celkovom čase 12 minút

BE-AU-TI full a HIIT

Milé dámy, poznáte to: keď vyhlásite pred príchodom leta, že idete chudnúť, spojí sa proti vám celý svet. Mama navarí sviečkovú s knedľou, babka napečie buchty s džemom a partner naleje pivo. A vy už prestávate veriť, že vaše opakujúce sa novoročné predsavzatia niekedy splníte. Nezúfajte a buďte silné, máme pre vás riešenie, chce to len sebazaprenie a vytrvalosť...

BEZ TRÉNERA VO FITKU

1. Rozcvička (5 – 10 minút):

rozbeh do 7 minút na bicykli, bežiacom páse (nastavte si rýchlosť na 6 km/h), rotácie trupu – úklony a predklony plus na mieste rotácie vo všetkých kĺboch horných aj dolných končatín.

2. Jadro tréningu (10 – 15 minút):

10 – 20 sekúnd šprint a 40 – 50 sekúnd na zotavenie × 10, chôdza alebo výklus – začiatovník, 30 sekúnd šprint a 30 sekúnd na zotavenie × 10 – pokročilý, 40 sekúnd šprint a 20 sekúnd na zotavenie – profesionál

3. Záverečný výklus, chôdza a strečing (5 minút)

Pri šprinte treba zvoliť takú rýchlosť, pri ktorej nedokážete rozprávať, a pri zotavení by mala byť rýchlosť polovičná. Napríklad pri šprinte beháte 15 km/h a pri výkuse 7,5 km/h.

(plus rozcvička 3 – 5 minút),

pričom striedate intervaly (30 sekúnd šprint, 60 sekúnd výklus).

Dokopy spravíte 8 šprintov po 30 sekúnd a 8 výklusov po jednej minúte.

Kombinácií je veľmi veľa, vyberajte si tie druhy cvičení, ktoré sú vhodné pre vašu hmotnosť a zdravotný stav. K dispozícii máte už množstvo aplikácií pre smartfóny, ktoré za vás budú počítať aj čas.

Benefits HIIT

- spaľujete viac tuku – vaše telo prepne na tzv. superpohon
- zdravšie srdce – telo si zvykne dostávať sa do anaeróbnej zóny (moment, keď nemôžete poriadne dýchať)
- nepotrebuje žiadne náradie – na maximum tlačíte srdce, nie bicepsy
- stratíte tuk, nie svaly
- zrýchľujete metabolizmus (ešte nasledujúcich 24 hodín)
- spomaľuje sa proces starnutia

Pozor!

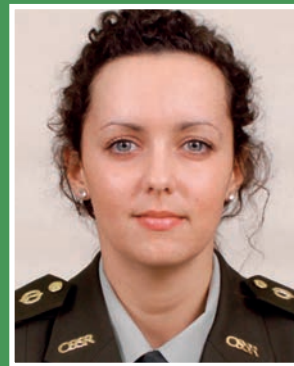
Tento typ tréningu nie je pre každého. Ak máte zdravotné ťažkosti, poraďte sa najskôr so svojím lekárom. Ak počas cvičenia pocítite silnú nevoľnosť, je vám na odpadnutie alebo sa celkovo necítite dobre, s cvičením hneď prestaňte.

Nezabúdajte

Ak chcete byť krásne do leta či natrvalo, treba zmeniť aj stravovacie návyky. K jedlám pristupujte s dávkou sebazaprenia a nechajte sa inšpirovať, hľadajte nové postupy. Neprestávajte však počúvať vlastné telo. Ak vám nechutia napríklad ovsené vločky, nafukujú vás, skúste ich zamaskovať do jedálneho lístka inak, alebo ich nejedzte. Máte rady vajcia? Chlieb vo vajci vymeňte za omeletu so zeleninou a bez chleba. Zараdujte na tanier vždy „šťihle a ľahké jedlá“ spôsobom, ktorý vám bude chutiť a očarí vás farbami.

Ešte ste sa dnes nezasmiali? Istý anglický študent zabodoval, keď namiesto domácej úlohy napísal učiteľke chémie odkaz: „Jedli ste veľa berýlia, zlata a titánu? Pretože ste BE-AU-TI full!“ Samozrejme, že vás tým nechceme navádzať na ich konzumáciu, iba upozorniť na fakt, že s pozitívnym myslením a humorom ide všetko ľahšie.

Text: Hana Klobošická

Miesto pre psychológa

por. Mgr.
Petra Hadvábová,
prápor ISTAR Prešov

Zákon príťažlivosti

2. časť: Sústreďme sa na pozitíva

Prečo sa v istých chvíľach obraciame na Boha, amulety, kamene či rôzne iné predmety? Lebo veríme, že nám pomôžu s tým, čo chceme dosiahnuť. To isté platí aj o emóciách. Ak vydávame zo seba negatívne emócie, nemôžeme čakať, že ľudia budú k nám pristupovať pozitívne. A ak veríme, že kladnými emóciami môžeme zmeniť veľa vecí pozitívne, tak sa to aj stane.

Zamerajme sa teda na to, čo chceme, nie na to, čo nechceme. Svoje túžby orientujme pozitívne. Stáva sa zlovykom, že hovoríme o veciach viac negatívnym spôsobom bez toho, aby sme si to uvedomovali.

Pokúsme sa nepoužívať negatívne výrazy, nahraďme ich pozitívnymi, napríklad namiesto: „Nechcem meškať,“ si pomyslíme: „Chcem prísť načas,“ alebo namiesto: „Nerob taký krik,“ povieme: „Buď, prosím, trochu tichšie.“ Aj väčšina rodičov upozorňuje deti podobným spôsobom: „Nehraj sa s tým pohárom, lebo ho rozleješ.“ A vy už v mysli vidíte svoje dieťa na zemi aj s rozliatym pohárom. A aký bude výsledok? Dieťa v tom momente spadne, pohár prevráti a rozleje. Prečo sa tak udeje? Detský mozog ešte nie je uspokojený na vnímanie negatívne kladených požiadaviek. Nevedomým procesom si to musí vizualizovať. Teda vizualizuje si pád a rozliatie. Aj ony potrebujú náš pozitívny prístup: „Si šikovný, drž sa pevne,“ čo zmení jeho pozornosť na inú aktivitu v prípade, že to, čo práve dieťa robí, je nebezpečné. Takto dieťa nielenže pozitívne stimulujeme, ale posilňujeme v ňom aj zdravé sebadomie.

Willie Nelson povedal: „Ak sa vám podarí nahradiť negatívne myšlienky pozitívnymi, začnete dosahovať pozitívne výsledky.“

Zamýšľali ste sa niekedy nad tým, koľko času denne strácame rozprávaním o svojich životných problémoch? Ako nám je ubližované, ako nám niektorí ľudia podrážajú nohy? Pokúsme sa myslieť a rozprávať pozitívne. Sledujme, na čo upriamujeme svoju pozornosť. Budeme prekvapení, keď zistíme, koľko času nechtiac myslíme, hovoríme a robíme pravý opak toho, čo naozaj chceme.

Je však v poriadku, ak si všimneme aj to, čo nechceme. Je to počiatočný krok v rozhodovaní sa. O tom, po čom v živote netúžime, premýšľajme len do chvíle, kým nezistíme, čo naozaj chceme. Pretože ak porovnávame dve veci, pridáme na to, čo je pre nás najlepšie. Vždy sa snažme sústrediť na to, čo je dobré v nás aj v druhých ľuďoch.

Prísaha
príslušníkov
jednej z jednotiek
Strednej skupiny
sovietskych vojsk
v Československu

Sovietska armáda v Československu

výcvikových priestorov vynaložilo 1,3 miliardy Kčs. Najväčšie sumy boli vynaložené vo VVP Lešť (314 mil.), Zvolene (252 mil.) a v Sliači (234 mil.). Rovnako intenzívna bola aj bytová výstavba. Sovietska strana využívala len na Slovensku približne 3 200 bytov, pričom najväčšia koncentrácia rodinných príslušníkov bola vo Zvolene, Sliači, Komárne, Jelšave, Ružomberku a tábore Ore-mov Laz vo VVP Lešť. Počas rokov 1975 – 1984 tu vzniklo sebestačné mestečko, kde bola škola, materská škola, kino, divadlo a zdravotné stredisko. Dlhodobý pobyt „kras-noarmejcov“ len na území Slovenska spôsobil veľké škody na životnom prostredí. Tie boli na základe nevyhnutných sanač-ných prác v rokoch 1990 – 1992 ohodnotené na miliardu Kčs.

Text: Mgr. Alex Maskalík, PhD.
Vojenský historický ústav Bratislava

Zmluvou o podmienkach dočasného pobytu sovietskych vojsk na území ČSSR zo 16. októbra 1968 bolo na čs. území „dočasne na účely zaistenia bezpečnosti krajiny pred silnejúcimi revanšistickými snahami západonemeckých militaristov“ rozmiestnených 85 000 sovietskych vojakov. Dlhoročné úsilie Kremľa sa naplnilo a „dočasnosť“ nakoniec pretrvala dve dekády. Zmluva o odchode sovietskych vojsk z územia ČSSR ukončila ich pobyt až 26. februára 1990, pričom zavŕšená bola 27. júna 1991.

Vytvorená Stredná skupina sovietskych vojsk bola po sovietskych vojskách v NDR druhé najsilnejšie operačné zoskupenie Sovietskej armády na území európskych satelitov. Vyplňala sovietsku medzeru v stredo európskom priestore a súčasne posilňovala ozbrojené sily Varšavskej zmluvy na jej západnom predmostí. Zhruba 15 % sovietskych síl v strednej Európe malo vo výzbroji cca 1 500 tankov, 650 diel, 90 viacúčelových raketo-metov a 300 lietadiel vrátane 120 helikoptér. Zoskupenie tvorilo 5 vševojskových divízií (3 motostrelecké, 2 tankové), letecká divízia, 3 raketové brigády, delostrelecká, spojovacia a výsadková brigáda. Jeho hlavný stan bol umiestnený do Milovic pri Prahe. Na Slovensku bola dislokovaná 30. gardová motostrelecká divízia so sídlom vo Zvolene, časť vojenského letectva (najskôr frontového, neskôr vojskového) na neďalekom Sliači a niektoré tylové zariadenia. Oproti prevaž-ne výcvikovým a rámcovým útvarom ČSĽA na Slovensku (vytváraným len v rámci mobilizácie) boli sovietske jednotky takmer vo vojnových počtoch, pripravené v krátkych časových lehotách začať bojovú činnosť. Aj ich výzbroj bola modernejšia.

Pre „spojencov“ bolo vyčlenených 33 po-sádok (na Slovensku Jelšava, Komárno, Lešť, Nové Zámky, Rimavská Sobota, Rož-ňava, Ružomberok, Štúrovo a Zvolen), 4 le-tiská (Sliač), 19 skladov (Nemšová, Nové

Mesto nad Váhom, Vrútky), 6 skladov štát-ných hmotných rezerv (Bratislava), 3 ne-mocnice a 5 výcvikových priestorov (Lešť a Malacky). Časť sa nachádzala i v obciach Budča, Čierna nad Tisou, Kežmarok, Ožďa-ny, Skalka, Vlkanová a Voderady. Sovietski vojenski predstavitelia boli tiež v každom krajskom sídelnom meste. Spolu slúžilo na Slovensku asi 12-tisíc príslušníkov Soviet-skej armády, z toho šestina vo VVP Lešť. „Zákľadáci“ prichádzali na 2 roky. Intenzív-ne cvičili, oproti čs. vojakom nemali povo-lené vychádzky a voľné nedeľné poobedia trávil v kasárňach. Mimo sa dostali v rámci hromadne organizovaných kultúrnych ak-cí, výpomoci v národnom hospodárstve či pri sprevádzaní vojakov z povolania a ich rodín pri nákupoch v meste. Dovoľenka sa udeľovala ako mimoriadna odmena niekoľ-kým jednotlivcom v rámci divízie. Dôstoj-níci a praporčíci slúžili v ČSSR zvyčajne päť rokov. Napriek izolácii sovietskych vojakov sa viacerí pod vplyvom alkoholu dopustili trestnej činnosti, prekitala „šmelina“ (al-kohol, benzín).

Na zaistenie potrieb Sovietskej armády sa z čs. zdrojov uskutočnila rozsiahla in-vestičná výstavba. Rozhodujúcu časť fi-nancovali krajské národné výbory od ro-ku 1972 zo špeciálneho fondu „Akcia 230“ zvláštnej časti štátneho plánu. Len na Slo-vensku sa na vybudovanie rôznych objek-tov v rámci kasární, posádkových cvičísk a

**Alexander
M. Majorov**
(1920 – 2008)

Po absolvovaní Vojenskej akadémie GŠ v Moskve postupne 1. zástupca náčelníka štábu Privolžského vojen-ského okruhu a v rokoch 1965 – 1966 vedúci skupiny sovietskych odborníkov v Egypte. Potom veliteľ 38. armády, s ktorou počas invázie obsadzoval úze-mie Slovenska (genpor. 1967). V rokoch 1968 – 1972 prvý veliteľ novovytvorenej Strednej skupiny sovietskych vojsk v ČSSR (genplk. 1969), neskôr veliteľ Pri-baltského vojenského okruhu (arm. gen. 1977). V rokoch 1980 – 1987 1. zástupca hlavného veliteľa sovietskych pozem-ných vojsk – od októbra 1981 súčasne hlavný vojenský poradca ozbrojených síl Afganskej demokratickej republiky. Autor prvých vševojskových operácií sovietskych vojsk v Afganistane.

Vojenský Pioneer

Motocykel Jawa 50 je ľahký cestný moped československej produkcie, ktorého koncepcia vznikla v období päťdesiatych rokov minulého storočia. Prvý nákras mopedu vyhotovil Josef Jozíf ešte v roku 1947, motor navrhoval Jan Křivka.

Kolektív inžinierov zo Závodov 9. mája v Prahe použil motor s objemom 50 centimetrov kubických s maximálnou rýchlosťou vozidla 50 km/h pri hmotnosti vozidla 50 kg. Vychádzal zo skúseností s ľahkými motocyklami z medzivojnového obdobia (Jawa Robot) a motorových bicyklov J. F. Kocha.

Začínali s pedálmi

Prvé prototypy boli označované ako motorové bicykle Jawa – typ 359 a mali pedále. Výroba Pioniera sa začala na prelome rokov 1953 – 1954 v Považských strojárňach v Považskej Bystrici. Po ukončení overovacích skúšok nulte série sa vykonali isté úpravy, ktoré viedli k modelu Jawa 550. V čase vzniku to bol najmenší čs. motocykel.

Moped Jawa 50 bol určený pre široké vrstvy obyvateľstva. Taký trend bol v celej povojnovej Európe. Konštruktéri rátali s jeho využitím nielen v mestských, ale aj v náročnejších vidieckych podmienkach. Oceľový rám tvorený rúrkami štvorcového profilu sa osvedčil na úspešných modeloch motocyklov Jawa 250 a 350. Predné koleso a zadná vidlica boli odpevované. Trojstupňová prevodovka uľahčovala prevádzku a namáhanie motora pri prekonávaní terénnych nerovností. Aj keď koncepcia

motocykla bola dobre premyslená, prvé kusy trpeli častými poruchami. Modernizáciou a zdokonalením montážnych postupov sa časom zlepšovala aj kvalita motocyklov. Nasledoval typ 555, ktorý bol síce opticky veľmi podobný, ale technicky zdokonalený. Predné a zadné koleso boli zameniteľné, s oddeleným reťazovým náhonom a gumenými tlmičmi záberu. Typ 555 mal zdokonalenú prevodovku, ktorá stabilne držala zaradený prevodový stupeň bez výpadkov. Začal sa predávať v lete 1958.

Z Považia do sveta

Začiatkom šesťdesiatych rokov sa objavil Pioneer typu 05, ktorý sa opticky zásadne líšil od svojich predchodcov prezývaných „pařez“ – peň (vďaka tvaru sedadla). Vzhľadom pripomínal malý skúter. Jeho dizajn vytvoril v Považskej Bystrici Alojz Vačko. Bol vybavený výkonnejším motorom, novým prepracovaným rámom s teleskopickými tlmičmi zadného kolesa a moderným cigarovým výfukom. Nový výfuk znížil hlučnosť vozidla o 5 dB. V bežnej konfigurácii bol typ 05 vybavený dvojmiestnym sedadlom. V roku 1967 sa začal v Považskej Bystrici vyrábať typ 20 s prepracovaným motorom, prevodovkou a zlepšeným vypínaním spojky. Športové prevedenie, ktoré oslovilo najmä mladých, dostalo označenie typ 21 Sport. Typ 21 vychádzal priamo z modelu 05, s ktorým mal spoločné veľké množstvo súčiastok. Motocykle série 20 či 21 boli oproti svojmu predchodcovi výkonnejšie približne o 0,4 kW. Vyšší výkon sa dosiahol zvýšením kompresie, úpravou časovania predzápalu a použitím nového karburátora Jikov 2917 PSb.

Len v roku 1969 sa v Považskej Bystrici vyrobilo približne 6 300 Pionierov typu 20 a 21, ale dopyt bol oveľa väčší. Rozbiehala sa výroba modelu Jawa 50 typu 23 Mustang. Motocykel sa rýchlo stal úspešným exportným artiklom. Okrem štátov RVHP bol záujem o Jawu 50 aj na Západe. Tam mala označenie Jawa 05. Predávala sa najmä v Taliansku, Nórsku, Grécku, Indii, ale aj v Spojenom kráľovstve či v Nemecku. Upravené modely boli určené pre USA a Kanadu.

Na letiskách

Pioneer však nebol určený iba pre civilný sektor. Našiel využitie aj v Československej ľudovej armáde. Samozrejme, nie ako bojový prostriedok. Šlo skôr o učebnú pomôcku a vybavenie záujmových krúžkov pri vojenských školách. Zároveň sa stal súčasťou vozového parku vojenských letísk. Armádna Jawa 50 sa vyznačovala najmä charakteristickou zelenou farbou. Technické parametre boli zhodné s civilnými verziami podľa daného typu.

V zbierkach VHÚ Bratislava – VHM Piešťany sa nachádzajú dva motocykle typu Jawa 50 Pioneer. Vyobrazený motocykel, Jawa 50 typ 20, rok výroby 1972, bol zaradený do zbierok múzea v roku 1996. Pochádza z nitrianskeho vojenského útvaru. Vozidlo malo podľa tachometra najazdených iba 35 km!

Text: Jerguš Váry

Foto: Ivan Kelement

Vojenský historický ústav – VHM Piešťany

Takticko-technické údaje

Dĺžka: 178 cm

Šírka: 60 cm

Maximálna výška: 93 cm

Hmotnosť: 70 kg

Užitočná hmotnosť: 160 kg

Svetlá výška: 12 cm

Maximálna rýchlosť: 60 km/h

Priemerná spotreba paliva: 2,5 l/100 km

Objem motora: 49,8 cm³

Maximálny výkon: 2,6 kW/6 500 min

Prevodovka: 3-stupňová

Objem palivovej nádrže: 5,5 l

Informácie o expozíciách Vojenského historického múzea, otváracích hodinách

a vstupnom nájdete na webovej stránke www.vhu.sk.

**Motocykel Jawa 50 Pionier zo zbierok
Vojenského historického ústavu – Vojenské historické múzeum Piešťany**